

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

XXI. YÜZYIL PERSPEKTİFİNDE
ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMLARINA
YANSIMALARI VE YENİ ÖNERİLER

İLAY UYSAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi KEZBAN SÖNMEZ

ANTALYA - 2019

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	vi
GÖRSELLER LİSTESİ	vii
1.GİRİŞ.....	1
2.BÖLÜM-ART DECO STİLİNE GENEL BAKIŞ.....	4
2.1.Art Deco Stilinin Tanımı	4
2.2.Tarihsel Süreç İçerisinde Art Deco Stili	5
2.2.1.Ballets Russes	5
2.2.2.Tarihsel Üslupların Etkisi.....	10
2.2.3.Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes	15
2.2.4.XX.-XXI. Yüzyılda Art Deco Stili	21
2.3.Art Deco Stilinin Etkilendiği Sanat Akımları	33
2.3.1.Arts and Crafts	33
2.3.2.Art Nouveau	37
2.3.3.Kübizm	40
2.3.4.Fütürizm	43
2.3.5.Konstrüktivizm	45
2.3.6.De Stijl	45
2.3.7.Bauhaus	49
2.4.Art Deco Stilinin Etkili Olduğu Alanlar	53
2.4.1.Art Deco Stilinde Mobilya	53
2.4.2.Art Deco Stilinde Mimarlık	56
3.BÖLÜM-ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMINA YANSIMALARI.....	65
3.1.Art Deco Tekstilinin Özellikleri	65
3.2.Art Deco Dönemi Tekstil Tasarımcıları	76
3.2.1.Paul Poiret.....	76

3.2.2. Raoul Dufy	82
3.2.3.Sonia Delaunay	89
3.2.4.Ruth Reeves.....	94
3.2.5.Emile Allain Seguy	99
3.3.Art Deco Stilinin Günümüz Tekstil Ürünlerine Yansımaları.....	100
4.BÖLÜM-ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMINA YANSIMALARI.....	109
4.1. XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Bağlamında İç Mekân Tekstil Tasarım Süreci ve Uygulamaları	109
4.1.1.Tema Araştırması.....	109
4.1.2.Koleksiyon Üretim Süreci.....	109
4.1.2.1.Tasarım No:1 Süreç Analizi ve Uygulama	111
4.1.2.2.Tasarım No:2 Süreç Analizi ve Uygulama	115
4.1.2.3.Tasarım No:3 Süreç Analizi ve Uygulama	120
4.1.2.4.Tasarım No:4 Süreç Analizi ve Uygulama	123
4.1.2.5.Tasarım No:5 Süreç Analizi ve Uygulama	127
4.1.2.6.Tasarım No:6 Süreç Analizi ve Uygulama	131
4.1.2.7.Tasarım No:7 Süreç Analizi ve Uygulama	136
4.1.2.8.Tasarım No:8 Süreç Analizi ve Uygulama	142
4.1.2.9.Tasarım No:9 Süreç Analizi ve Uygulama	149
4.1.2.10.Tasarım No:10 Süreç Analizi ve Uygulama	154
4.1.2.11.Tasarım No:11 Süreç Analizi ve Uygulama	159
4.1.2.12.Tasarım No:12 Süreç Analizi ve Uygulama	165
4.1.2.13.Tasarım No:13 Süreç Analizi ve Uygulama	170
4.1.2.14.Tasarım No:14 Süreç Analizi ve Uygulama	175
4.1.2.15.Tasarım No:15 Süreç Analizi ve Uygulama	179
5.SONUÇ.....	183
KAYNAKÇA	187
ÖZGEÇMİŞ.....	199

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../...../.....

Öğrencinin
İlay UYSAL

İmzası

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

İlay UYSAL tarafından hazırlanan “XXI. YÜZYIL PERSPEKTİFİNDE ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMLARINA YANSIMALARI VE YENİ ÖNERİLER” başlıklı bu çalışma 27/08/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Menekşe Suzan TEKER

Başkan

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Kezban SÖNMEZ

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL ÖZTÜRK

Üye

İmza

Tez Konusu: XXI. YÜZYIL PERSPEKTİFİNDE ART DECO STİLİNİN TEKSTİL
TASARIMLARINA YANSIMALARI VE YENİ ÖNERİLER

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 27/08/2019

Mezuniyet Tarihi:

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Konusu “XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları ve Yeni Öneriler” olarak belirlenen bu tez çalışması süresince desteğini ve kıymetli bilgilerini benimle paylaşan, değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kezban SÖNMEZ başta olmak üzere Dr. Öğr. Üyesi Menekşe Suzan TEKER’e, Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL ÖZTÜRK’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreç boyunca desteğini esirgemeyen kardeşim Dr. Öğr. Üyesi Ahsen GÜNBULUT’a çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, attığım her yeni adımda yanımda olan, çalışmalarımı yürekten destekleyen sevgili annem Fatma Demirkan’a tez süresince bana göstermiş olduğu sabır ve destekten ötürü teşekkür ederim.

Varlıklarına her gün şükran duyduğum biricik kızım Fıstık ve biricik oğlum Minnak’a bana göstermiş oldukları sevgiden ötürü teşekkür ederim.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	İlay UYSAL
	Numarası	20145307003
	Anasanat Dalı	Sanat ve Tasarım
	Danışmanı	Dr.Öğr.Üyesi Kezban SÖNMEZ
Tezin Adı		XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları ve Yeni Öneriler

ÖZ

1920’li yıllarda ortaya çıkan ve 40’lı yılların ortalarına kadar Avrupa ve Amerika’da etkili olan Art Deco stili özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arasında dünyanın birçok yerine yayılmış olan bir üsluptur. İsmi 1925 yılında Fransa’da düzenlenen Exposition Internationale Des Arts Décoratifs at Industries Moderns (Uluslararası Modern Dekoratif ve Endüstriyel Sanatlar Sergisi) sergisinden alan Art Deco stili, başta Art Nouveau akımı olmak üzere Fütürizm, Kübizm, Konstrüktivizm, De Stijl ve Bauhaus gibi sanat akımlarından izler taşımaktadır. Ayrıca Antik Mısır, Aztek ve Meksika kültürlerinden de esinlenen Art Deco; mimari, iç mimari, mobilya, güzel sanatlar, tekstil ve moda alanlarında etkili olmuştur.

Konusu “XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları ve Yeni Öneriler” olarak belirlenen tez çalışmasında Art Deco stilinin görsel unsurlarının ve dönemin toplumsal koşullarının oluşturduğu çerçeve içerisinde mobilya, mimarlık gibi alanlardaki etkisi göz önüne alınarak Art Deco tekstillerinin özelliklerinin belirlenmesi ve günümüz iç mekân tekstil tasarımlarına yansımalarının ortaya konması amaçlanmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında, XXI. yüzyıl perspektifinde Art Deco stiline ait 15 adet özgün iç mekân tekstil tasarımlarından oluşan bir koleksiyon hazırlanmıştır. Daha önceki yıllarda yapılan tez çalışmalarında iç mekân tekstillerine yönelik tasarım önerilerinin bulunmaması, bu konudaki uygulamaları daha da önemli kılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Art Deco, XXI. Yüzyıl, İç Mekân Tekstili, Tasarım

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	İlay UYSAL
	Number	20145307003
	Department	Art and Design
	Advisor	Dr. Kezban SÖNMEZ
Thesis Name		The Reflections Of Art Deco Style On Textile Designs In The XXI. Century Perspective and New Suggestions

ABSTRACT

The Art Deco style, which emerged in the 1920s and was influential in Europe and America until the mid- 40s, was a style that spread throughout the world, especially between the First and Second World War. The Art Deco style, which took its name from the Exposition Internationale Des Arts Décoratifs at Industries Moderns exhibition(International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts held in France in 1925, bears traces from art movements such as Art Nouveau, Futurism, Cubism, Constructivism, De Stijl and Bauhaus. Additionally Art Deco ,which also inspired by the cultures of Ancient Egypt, Aztec and Mexico, affected architecture, interior design, furniture, fine arts, textiles and fashion area.

The aim of thesis is, which subject is “The Reflections Of Art Deco Style On Textile Designs In The XXI. Century Perspective And New Suggestions”, to determine the characteristics of Art Deco textiles by considering the effects of Art Deco style on furniture and architecture in the frame formed by the visual elements of Art Deco style and the social conditions of the period and to reveal the reflections of Art Deco textile designs in today's interior. In light of the information obtained, a collection of 15 original interior textile designs of Art Deco style was prepared in XXI.century perspective. The absence of design suggestions for interior textiles in the thesis studies made in previous years makes the applications in this subject even more important.

Keywords: Art Deco, XXI. Century, Interior Textiles, Design

TABLULAR LİSTESİ

Tablo.1 Süreç Analiz Şeması, Tasarım No: 1-2	110
Tablo.2 Süreç Analiz Şeması, Tasarım No: 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15	119

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel.1 Sergei Diaghilev	5
Görsel.2 Léon Bakst'ın Tasarladığı Şehrazat Balesi'nin Kostümleri, 1920	7
Görsel.3 Léon Bakst, Şehrazat Balesi Set Tasarımı, 1916-17	8
Görsel.4 Pablo Picasso, Parade, 1917	8
Görsel.5 Sonia Delaunay'ın Kleopatra Balesi İçin Tasarladığı Kostüm, 1918	9
Görsel.6 Howard Carter Tutankamon'nun Lahitini İncelerken	10
Görsel.7 Paramount Sineması, Oakland, California	11
Görsel.8 Grauman's Egyptian Theatre, 1920'ler	12
Görsel.9 Chrysler Binası, New York	13
Görsel.10 Erté, "The Nile"	13
Görsel.11 Aztec Hotel, Monrovia, California	14
Görsel.12 The Exposition des Decorative Arts Paris Sergi Afişi, 1925	16
Görsel.13 The Exposition des Decorative Arts Fuar Planı, 1925	17
Görsel.14 Hotel d'un Collectionneur, 1925	19
Görsel.15 Hotel d'un Collectionneur'un Planı, 1925	19
Görsel.16 "Donkey and Hedgehog" (Eşek ve Kirpi) dolabı, 1925	20
Görsel.17 Jean Dupas, "Les Perruches", 1925	20
Görsel.18 Jacques-Emile Ruhlmann, Hotel d'un Collectionneur, "Chambre À Coucher", Yatak Odası, 1925	21
Görsel.19 Archizoom, "Dream Bed" Koleksiyonu, 1967	22
Görsel.20 Martin Battersby, "The Jazz Age, An Entertainment", 7 Mayıs – 15 Haziran 1969 Tarihlerinde Brighton Sanat Galerisi'nde Düzenlenen Bir Serginin Afişi	22
Görsel.21 Big Biba Mağazasının İç Mekânından Görüntüler, Londra, İngiltere	23
Görsel.22 Model Twiggy "Rainbow Room" Restorantında, Big Biba Mağazası, Londra, İngiltere	24
Görsel.23 1970'lerin Başında Big Biba Mağazasına Ait Fiyat Etiketleri	24
Görsel.24 Vico Magistretti, Atollo Lamp, 1977	25
Görsel.25 Cini Boeri, Abat Jour Lamp, 1975	25
Görsel.26 Miami Vice, Televizyon Dizisi, 1984-1990	26
Görsel.27 Orijinal Art Deco Louis Vuitton Reklam Afişi ve Razzia Parfümünün Reklam Afişi, 1980	26
Görsel.28 Clarice Cliff, Bizarre Serisinden "Bignou" Fincanı, 1930 Ve Glamour Dergisinde Yer Alan 80'lere İlham Veren Küpeler	27
Görsel.29 Milo Tarafından Tasarlanan Art Deco Bronz Puma Heykeli Ve 80'lerin Stil Küpeleri www.fridalavasvegas.com	27

Görsel.30 1920-1930'lu Yıllara Ait Orijinal Art Deco İç Mekân Kapıları Ve 1980'lerden Botany 500 Markasına Ait Kazak Örneği	28
Görsel.31 Michael Graves, Tea & Coffee Piazza, 1983	28
Görsel.32 Andre Groult, Chiffonnier, 1925 ve Marc Newson, Pod of Drawers, 1987	28
Görsel.33 Michael Graves, Plaza Dressing Table, 1981	29
Görsel.34 Art Deco Welcome Center, Miami, Florida	30
Görsel.35 Art Deco Müzesi, Miami, Florida	30
Görsel.36 Art Deco District, Miami Beach	30
Görsel.37 Art Deco Weekend afişi, 2003	31
Görsel.38 The Great Gatsby, 2013	31
Görsel.39 91. Oscar Töreninde Vice'daki Rolü İle Aday Gösterilen Amy Adams Art Deco Tarzı Elbisesi İle, 2019	32
Görsel.40 Derek McLane, 89. Oscar Ödül Töreni Sahne Dekorü, 2017	33
Görsel.41 John Ruskin	34
Görsel.42 William Morris	35
Görsel.43 Strawberry Thief, William Morris tarafından tasarlanan ve Morris & Co. Firması tarafından üretilen döşemelik kumaş, Victoria and Albert Müzesi, Londra, 1883	36
Görsel.44 Red House (Kırmızı Ev), Bexleyheath, Kent, İngiltere, 1860.....	36
Görsel.45 La Maison de l'Art Nouveau	37
Görsel.46 Alphonse Mucha (1860-1939), Job isimli sigara kâğıtları markasının reklam afişi, 1898	38
Görsel.47 Antoni Gaudi, La Sagrada Familia, Barselona, İspanya	39
Görsel.48 Pablo Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907	41
Görsel.49 Pablo Picasso, Ambroise Vollard	42
Görsel.50 Pablo Picasso, "Student with a Newspaper", 1913-1914	42
Görsel.51 Giacomo Balla, "Dynamism of a Dog on a Leash" (Tasmalı Köpeğin Dinamizmi), 1912	44
Görsel.52 Piet Mondrian, Kırmızı, Sarı, Mavi ve Siyahlı Kompozisyon, 1921	46
Görsel.53 De Stijl dergisinin orijinal kapağı, 1917	47
Görsel.54 Gerrit Rietveld, Schröder Evi, Utrech, 1925	48
Görsel.55 Gerrit Rietveld, Kırmızı ve Mavi sandalye, 1918.....	48
Görsel.56 Bauhaus'un eğitim kadrosu	50
Görsel.57 Bauhaus, Dessau, 1925	52
Görsel.58 Early Art Deco Single Club Chair, André Groult, 1910, Fransa	54
Görsel.59 Yazı Masası, Emile-Jacques Ruhlmann, 1925, Paris	54
Görsel.60 Pavillon de l'Esprit Nouveau, Le Corbusier, 1925, Paris	55

Görsel.61 Chrysler Binası, William Van Alen, 1930, New York	58
Görsel.62 Empire State Building, Shreve, Lamb & Harmon, 1931, New York	59
Görsel.63 American Radiator Building, Raymond Hood ve André Fouilhoux, 1924, New York	59
Görsel.64 Carbide and Carbon Building, Burnharm Brothers, 1929, New York	60
Görsel.65 The News Building, 1929-1930, New York	61
Görsel.66 Apartment Building, Milton J. Black, 1939, Los Angeles	62
Görsel.67 Radio City Müzik Salonu, 1932, New York	63
Görsel.68 Miami’de Meşhur Ocean Drive Caddesi	64
Görsel.69 Paul Poiret ve Eşi Denise Boulet	76
Görsel.70 Paul Poiret, Lola Montes, 1906	77
Görsel.71 Paul Poiret, “Fancy Dress”, 1911	78
Görsel.72 Paul Poiret ve Paul Iribe, “La Rose de Rosine” adlı parfüm, Les Parfumes de Rosine, Paris, 1912	79
Görsel.73 “Les Parfumes de Rosine”, Parfüm Kutuları	80
Görsel.74 Raoul Dufy, Bagatelle, Paul Poiret’in “Bagatelle” ile yaptığı giysi tasarımı, 1919.81	
Görsel.75 Atelier Martine, Elbise Kumaşı, 1919	82
Görsel.76 Raoul Dufy, “Regatta”, 1908-10	84
Görsel.77 Raoul Dufy, “La Perse”, 1911	85
Görsel.78 Raoul Dufy, “La Moisson” (The Harvester), 1920	86
Görsel.79 Raoul Dufy, “La Danse”, Döşemelik Kumaş, 1911	88
Görsel.80 Raoul Dufy, “La Chasse”, Döşemelik Kumaş, 1911	88
Görsel.81 Sonia Delaunay’ın kendi stüdyosu, Paris	89
Görsel.82 Sonia Delaunay, Bebek Yorganı, 1911	91
Görsel.83 Sonia Delaunay, “Boutique Simultanée”	92
Görsel.84 Sonia Delaunay, “Simultaneous Dress”, 1913	93
Görsel.85 Ruth Reeves, Manhattan, Baskılı Pamuklu Kumaş, 1930	95
Görsel.86 Ruth Reeves, Figures with Still Life, Baskılı Pamuk Vual Kumaş, 1930	96
Görsel.87 Ruth Reeves, Still Life with Musical Instruments, Halı, Radio City Music Hall, New York, 1932	97
Görsel.88 Ruth Reeves, Cire Perdue Casting In India	98
Görsel.89 Emile-Allain Séguy, “Séguy’s Decorative Butterflies and Insects in Full Color” .	99
Görsel.90 Emile-Allain Séguy, Pochoir, 1930	100
Görsel.91 Moulin Rouge Filminde Nicole Kidman Tarafından Giyilen Kırmızı Saten Elbise, 2001	101
Görsel.92 Fitzgerald Suite King, The Plaza Otel, New York	102

Görsel.93 Catherine Martin, “Catherine Martin Deco Collection” Da Yer Alan Bazı Halı Örnekleri	103
Görsel.94 Catherine Martin, Mokum Firması İçin Yaptığı “Cabaret” Koleksiyonu	103
Görsel.95 Catherine Martin, Mokum Firması İçin Yaptığı “Limelight” Koleksiyonu	104
Görsel.96 Catherine Martin, Mokum firması için yaptığı “Metropolis” koleksiyonu	104
Görsel.97 Tim Gosling’in The Rug Company Firması İçin Hazırladığı Halı Koleksiyonundan Örnekler	105
Görsel.98 Ankasa Firmasının Art Deco Koleksiyonuna Ait Yastık Kılıfları	106
Görsel.99 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design Şirketi İçin Tasarladığı “Art Deco Rose Gold” Koleksiyonu	106
Görsel.100 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design Şirketi İçin Tasarladığı “Blush Deco” Koleksiyonu	107
Görsel.101 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design Şirketi İçin “Art Deco Leaves Pink” Koleksiyonu	107
Görsel.102 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design Şirketi İçin “Art Deco Hot Pink” Koleksiyonu	107
Görsel.103 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design Şirketi İçin “Colorful Art Deco” Koleksiyonu	108
Görsel.104 Elisabeth Fredrikson’nın Deny Design şirketi için “Art Deco Christmas” koleksiyonu	108
Görsel.105 Teknik Çizim, Tasarım No: 1	112
Görsel.106 Teknik Çizim, Tasarım No: 1	112
Görsel.107 Teknik Çizim, Tasarım No: 1	113
Görsel.108 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 1	114
Görsel.109 Teknik Çizim, Tasarım No: 2	116
Görsel.110 Teknik Çizim, Tasarım No: 2	116
Görsel.111 Teknik Çizim, Tasarım No: 2	117
Görsel.112 İç Mekân Tekstilini Yatak Örtüsü Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 2	118
Görsel.113 Empire State Binası, Shreve, Lamb & Harmon, 1931, New York	120
Görsel.114 Teknik Çizim, Tasarım No: 3	121
Görsel.115 Teknik Çizim, Tasarım No: 3	121
Görsel.116 İç Mekân Tekstilini Duvar Kâğıdı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 3	122
Görsel.117 McAlpin Otel, L. Murray Dixon, 1940, Miami	123
Görsel.118 Teknik Çizim, Tasarım No: 4	124
Görsel.119 Teknik Çizim, Tasarım No: 4	124
Görsel.120 Teknik Çizim, Tasarım No: 4	125

Görsel.121 İç Mekân Tekstilini Duş Perdesi Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 4	126
Görsel.122 Crescent Otel, Henry Hohausser, 1938, Miami	127
Görsel.123 Teknik Çizim, Tasarım No: 5	128
Görsel.124 Teknik Çizim, Tasarım No: 5	129
Görsel.125 Teknik Çizim, Tasarım No: 5	129
Görsel.126 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 5	130
Görsel.127 Ocean Surf Otel, Anton Skislewicz, 1940, Miami	131
Görsel.128 Teknik Çizim, Tasarım No: 6	133
Görsel.129 Teknik Çizim, Tasarım No: 6	134
Görsel.130 İç Mekân Tekstilini Yatak Örtüsü Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 6	135
Görsel.131 Jerry's Famous Deli, Henry Hohausser, 1939, Miami	136
Görsel.132 Teknik Çizim, Tasarım No: 7	138
Görsel.133 Teknik Çizim, Tasarım No: 7	139
Görsel.134 Teknik Çizim, Tasarım No: 7	139
Görsel.135 Teknik Çizim, Tasarım No: 7	140
Görsel.136 İç Mekân Tekstilini Duş Perdesi Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 7	141
Görsel.137 Beacon Hotel, Henry O. Nelson, 1936, Miami	142
Görsel.138 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	144
Görsel.139 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	144
Görsel.140 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	145
Görsel.141 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	146
Görsel.142 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	146
Görsel.143 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	147
Görsel.144 Teknik Çizim, Tasarım No: 8	147
Görsel.145 İç Mekân Tekstilini Halı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 8	148
Görsel.146 Carlton Otel, Henry Hohausser, 1937, Miami	149
Görsel.147 Teknik Çizim, Tasarım No: 9	151
Görsel.148 Teknik Çizim, Tasarım No: 9	152
Görsel.149 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 9	153
Görsel.150 Colony Otel, Henry Hohausser, 1935, Miami	154
Görsel.151 Teknik Çizim, Tasarım No: 10	156
Görsel.152 Teknik Çizim, Tasarım No: 10	157
Görsel.153 Teknik Çizim, Tasarım No: 10	157

Görsel.154 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 10	158
Görsel.155 Webster Otel, Henry Hohausser, 1939, Miami	159
Görsel.156 Teknik Çizim, Tasarım No: 11	161
Görsel.157 Teknik Çizim, Tasarım No: 11	162
Görsel.158 Teknik Çizim, Tasarım No: 11	162
Görsel.159 Teknik Çizim, Tasarım No: 11	163
Görsel.160 İç Mekân Tekstilini Halı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 11	164
Görsel.161 Greystone Otel, Henry Hohausser, 1939, Miami	165
Görsel.162 Teknik Çizim, Tasarım No: 12	167
Görsel.163 Teknik Çizim, Tasarım No: 12	168
Görsel.164 Teknik Çizim, Tasarım No: 12	168
Görsel.165 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 12	169
Görsel.166 Delano Otel, Robert Swartburg, 1947, Miami	170
Görsel.167 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	171
Görsel.168 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	171
Görsel.169 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	172
Görsel.170 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	172
Görsel.171 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	173
Görsel.172 Teknik Çizim, Tasarım No: 13	173
Görsel.173 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş ve Yastık Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 13	174
Görsel.174 South Pointe Tower, 1987, Miami	175
Görsel.175 Teknik Çizim, Tasarım No: 14	176
Görsel.176 Teknik Çizim, Tasarım No: 14	177
Görsel.177 Teknik Çizim, Tasarım No: 14	177
Görsel.178 İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 14	178
Görsel.179 Ocean Five Otel, 1936, Miami	179
Görsel.180 Teknik Çizim, Tasarım No: 15	180
Görsel.181 Teknik Çizim, Tasarım No: 15	181
Görsel.182 Teknik Çizim, Tasarım No: 15	181
Görsel.183 İç Mekân Tekstilini Nevresim Takımı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 15	182

1.GİRİŞ

1920’li yıllarda ortaya çıkan ve 40’lı yılların ortalarına kadar Avrupa ve Amerika’da etkili olan Art Deco stili özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arasında dünyanın birçok yerine yayılmış olan bir üsluptur (Erzen, 2005, s.59). İsmi 1925 yılında Fransa’da düzenlenen Exposition Internationale Des Arts Décoratifs at Industries Moderns (Uluslararası Modern Dekoratif ve Endüstriyel Sanatlar Sergisi) sergisinden alan Art Deco stili, başta Art Nouveau akımı olmak üzere Fütürizm, Kübizm, Konstrüktivizm, De Stijl ve Bauhaus gibi sanat akımlarından izler taşımaktadır. Ayrıca Antik Mısır, Aztek ve Meksika kültürlerinden de esinlenen Art Deco; mimari, iç mimari, mobilya, güzel sanatlar, tekstil ve moda alanlarında etkili olmuştur. Doğrusal çizgiler, simetri, geometrik ve modernize edilmiş formlar Art Deco’yu karakterize eden özellikler arasındadır.

Konusu “XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları ve Yeni Öneriler” olarak belirlenen tez çalışmasında 1920’li yıllarda ortaya çıkan ve 1940’lı yılların ortalarına kadar Avrupa ve Amerika’da etkili olan Art Deco stilinin görsel unsurlarının ve dönemin toplumsal koşullarının oluşturduğu çerçeve içerisinde mobilya, mimarlık gibi alanlardaki etkisi göz önüne alınarak Art Deco tekstillerinin özelliklerinin belirlenmesi ve günümüz iç mekân tekstil tasarımlarına yansımalarının ortaya konması amaçlanmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında, Art Deco bağlamında XXI. yüzyıl iç mekân tekstilleri üzerine yeni önerilerin getirilmesi de çalışmanın bir diğer amacıdır. Daha önceki yıllarda yapılan tez çalışmalarında iç mekân tekstillerine yönelik tasarım önerilerinin bulunmaması, bu konudaki uygulamaları daha da önemli kılmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Kavramsal çerçeve için konu ile ilgili kitaplar, makaleler, lisansüstü tez çalışmaları, süreli yayınlar, internet kaynakları incelenmiş ve elde edilen bilgiler ışığında tanımlar ve açıklamalar yapılmıştır. Daha sonraki süreçte, elde edilen bilgiler ışığında Art Deco sanat akımında en sık kullanılan motifler ve ABD’nin Miami şehrinde yer alan mimari

yapılardan esinlenilerek, AutoCAD ve Photoshop programları kullanılarak 15 adet iç mekân tekstil ürünü tasarlanmış ve çalışmada bu tasarımlara da yer verilmiştir.

Bu süreçte bir süreç analiz şeması oluşturulmuş ve bu şemada aşağıdaki başlıklara yer verilmiştir:

1. Art Deco stiline özgü motifin belirlenmesi/Art Deco mimari yapısının belirlenmesi.
2. Motifin teknik çizimin yapılması.
3. Kompozisyonun oluşturulması.
4. Renklendirme işleminin yapılması.
5. İç mekân tekstil ürünlerinin üzerine giydirme işleminin yapılması.

Araştırma sonucunda tüm veriler derlenerek analiz edilmiş ve sonuca gidilmeye çalışılmıştır.

“XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları ve Yeni Öneriler” konulu Yüksek Lisans tezi beş bölümden oluşmaktadır.

Tezin birinci bölümü giriş kısmından oluşmaktadır. Giriş kısmında; konunun tanımı, araştırmanın amacı ve önemi, konunun araştırma yöntemi, tezin bölümleri ve konu ile ilgili kaynaklar hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tezin ikinci bölümünde; Art Deco stilinin tanımı yapılarak tarihsel süreci Ballets Russes, Tarihsel Üslupların Etkisi, Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes ve XX.-XXI. yüzyılda Art Deco stili olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir. İkinci bölümün devamında Art Deco stilinin etkilendiği sanat akımları Arts and Crafts, Art Nouveau Kübizm, Fütürizm Konstrüktivizm, De Stijl, Bauhaus başlıkları altında ele alınmaktadır. Art Deco stilinin Etkilediği Alanlar ise Mobilya ve Mimarlık olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

Tezin üçüncü bölümünde; Art Deco tekstilinin özellikleri ortaya konularak Paul Poiret, Raoul Dufy, Sonia Delaunay, Ruth Reeves, Emile Allain Seguy'un ön plana çıktığı Art Deco dönemi tekstil tasarımcıları ele alınmıştır. Üçüncü bölümün devamında 2000 yılından sonra Art Deco'nun tekstil tasarımına yansımaları incelenmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde; XXI. yüzyıl perspektifinde Art Deco stiline ait 15 adet özgün iç mekân tekstil tasarımlarından oluşan bir koleksiyon hazırlanmış ve bu koleksiyonun görsellerine yer verilmiştir.

Tezin beşinci bölümü sonuç kısmından oluşmaktadır. Tezin bu bölümünde tüm veriler derlenerek analiz edilmiş ve ortaya çıkan verilere bu bölümde yer verilmiştir.

Konuyla ilgili yabancı dildeki yayınların bolluğuna karşılık, Türkçe yayınlar oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Art Deco stili ile ilgili mevcut 12 adet akademik çalışma bulunmaktadır. Yapılan akademik çalışmalar genellikle Art Deco mimarlığının tarihiyle ilgilenmektedir. Bu çalışmalardan üç tanesi, Art Deco stiline tekstil ve moda üzerindeki yansımalarını incelemiştir. Bu çalışmalardan ilki, Berkay Erdal tarafından hazırlanan, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'ne 2018 yılında teslim edilen "Art Deco Akımından Esinlenilerek Ebrulu Tekstil Yüzeylerinde Şablon Baskı Uygulamaları" adlı Yüksek Lisans çalışmasıdır. İkinci çalışma, Tuğçe Yusufoglu tarafından hazırlanan, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne 2014 yılında teslim edilen "Art Deco Akımı Bağlamında Kadın Giyimini" adlı Yüksek Lisans çalışmasıdır. Üçüncü çalışma, Ülkü Kaymaz tarafından hazırlanan, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'ne 2005 yılında teslim edilen "Art Deco Stili'nin Desen Özellikleri Ve Baskılı Tekstillere Etkisi" adlı Yüksek Lisans çalışmasıdır. Bu akademik çalışmalarda, Art Deco stili tekstil ve moda tasarımlarıyla ilgili tanım ve açıklamaları içerse de, bu çalışmalarda Art Deco'dan esinlenerek iç mekân tekstil tasarımıyla ilgili yeni tasarım önerileri bulunmamaktadır.

2. BÖLÜM: ART DECO STİLİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Art Deco Stilinin Tanımı

Türkçe'ye “dekoratif sanat” olarak tercüme edilebilen Art Deco kavramının kökeni, Fransızca “sanat” anlamına gelen “art” kelimesiyle, sıfat olan “dekoratif” in “deco” nun birleşimine dayanmaktadır (Kayaalp, 2018, s.58). 1920-1930 yılları arasında mimarlıktan uygulamalı sanatlara kadar birçok alanlarda etkisi görülen bir üslup olan Art Deco, Art Nouveau ve Sanat ve El Sanatları Akımı gibi modern bir şeyler bulma amacının ve çabasının bir ürünüdür (Bridge, 2017, s.199). Ayrıca Art Deco, endüstriyel tasarım düşüncesinin ve modernleşmenin getirdiği yenilikler olarak da düşünülebilmektedir (Alpat ve Papila, 2019, s.563).

Art Deco, Birinci Dünya Savaşı'nın verdiği zararları azaltmaya çalışan Batılılar için kasvetli zamanlarda ortaya çıkmış, savaşa rağmen çok renkliliği, zengin desenleri ile savaşın depresif ruh halini dağıtmış, toplum kendini renge, desene, görkeme, değişimlere, yeniliklere açmıştır. Bu durum dekorasyona, mobilyaya, nesnelere, giyim kuşama, yaşam tarzına kadar yayılmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.8). Tanyeli 'ye göre;

Mimarlıktan seramiğe dokuma tasarımından mobilyaya, gündelik kullanım eşyalarından grafik sanatlar, resim ve heykele, hatta giysi tasarımına dek uzanan ve Avrupa ile Amerika'dan Çin'e ve Türkiye'ye dek neredeyse tüm dünyaya yayılan Art Deco'nun nasıl olup da bu denli “suskun” kalabildiğini anlamak zordur (...) Art Deco hakkında çok az söylenebilmiştir, çünkü Art Deco bizimle sadece yapıtları aracılığı ile konuşabilmektedir. Bu yüzden düşünsel ürünlerle onların referans verdiği sanat yapıtlarını birlikte ele almayı yeğleyen Batılı “parlak” sanat tarihçileri Art Deco'ya pek yüz vermemektedir (Tanyeli, 1991, s.123-128).

Amerikalı sanat tarihçisi Bevis Hillier 1968'de yayınladığı “Art Deco of the 20s and 30s” adlı kitabında, Art Deco adını vermesinden sonra kelime yaygınlık

kazanmıştır (Kayaalp, 2018, s.58-59). Bevis Hillier 1909-1939 yılları arasında popüler olan Art Deco'yu tanımlamış ve bu tanımlamalarla Art Deco'nun karakteristik özelliklerini ortaya koyarken, kronolojik parametrelerini de belirtmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.415).

Kavramsallaşmasının geç gerçekleşmesinden ötürü Art Deco estetiği ile ilgili araştırma ve yayınlar 1960 yılında başlamıştır ve yayımlar incelendiğinde daha çok mimari ilgili çalışmalar yoğunlukta iken plastik sanatlarla ilgili özgün çalışmalar neredeyse yok gibidir. 1970'lerden sonra ABD'de Art Deco teriminin, giderek artan terminolojik yaygınlık kazanması ile Art Deco estetiği ABD tarafından sahiplenilmiş ve bu sahiplenme günümüzde özellikle popüler kültürün, en çok da sinemanın imkânlarından faydalanılarak gerçekleştirilmiştir (Kayaalp, 2018, s.63).

2.2.Tarihsel Süreç İçerisinde Art Deco Stili

2.2.1.Ballets Russes

Art Deco üslubunda, Ballets Russes adıyla bilinen Rus bale topluluğunun etkisi büyüktür. Ballets Russes topluluğu 1909'da varlıklı bir aileden gelen Sergei Diaghilev (1872-1929) tarafından kurgulanıp hayata geçirilmiştir (Kayaalp, 2018, s.72) (Görsel.1).

Görsel.1: Sergei Diaghilev

(<https://www.britannica.com/biography/Serge-Pavlovich-Diaghilev>, erişim tarihi: 20.04.2019)

St. Petersburg’da Çar II. Nicolas’ın generallerinden birinin oğlu olan Sergei Diaghilev, annesini doğum esnasında kaybetmiştir. Gençliğinde, sanata olan yeteneği üvey annesi Helen Valerianovna Panayeva tarafından teşvik edilmiştir. Çocukluğunda piyano dersleri alan Sergei Diaghilev, hukuk öğreniminden sonra bestecilere olan ilgisinden dolayı St. Petersburg Konservatuarı’na gitmiş hem resim hem de müzik eğitimi almıştır (Çevik, 2013, s.11).

Ballets Russes’nin kurucusu olan Diaghilev, tasarımcıları, müzisyenleri, koreografları ve dansçıları bir araya getirerek 1910-1914 yılları arasında geleneksel Rus balesinde tiyatral sahneler oluşturmayı başarmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.110). 1916 yılında Diaghilev’e Rus Bale Topluluğunun kökenlerinin nereden geldiği sorulunca 1870’lerde ki Rus köylü sınıfının yaşamından, Rus halkının zengin kültüründen geldiğini söylemiştir (Tuna, 2017, s.19-20). Ballets Russes; dans, müzik, dekor ve kostüm açısından bakıldığında Batı kültür ve sanat tarihi açısından önemli bir yer tutmaktadır. Diaghilev, öncü bir tavırla klasik baleye yeni bir yorum getirmiş, sadece dansla değil diğer görsel öğeler üzerinde durmuş ve ön plana çıkarmıştır (Günay, 2017, s.78). İlk gösterilerini Birinci Dünya Savaşı öncesi gerçekleştiren topluluk, savaş süresince maddi zorluklarla karşılaşmış Diaghilev’in kararlı ve dirayetli tutumu sayesinde gösterilerini sürdürebilmiştir (Tuna, 2017, s.21).

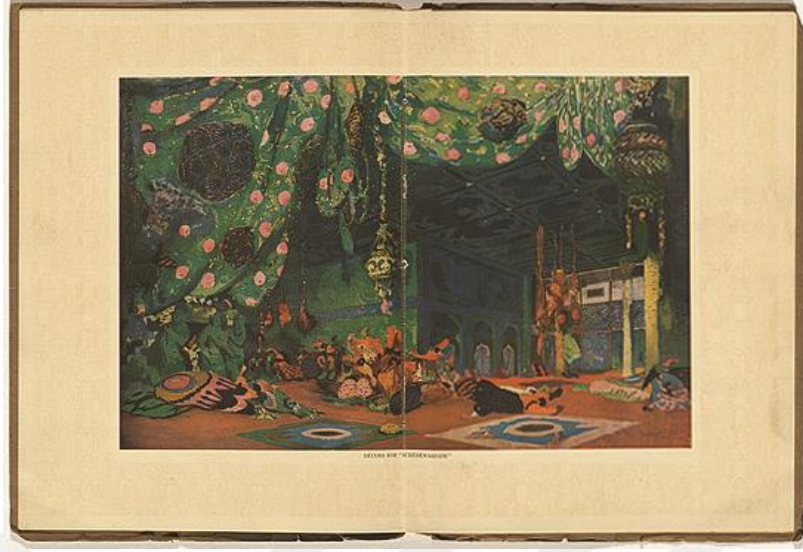
Diaghilev, Rusya’da yaşadığı yıllarda sanat eleştirmeni, sanat tarihçisi ve yayıncısı olarak çalışmış, Arts and Crafts, Art Nouveau ve folklorik etkilerden yola çıkarak Rus sanatını yaygınlaştırmaya çalışmış bu amaçla 1899’da “Mir Iskusstva” (Sanat Dünyası) adlı dergiyi çıkarmış ve daha sonraları Ballets Russes’la özdeşleşen sanatçıları bir araya getirmiştir. Bu sanatçılar (Kayaalp, 2018, s.72).

- Léon Bakst (1866-1924)
- Ivan Bilibin (1876-1942)
- Alexandre Benois (1870-1960)

Ballets Russes'in kökeninde hem Rus folklorunu hem de Oryantalist motifleri barındıran kostüm ve dekorların Art Deco üslubunda etkisi büyüktür. Örneğin; 1910'da Stravinsky'nin tamamladığı baş dansçı Tamara Karsavina'nın (1885-1978) sahne aldığı "L'oiseau du feu" (Ateşkuşu) için Léon Bakst'ın tasarladığı kostümlerdir (Kayaalp, 2018, s.72). Şehrazat Balesi'nin başlıca karakterlerinden biri olan Şahzaman için Léon Bakst'ın tasarladığı kostümdeki oryantalist etkiler Avrupa'yı özellikle Fransa'yı etkilemiştir. 1910'dan itibaren bu oryantalist etkiler Fransa'da yayınlanan moda dergilerindeki Art Deco illüstrasyonlarda görülmektedir (Görsel 2-3).

Görsel.2: Léon Bakst'ın Tasarladığı Şehrazat Balesi'nin Kostümleri, 1920
(<https://nga.gov.au/exhibition/balletsrusses>, erişim tarihi: 20.04.2019)

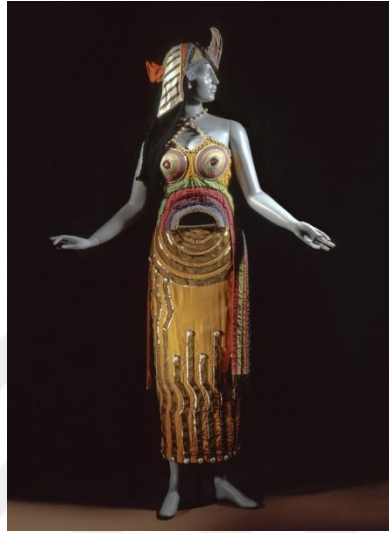
Görsel.3: Léon Bakst, Şehrazat Balesi Set Tasarımı, 1916-17
(<https://nga.gov.au/exhibition/balletsrusses>, erişim tarihi: 20.04.2019)

Art Deco'nun Ballets Russes'in üzerindeki etkilerinin görüldüğü bir başka örnekte "Parade" (Geçit Resmi) adlı gösteridir. Jean Cocteau'nun yazdığı, müziği Erik Satie'ye (1866-1925) dekor ve kostümleri Picasso'ya ait olan bu gösteri Kübo-Fütürist bir tavırla tasarlanmıştır (Kayaalp, 2018, s.73) (Görsel.4).

Görsel.4: Pablo Picasso, Parade, 1917
(<http://tyrannyofstyle.com/costumes-of-the-ballets-russes>, erişim tarihi: 20.04.2019)

Ayrıca Diaghilev'in Fransız modernistleriyle yaptığı işbirliği Art Deco estetiğini Ballets Russes sahnesine yansıtmıştır. Örneğin Sonia Delaunay'ın (1885-1979) Ballets Russes için tasarladığı kostümler Art Deco üslubuna (keskin hatlar, geometrik formlar) uygun unsurlar taşımaktadır (Görsel.5).

Görsel.5: Sonia Delaunay'ın Kleopatra Balesi İçin Tasarladığı Kostüm, 1918
(<https://collections.lacma.org/node/236410>, erişim tarihi: 21.04.2019)

Bu topluluğun kostüm tasarımlarında pagan, oryantalist, folklorist etkiler gözlenirken günün moda anlayışında aynı etkiler gözlenmiştir (Çevik, 2013, s.170). Ballets Russes en parlak döneminde Paul Poiret, Coco Chanel, Yves Saint Laurent, Jacques Doucet, Madeleine Vionnet, Jean Paquin, Jean Lanvin, Sonia Delaunay gibi modacıların koleksiyonlarında yer bulmuştur.

1929 yılında Diaghilev'in ölümü ile çeşitli bale toplulukları ortaya çıkmış, topluluktan ayrılan koreograflar Diaghilev'in deneyselci ve avangart geleneğini sürdürerek, ulusal bale topluluğu gibi birçok bale topluluğu oluşturulmuştur. Valois, İngiliz Kraliyet, Türk Devlet Balesi, Balanchine New York Şehir Bale Topluluğunu kurmuş ve bu bale topluluklarını kurumsallaştırmıştır. Diğer sanatçılarda, kendilerini güvende hissettikleri ülkelere yerleşip üretmeye devam etmişlerdir (Tuna, 2017, s.21).

2.2.2.Tarihsel Üslupların Etkisi

Art Deco üslubu geçmişin mirasını dışlamamış, geçmiş dönemlerin sanat ve süsleme üsluplarından etkilenmiş ve modern olanı da içine alarak birlikte kullanmıştır. Bu üslupların arasında belirleyici olduğu söylenebilecek ilk etki kaynağı Antik Mısır'dır (Kayaalp, 2018, s.74). Avrupa'lı mimarlar, yapıların form, cephe, dekorasyonlarında, Mısır, Mezopotamya gibi uygarlıklardan, Afrika, Ortadoğu, Uzakdoğu, Okyanusya gibi ülkelerin sanatlarını inceleyerek ilham almışlardır (Hasbora, 1999, s.34).

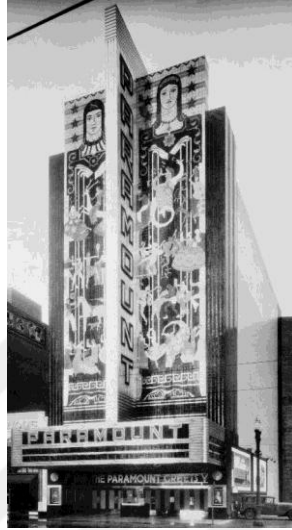
Firavun Tutankamon'un (18. Hanedan yöneticilerinden, İ.Ö. 1322-1323 yılları arasında hüküm sürdüğü düşünülmektedir) mezarının keşfedilmesi ve bu keşifle birlikte, Mısır'ın antik geçmişinin temaları, üslubuna duyulan ilgi, popüler bir zevk halini alarak tasarım, edebiyat, sinema gibi alanları büyük ölçüde etkilemiştir (Kayaalp, 2018, s.74). Tutankamon'un mezarının açılmasıyla 1922-1923 yıllarında, Mısır medeniyetinin etkisi dekoratif sanatlarda, mücevher tasarımlarında, giysilerde, özellikle kapı aralıkları ve girişler olmak üzere mimaride, Amerika ve İngiltere'de sinema ve tiyatro binalarında görülmüştür (Yusufoğlu, 2014, s.14) (Görsel.6).

Görsel.6: Howard Carter Tutankamon'nun Lahitini İncelerken

(<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-28403598>, erişim tarihi: 09.05.2019)

Amerika'daki Oakland Paramount Sineması (1929-1931), kübik formda inşa edilmiş olan Brighton'daki Odeon Sineması çok iyi iki örneklerdir (Hasbora, 1999, s.55) (Görsel.7).

Görsel.7: Paramount Sineması, Oakland, California

(<http://www.paramounttheatre.com/exterior1.html>, erişim tarihi: 09.05.2019)

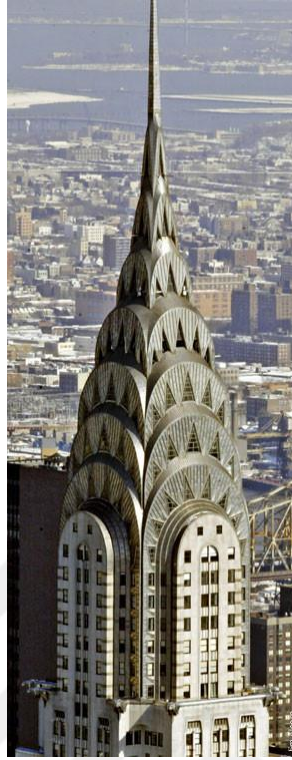
Hollywood'da 1922 sonunda tamamlanan Grauman's Egyptian Theatre, ABD'de daha sonra çok sayıda taklidi yapılan Antik Mısır etkisindeki sinema salonlarının ilkidir ve dışarıdan bakıldığında Mısır tapınağını andırmaktadır. Yapı taş bloklardan, palmiyeler, heykelciklerle süslü iç mekânlardan oluşmaktadır. Ayrıca gösterinin kaçta başlayacağını söyleyen Bedevi kılığına girmiş bir görevli bulunmaktadır. (Kayaalp, 2018, s.75) (Görsel.8).

Görsel.8: Grauman's Egyptian Theatre, 1920'ler

(<http://loribrister.com/blog/a-brief-history-of-graumans-egyptian-theater/>, erişim tarihi: 13.05.2019)

Antik Mısır sanatında kullanılan stilize ikonların sembolik anlamları vardır ve bundan etkilenen Art Deco mimarları binaları sembolik imgelerle süslemişlerdir. En güzel örnek bina William Van Alen'in New York'ta ki Chrysler Binası'dır. Bu gökdelen kartal başı süslemeler, jant kapakları ve soyut imgelerle süslenmiştir. Ayrıca diğer Art Deco mimarları stilize çiçekler, gün ışımaları, kuşlar ve makine dişlileri kullanmışlardır. Mimaride ikonları kullanma fikri moda olmuştur. Terrakotta cephe ve güçlü dikey bantlar Art Deco'nun antikiteden ödünç aldığı özelliklerdir. Art Deco stiline diğer bir özelliği olan zig zag motifleri, kral mezarlarında bulunan örüntüleri ve canlı renkleri yansıtmaktadır (Karaca, 2015) (Görsel.9).

Görsel.9: Chrysler Binası, New York

(<https://www.archdaily.com/98222/ad-classics-chrysler-building-william-van-alen/5037f24328ba0d599b0005df-ad-classics-chrysler-building-william-van-alen-photo>, erişim tarihi: 13.05.2019)

Artist ve tasarımcı Erté Mısır medeniyetinden ilham alarak Sphinx ve Nile Baleleri için kostümler hazırlamıştır (Yusufoğlu, 2014, s.15) (Görsel.10).

Görsel.10: Erté, “The Nile”

(<https://www.widewalls.ch/artist/erte/>, erişim tarihi: 13.05.2019)

Maya medeniyeti, Art Deco üslubunun geçmişten beslendiği diğer bir kaynaktır. Meksika'nın Kolomb öncesi kültürleri özellikle Maya medeniyeti, Antik Mısır medeniyetinin aksine kültürel etkisi sınırlı olmuş, özellikle ABD'de 1920'lerin sonunda ilgi görmeye başlamıştır. Aztec Hotel 1925'de California'da ki Monrovia'da Robert Stacy-Judd (1884-1975) tarafından inşa edilmiştir. Art Deco üslubunda Maya etkisinin ilk örneklerinden olan hotel, abartılı dış cephe bezemesiyle dikkat çekmiştir (Kayaalp, 2018, s.75-76) (Görsel.11).

Görsel.11: Aztec Hotel, Monrovia, California

(<https://cityofmonrovia.pastperfectonline.com/photo/9678AA7F-812C-4FFB-A61E-280914077154>, erişim tarihi: 14.05.2019)

Ayrıca Mısır, Aztek dışında Afrika kültüründe ilham kaynağı olmuş. Aztek tapınaklarının kademeli formları, Hint sanatına ait obsidyen, oniks, kaya kristalleri, yeşim taşı gibi materyaller popüler olmuş ve mücevher tasarımlarında kullanılmıştır. Afrika sanatlarının etkisi ile büyük tropik yapraklar, kumaşlara yansımış, dekorasyonlarda kullanılmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.15). Afrika sanatı, Batı Avrupa'yı klasik geleneklerden kurtarmış, Art Deco üslubuna heyecan, canlılık ve yeni bir ruh kazandırmıştır (Hasbora, 1999, s.37).

Ethel Traphagen'ın 1928 yılında Afrika'ya yaptığı seyahatten dönüşte getirdiği eserlerden ilham alan Traphagen'ın öğrencileri, Afrika sanatından esinlenerek

tekstiller tasarlamışlardır. C. K. Eagle Co. firması bazı öğrencilerin tasarımlarını seçerek “Zanbraza” adlı baskılı ipekler üretmiştir. Beldings-Heminway şirketi, 1930’da Fredeirck Suhr tarafından tasarlanan ilhamını Safari’den aldığı “Safari” adlı bir dizi baskılı ipek koleksiyonu çıkarmıştır. İpeklerin reklamında, Vogue şöyle yazmıştır: *“Afrika, şaşırtıcı, kontrast, vahşi ve sofistike bir ülke, bu Safari’nin teması... Keskin renkte desenlenmiş ipekler, yeni bir maceranın cesur ritmi.”* İpeklere “Togo”, “Marakeş” ve “Timbuktu” gibi isimler verilmiştir (“Art Deco Textiles In America Part 1: Africana Prints And Non-Western Influences”, t.y., 6. paragraf).

2.2.3.Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes

Geçmiş dönemlerin el sanatlarını yeniden incelemeye başlayan sanatçılar, amacın yalnızca kazanç sağlamak olduğu belirtilen sanayi ürünlerinin estetik duygulardan yoksun olduğunu vurgulamışlar ve XX. yüzyılın ilk çeyreğinde istenilen hedefe ulaşabilmek için sanat, zanaat ve sanayinin işbirliği içinde çalışması için birçok araştırmalar yapmışlar ve ürünler sergilemişlerdir (Hasbora, 1999, s.30). Bütün bu çalışmalar ışığında XX. yüzyılın başlarında Paris’te bir dekoratif sanatlar sergisi düzenleme fikri gündeme gelmiştir.

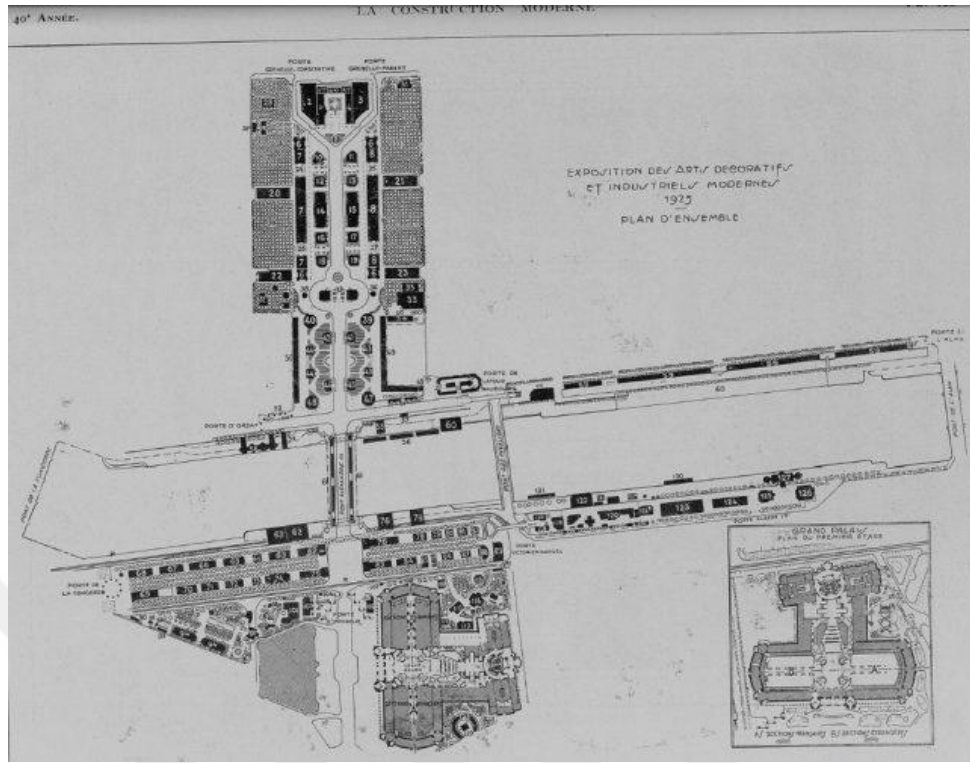
Bu fikri ortaya atan “Société des Artistes Decorateurs” (Dekorasyon Sanatçıları Cemiyeti) adlı kurumdur. Daha önce “Salon de Paris” e (Paris Salonu) katılan cemiyet üyeleri, resimle heykelin gerisinde kalarak genellikle ikinci plana atıldığı düşünülen dekoratif sanatlara hak ettiği değerin verilmediğinden dolayı çalışmalarının yeterince ciddiye alınmadığını iddia etmişlerdir. Cemiyeti’nin ikna çabaları sonucunda Chambre des députés 1912 yılında Paris’te uluslararası dekoratif sanatlar sergisi düzenlenmesine karar vermiştir (Kayaalp, 2018, s.76) (Görsel.12).

Görsel.12: The Exposition des Decorative Arts Paris Sergi Afişı, 1925

(<http://www.vam.ac.uk/content/articles/a/the-1925-paris-exhibition/?platform=hootsuite>, erişim tarihi: 22.02.2019)

1912 yılında Fransa’da yapılması düşünülen sergi 1914 yılına ertelense de Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle serginin açılışı 1925 yılında gerçekleşebilmiştir (Hasbora, 1999: 31). Paris’te düzenlenen sergi, Nisan ve Ekim ayları arasında ziyarete açılmıştır. Serginin Paris’te kurulduğu bölgeler; Grande Palais, The Pont Alexandre 3, The Explanade de Invalides ve The Course de la Raide’dir (Gümüşeli, 2016, s.12). Sergi, Avrupa ve dünyanın birçok yerinden binlerce tasarımı bir araya getirmiştir. 16 milyondan fazla ziyaretçiyle, Art Deco ilk sınavını başarıyla vermiştir (<http://www.vam.ac.uk>) (Erişim Tarihi: 21.02.2019) (Görsel.13).

Görsel.13: The Exposition des Decorative Arts Fuar Planı, 1925

(<https://www.arkitektuel.com/art-deco/>, erişim tarihi: 22.02.2019)

Birinci Dünya Savaşı sonrası gerçekleştirilen 1925 Paris fuarının organizatörleri bu fuarda iki amacı ortaya koymuşlardır. Birincisi; gelişmekte olan yeni modern akımı tüm dünyaya tanıtmaya eğilimi ile inkılâpçı ve aynı zamanda yenilikçi bir anlayışla yalnızca dekorasyona hitap eden ilk sergi olma özelliğini taşımaktadır. İkincisi ise biraz daha siyasi boyutta olmuştur. Örneğin; Fransızlar Birinci Dünya Savaşı sonrası almış oldukları kararlar birlikte, artık Alman tasarımlarını kabul etmedikleri için Almanya dışında Birinci Dünya Savaşı sonrası Fransa kendisine yakın dört ülke belirlemiş (Amerika, Belçika, Büyük Britanya ve İtalya) ve ilk olarak fuara bu ülkeleri davet etmiştir (Gümüşeli, 2016, s.11).

ABD ülkesinde yeterli derecede avangart çalışma bulunmadığını öne sürerek sergiye katılmamıştır. Fakat sergiye de kayıtsız kalmamış sergiyle ilgili incelemeler yapacak ressam, mimar, akademisyen ve sanayici gibi çeşitli alanlarda tasarım ve

yatırım yapabilecek bir ekibi sergiye göndermeyi de ihmal etmemiştir (Hasbora, 1999, s.31-32).

1925 yılında açılan Paris sergisinde bir takım “Regment” (Kurallar) konulmuştur. Bu kurallara göre;

1. Modern olmayan, geçmişe referans veren geçmiş tarzları tekrarlayan ürünler kabul edilmeyecektir.

2. Modernist tavra uygun olmayan eserler değerlendirilmeyecektir.

3. Üreticisi veya tasarımcısı kim olursa olsun koşulları yerine getirmeyen eser değerlendirme dışı kalacaktır. (Kayaalp, 2018, s.77).

Sergilenen dekoratif eşyalar, bazı küçük değişiklikler yapılarak kopya edilmiş; seri üretimle çoğaltılarak, toplumdaki her sınıfın güncel ve modern olan her şeyi uygun fiyatlarla alabilmesine olanak sağlamış ve Art Deco’nun yaygınlık kazanmasına katkıda bulunmuştur (Hasbora, 1999, s.33).

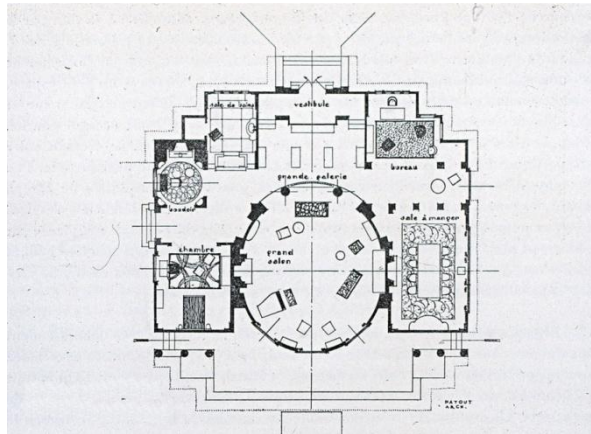
Ayrıca, sanat-zanaat ilişkisiyle bağlantılı, ancak ondan bağımsızlaşan bir başka tartışmanın da, geleneksel “artiste-decorateur” (sanatçı-dekoratör) ile ilerici “architecte-decorateur” (mimar-dekoratör) toplulukları arasındaki çelişkilerdir. Bu durum, giderek gelişen teknoloji sayesinde tasarım sürecinde söz hakkı artan mimarların, bütüncül bir yaklaşımla bir konutun sadece strüktürünü veya cephesini değil, iç dekorasyonunu da tek başına belirlemesi demektir; oysa iç mekân tasarımı, mimara değil, dekoratöre aittir. (Kayaalp, 2018, s.78-79). Hotel d’un Collectionneur, bireysel bir tasarımcı tarafından yapılan sergideki en iddialı ve en çok beğenilen pavyon olmuştur. Hotel d’un Collectionneur, Fransızların önde gelen mobilya tasarımcısı ve iç mimar Jacques-Emile Ruhlmann tarafından tasarlanmış zarif odalardan oluşan bir süittir (Görsel.14). Hotel d’un Collectionneur içerisinde yer alan “Grand Salon” u Pierre Patout, pavyonun odak noktası olacak şekilde geniş bir oval oda olarak tasarlamıştır (Görsel.15). Ruhlmann salonun dekorasyonu için Jean Dunand, Jean Dupas, Antoine Bourdelle ve Edgar Brandt gibi önde gelen birçok sanatçı ve tasarımcıları bir araya getirmiştir. İç mekândaki birkaç eser, özellikle “Donkey and Hedgehog” (Eşek ve Kirpi) dolabı ve Jean Dupas’ın “Les Perruches”

adlı tablosu Art Deco'nun ikonik eserleri haline gelmiştir (Görsel.16-17). Hotel d'un Collectionneur görkemli dekorasyonu, zengin renk kullanımı, geleneksel form ve tekniklerin zarif modernizasyonu ile "Grand Salon" u birçok eleştirmen Fransız Art Deco'sunun en büyük başarısı olarak kabul etmiştir (<http://www.vam.ac.uk>) (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

Görsel.14: Hotel d'un Collectionneur, 1925

(<http://www.vam.ac.uk/content/articles/a/the-1925-paris-exhibition/?platform=hootsuite>, erişim tarihi: 23.02.2019)

Görsel.15: Hotel d'un Collectionneur'un Planı, 1925

(<https://www.archdaily.com/793367/ad-classics-exposition-internationale-des-arts-decoratifs-et-industriels-modernes/57b61358e58ecea57b000166-ad-classics-exposition-internationale-des-arts-decoratifs-et-industriels-modernes-image>, erişim tarihi: 23.05.2019)

Görsel.16: “Donkey And Hedgehog” (Eşek Ve Kirpi) Dolabı, 1925
 (<https://parisbyplaque.wordpress.com/tag/jean-dupas/>, erişim tarihi: 23.02.2019)

Görsel.17: Jean Dupas, “Les Perruches”, 1925
 (<https://parisbyplaque.wordpress.com/tag/jean-dupas/>, erişim tarihi: 23.02.2019)

Art Deco üslubunun yansımalarını Jacques-Emile Ruhlmann'ın yatak odası tasarımında gözlenmektedir. Duvarlardaki kabartmalar sade biçimde tasarlanmış Art Deco stilinin en yaygın örneklerindendir. İç mekânda yer alan küçük objeler el işidir. Metal ve ahşap malzemenin kullanıldığı yatak odasında, koltuklarda hayvan derisinden yapılmış döşemelik kumaşlar kullanılmıştır. Duvar panelleri ile birleştirilmiş mobilyalar lüks malzemelerle yapılmıştır. Art Deco'nun geometrik unsurları mobilyaların ayak kısımlarında ve iç mekânda yer alan halıda görülmektedir (Gümüseli, 2016, s.14) (Görsel.18).

Görsel.18: Jacques-Emile Ruhlmann, Hotel d'un Collectionneur, "Chambre À Coucher", Yatak Odası, 1925

(<https://www.histoire-image.org/fr/etudes/hotel-collectionneur-pavillon-ruhlmann>, erişim tarihi: 22.02.2019)

2.2.4.XX. – XXI. Yüzyılda Art Deco Stili

40'lı ve 50'li yıllar boyunca olumsuz bakılan Art Deco, 60'lı yıllarda yeniden canlanmıştır. 20'li yıllara benzer şekilde, 60'lı yılların ruhu iyimserlik ve umut dolu olmuştur. 60'larda ekonomideki istikrarla birlikte pop kültürü gelişmiş ve hippie kültürü özgürlüğün anlamını yeniden keşfetmiştir. Pop Art ve Postmodern hareketlerin doğuşunu gören 60'lı yıllar, Art Deco'nun ruhunu yansıtan yıllar olarak

kabul edilmektedir. Her iki stilde, aynı Art Deco’da olduğu gibi koyu, parlak renkli, köşeli, geometrik tasarımlara yer verilmiştir. Toplum, 60’lı yıllarda Art Deco’ya yeniden ilgi duymaya başlamıştır (“Art Deco in 1960’s”, 2011, 1.-2. paragraf) (Görsel.19-20).

Görsel.19: Archizoom, “Dream Bed” Koleksiyonu, 1967

(<https://www.pamono.com/stories/ongoing-romance-deco-glamour-1960s-to-1990s>, erişim tarihi: 12.03.2019)

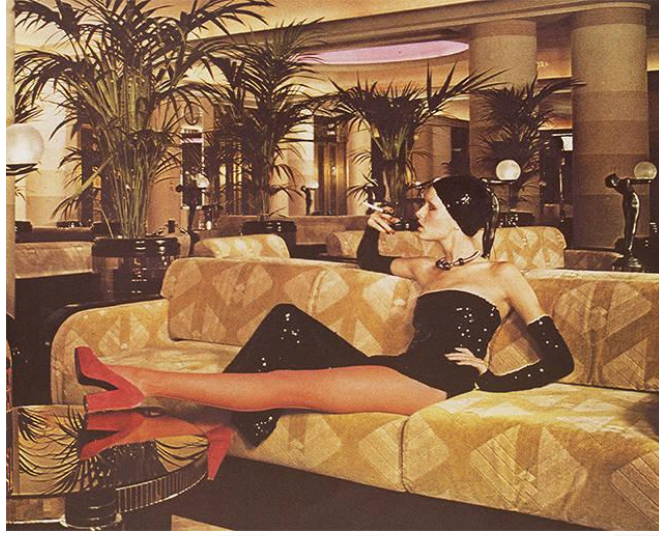
Görsel.20: Martin Battersby, “The Jazz Age, An Entertainment”, 7 Mayıs – 15 Haziran 1969 Tarihlerinde Brighton Sanat Galerisi’nde Düzenlenen Bir Serginin Afişi

(<http://collections.vam.ac.uk/item/O688394/the-jazz-age-an-entertainment-poster-battersby-martin/>, erişim tarihi: 03.04.2019)

“Kükreyen Yirmiler”in kötü şöhretli yasaklanmış partileri ile Charleston dansı ve ahlak kurallarındaki gevşeme ve aynı şekilde 70’lerin olağanüstü göz alıcı stüdyo 54 partileri, disko dansları ve hedonizm, aynalı disko topları, daracık cinselleştirilmiş moda ve punk müziğinin ortaya çıkması 20’li yılların stil hareketlerinin uzantısıdır. Art Deco’nun 70’li yıllarda yeniden canlanmasının en iyi örneklerinden biri Big Biba’dır (“Art Deco in the 1970’s”, 2011, 1.-2. paragraf). Biba, 1964-1975 yılları arasında Londra’da faaliyet göstermiş ikonik bir butik ve giyim markasıdır. Big Biba, tasarımcı Barbara Hulanicki ve eşi Stephen Fitz-Simon tarafından kurulmuştur (“Biba-Barbara Hulanicki”, t.y., 1. Paragraf). Biba modası Art Nouveau, Art Deco ve Kitsch’ten ilham alınarak hazırlanmıştır. Bu mağazada kıyafet ve aksesuarların yanı sıra mobilya, ev eşyaları, yiyecek, dekorasyon ve spor malzemeleri, çocuk ürünlerinin satışı yapılmıştır. Mağazanın içinde birde restoran bulunmaktadır. Sıradan mağazalara benzemeyen Big Biba’nın iç mekân tasarımları sanatsaldır (“1973 Biba Fashion House Opens At 99 Kensington High Street”, t.y., 1. paragraf). Mağazadaki mermer zeminler, aynaların dramatik kullanışı, tavus kuşu tüylü dekoru, figüratif aydınlatmaları, geometrik desenler ve nefes kesici eğrileri ile mağaza “dünyanın en seksi mağazası” olarak bilinir hale gelmiştir. Mağazanın 5. katındaki restoran “The Rainbow Room” da dâhil olmak üzere lüks iç mekânlar, Art Deco cazibesiyle göz kamaştırmıştır (“Art Deco in the 1970’s”, 2011, 2. paragraf) (Görsel.21-22-23-24-5-25).

Görsel.21: Big Biba Mağazasının İç Mekânından Görüntüler, Londra, İngiltere
(<http://artdecostyle.ca/art-deco-style-blog/art-deco-revival>, erişim tarihi: 14.03.2019)

Görsel.22: Model Twiggy “Rainbow Room” Restorantında, Big Biba Mağazası, Londra, İngiltere

(<https://www.vam.ac.uk/articles/biba>, erişim tarihi: 14.03.2019)

Görsel.23: 1970’lerin Başında Big Biba Mağazasına Ait Fiyat Etiketleri

(<https://www.vam.ac.uk/articles/biba>, erişim tarihi: 14.03.2019)

Görsel.24: Vico Magistretti, Atollo Lamp, 1977

(<https://www.oluce.com/en/product/atollo-metal/>, erişim tarihi: 03.04.2019)

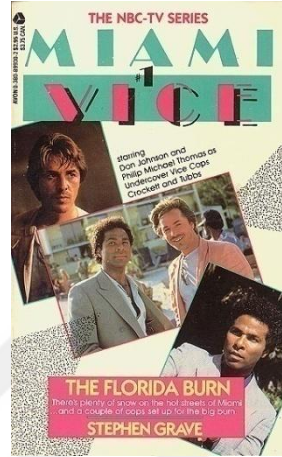

Görsel.25: Cini Boeri, Abat Jour Lamp, 1975

(<https://www.pamono.com/stories/ongoing-romance-deco-glamour-1960s-to-1990s>, erişim tarihi: 03.04.2019)

1980'lere geldiğimizde ön plana çıkan kavramalar “aşırı lüks” ve “statü” olmuştur. Moda dünyasının mantrası “daha büyük, daha parlak, daha cesur” dur. Zengin ve sosyal açıdan önemli kişilerden oluşan grupların seyahat tercihi

Concorde'lar olmuştur. Kişisel bilgisayarlar ortalama her eve girmiştir. Miami vice en popüler televizyon dizilerinden biridir (parlak neon spotlar, South Beach Art Deco District) (Görsel.26).

Görsel.26: Miami Vice, Televizyon Dizisi, 1984-1990
(<https://www.imdb.com/title/tt0086759/>, erişim tarihi: 14.03.2019)

1980'li yılların kültürü olan lüks, eğlence ve teknoloji bize 1920'li yılların yaşam tarzını hatırlatmaktadır. 80'li yıllar boyunca Art Deco'nun yeniden canlanması grafik sanatlarda görülmektedir (Görsel.27).

Görsel.27: Orijinal Art Deco Louis Vuitton Reklam Afışı ve Razzia Parfümünün Reklam Afışı, 1980

(<http://collejunque.blogspot.com/2016/05/1980s-art-deco-revival.html>, erişim tarihi: 14.03.2019)

Ayrıca moda ve takı silüetleri Art Deco döneminin köşeli, geometrik tasarımlarından etkilenmiştir. Gece kulüpleri, kokteyl barlar ve otel lobileri varlıklı gençlerin çekim noktaları haline gelmiştir. Her şeyden daha çok, 80'lerin yaşam tarzı Art Deco'nun hedonist, zevk arayan günlerini anımsatmaktadır ("Art Deco in the 80's", 2011, 1.-2. paragraf) (Görsel.28-29-30-31-32-33).

Görsel.28: Clarice Cliff, Bizarre Serisinden "Bignou" Fincanı, 1930 Ve Glamour Dergisinde Yer Alan 80'lere İlham Veren Kúpeler

(<http://collejunque.blogspot.com/2016/05/1980s-art-deco-revival.html>, erişim tarihi: 02.04.2019)

Görsel.29: Milo Tarafından Tasarlanan Art Deco Bronz Puma Heykeli Ve 80'lerin Stil Kúpeleri www.fridalasvegas.com

(<http://collejunque.blogspot.com/2016/05/1980s-art-deco-revival.html>, erişim tarihi: 02.04.2019)

Görsel.30: 1920-1930'lu Yıllara Ait Orijinal Art Deco İç Mekân Kapıları Ve 1980'lerden Botany 500 Markasına Ait Kazak Örneği

(<http://collejunque.blogspot.com/2016/05/1980s-art-deco-revival.html>, erişim tarihi: 03.04.2019)

Görsel.31: Michael Graves, Tea & Coffee Piazza, 1983

(<https://www.stylepark.com/en/news/tea-coffee-and-architecture>, erişim tarihi: 03.04.2019)

Görsel.32: Andre Groult, Chiffonnier, 1925 ve Marc Newson, Pod of Drawers, 1987

(<http://amerelife.com/tag/andre-groult/>, erişim tarihi: 03.04.2019)

Görsel.33: Michael Graves, Plaza Dressing Table, 1981

(<https://www.pamono.com/stories/ongoing-romance-deco-glamour-1960s-to-1990s>, erişim tarihi: 03.04.2019)

Günümüzde Art Deco'ya duyulan hayranlık devam etmektedir. Popüler Art Deco mekânları South Beach Miami, New York, Montreal, Havana ve Paris her zamankinden daha popülerdir ("Art Deco Today", 2011, 1. paragraf). Art Deco Welcome Center'da içerisinde bulunan Miami Beach Art Deco Müzesi 2014 yılında Miami Design Preservation League (MDPL) tarafından açılmıştır. Müze, turistlerin ve yerel halkın, Miami Beach'in mimari mirasını ve topluluk kültürünü daha iyi anlamasını sağlamıştır. Miami Design Preservation League (MDPL), Miami Beach'in eğlence ve cazibesini yansıtan müzeyi eğitici ve bilgilendirici olacak şekilde tasarlamıştır. Müzeyi ziyaret edenler Miami Beach'teki Mediterranean Revival, Art Deco, Miami Modern (MiMo) olmak üzere üç ana tarihi tasarım stili hakkında bilgi edinebilmektedir. Tarihi binaların ölçekli modelleri, bu yapılara daha yakından bakmayı sağlamaktadır. Ayrıca, Miami Beach şehrinin gelişimi hakkında bilgiler edinilebilmektedir ("Art Deco Museum", t.y., 1.-2. paragraf) (Görsel.34-35-36).

Görsel.34: Art Deco Welcome Center, Miami, Florida

(<https://www.miamiandbeaches.com/things-to-do/attractions/tour-south-beachs-art-deco-district>, erişim tarihi: 04.04.2019)

Görsel.35: Art Deco Müzesi, Miami, Florida

(<https://www.artdecowelcomecenter.com/art-deco-museum/>, erişim tarihi:04.04.2019)

Görsel.36: Art Deco District, Miami Beach

(<https://images.miamifeelings.com/post/169472925156/art-deco-district-miami-beach-by>, erişim tarihi: 03.04.2019)

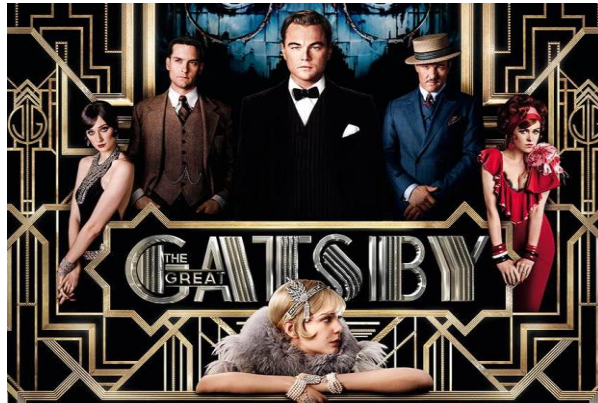
Art Deco tutkunları senelik düzenlenen Art Deco kongrelerine ve “Art Deco Weekend” adıyla düzenlenen festivallere katılmaya devam etmektedir (Görsel.37).

Görsel.37: Art Deco Weekend afişi, 2003

(<https://tr.pinterest.com/pin/285274957616152165/>, erişim tarihi: 03.04.2019)

F. Scott Fitzgerald tarafından yazılmış ve 1925 yılında yayınlanan “The Great Gatsby” isimli romanı, 2013 yılında yönetmen Baz Luhrmann tarafından sinemaya uyarlanmıştır. Filmde Art Deco döneminin bütün çılgınlıkları yansıtılmaktadır (Görsel.38).

Görsel.38: The Great Gatsby, 2013

(<https://www.widewalls.ch/art-deco-period/>, erişim tarihi: 05.04.2019)

Bugünün ünlüleri de kırmızı halı üzerinde taktıkları parlak elmaslar ve giydikleri cazibeli elbiselerle Art Deco görünümüne sahip olmaktadır (“Art Deco Today”, 2011, 2.-3. paragraf) (Görsel.39).

Görsel.39: 91. Oscar Töreninde Vice'daki Rolü İle Aday Gösterilen Amy Adams Art Deco Tarzı Elbisesi İle, 2019

(<https://www.bbc.com/news/in-pictures-47306695>, erişim tarihi: 05.04.2019)

2017 yılındaki 89. Oscar ödül töreninin sahne dekoru için the Academy of Motion Picture Arts and Sciences (Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi) tarafından son beş yıldır Oscar törenlerinin sahne dekorlarını yapan tasarımcı Derek McLane görevlendirilmiştir. 2017 yılındaki tasarımı için Derek McLane ilhamını Art Deco ve Hollywood Regency'den aldığını belirtmektedir. Art Deco'yu düşünürken, New York'un Empire State Binası, Chrysler Binası ve Los Angeles'ın Eastern Columbia Binası gibi gökdelenlerin önemini inkâr etmek zordur. McLane, bu muhteşem sahneyi tasarlarken ikonik Art Deco mimarisinden ilham almıştır. Ayrıca, arka planda Oscar törenlerine ev sahipliği yapan Los Angeles kentinde bulunan Hollywood Tepeleri görülmektedir (“The 2017 Oscars Stage Is Inspired By Vintage Art Deco Style”, 2017, 1.-5. paragraf) (Görsel.40).

Görsel.40: Derek McLane, 89. Oscar Ödül Töreni Sahne Dekorü, 2017

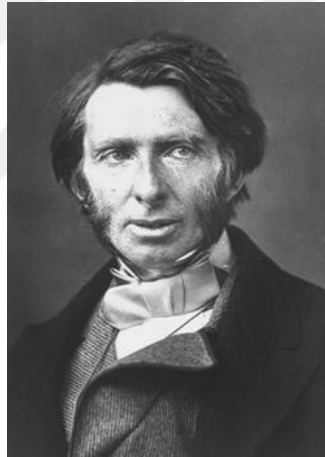
(<https://www.architecturaldigest.com/gallery/2017-oscars-stage-art-deco-style>, erişim tarihi: 05.04.2019)

2.3.Art Deco Stilinin Etkilendiği Sanat Akımları

2.3.1.Arts and Crafts

İngiliz sanat akımı olan Arts and Crafts, XIX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmış ve sanat-zanaat ayırımını ortadan kaldırarak el emeğini canlandırmayı amaçlamıştır. Endüstrinin seri üretimine karşı el emeğini savunan Arts and Crafts akımı, çağdışı kalmış bir ayırımı yıkmayı amaçlarken bunu başarmak için Ortaçağ'a özgü bir üretim anlayışını benimsemiştir. El emeğine verdiği değerle Art Nouveau'ya öncülük ederken sanatsal üretimde toplumsal sorumluluk kavramını ilk ortaya atan Arts and Crafts akımı bu özelliği ile kendisinden sonra gelen Werkbund'u ve Bauhaus'u da etkilemiştir (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.35).

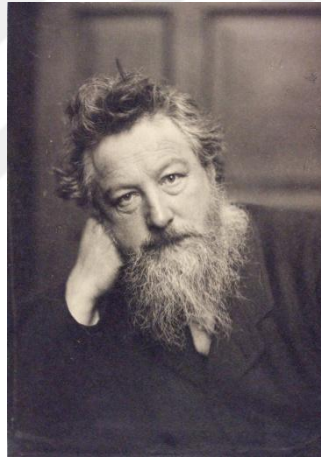
Bu akımın öncüleri John Ruskin ve William Morris'dir. Yaşadığı dönemde çok popüler olan John Ruskin (1819-1900) sanat ve toplum eleştirmenidir. Her türlü teknolojiyi red eden Ruskin, yerelciliği savunmuş ve zanaatkârlıktaki güzelliği ahlaki değer saymıştır. İyi toplumla paralel olduğunu düşündüğü iyi tasarım kavramını ön plana çıkaran Ruskin'e göre zanaatkâr doğa ve toplum arasına ışık tutmalı, çevreyi ve sürdürülebilirliği göz önüne almalıdır aksi takdirde zanaatkârın toplumda böyle bir etkisi kalmadığı zaman o toplum çürümekte ve ülkenin estetiği kaybolmaktadır. Mimariye de ilgi duyan Ruskin, 1849 yılında basılmış olan "The Seven Lamp of Architecture" isimli kitabında mimarlığın ilkelerini oluşturmuştur. Bu ilkeler doğruluk, güç, güzellik, hayat, bellek, itaattir. Tanrı'ya ve güzelliğe adanmanın önemini vurgulayan Ruskin, gotik estetiğinin üzerinde durmuştur (Bridge, 2017, s.166-167) (Görsel.41).

Görsel.41: John Ruskin

(<http://www.ruskinmuseum.com/content/john-ruskin/who-was-john-ruskin.php>, erişim tarihi: 25.01.2019)

Oxford’da ilahiyat öğrencisi iken Ruskin’in bir konuşmasını dinlemiş ve verdiği mesajlardan etkilenmiş olan William Morris eğitim hayatını yarıda bırakmıştır. Mimari ve resim üzerine çalışmaya başlamıştır. Kapitalizmin toplum üzerindeki etkisinden rahatsız olan William Morris, “işçi sınıfının evlerinde daha hoş şeyler olabilseydi, onların silkelenerek mevcut şartlarını iyileştirmeye çalışacakları” düşüncesiyle “Morris, Marshall, Faulkner & Co.” şirketini kurmuştur. Sanatçı ve zanaatkârların çalıştığı bu firmada, küçük atölyelerde çalışıp mütevazı geliri olan insanlara makul fiyatlarla hemen ulaşabilecekleri tekstil ürünleri, vitraylar, mobilyalar, duvar kâğıtları ve halılar üretilmeye başlanmıştır. Ancak seri üretim karşısında Morris’in firması yeterince hızlı üretim yapamadığı için bu durum maliyetlerin yükselmesine neden olmuş ve ürünler çalışan sınıf aileleri için çok pahalı olmaya başlamıştır (Bridge, 2017, s.167) (Görsel.412-43).

Görsel.42: William Morris

(<https://www.vam.ac.uk/articles/introducing-william-morris>, erişim tarihi: 25.01.2019)

Görsel.43: Strawberry Thief, William Morris Tarafından Tasarlanan Ve Morris & Co. Firması Tarafından Üretilen Döşemelik Kumaş, Victoria And Albert Müzesi, Londra, 1883
(<https://www.vam.ac.uk/collections/william-morris>, erişim tarihi: 25.01.2019)

William Morris, kendi ideallerini yansıtan ve ismini inşasında kullanılan kırmızı tuğlalardan alan “The Red House” u (Kırmızı Ev) 1860 yılında inşa etmiştir. Morris ile mimar Philip Webb (1831-1915) evin mimari ve iç mekân tasarımlarında işbirliği yapmıştır. Morris’in kendi şirketi tarafından üretilen mobilyalar ortaçağ atölyelerinin üretim yöntemleriyle elişçiliği ile yapılmıştır (Gönülkırılmaz, 2012, s.13-14). Gotik mimarinin özelliklerini taşıyan “Red House” (Kırmızı ev) Arts and Crafts akımının kalesi haline gelmiştir (Bilir, 2018, s.51) (Görsel.44).

Görsel.44: Red House (Kırmızı Ev), Bexleyheath, Kent, İngiltere, 1860
(<https://www.britannica.com/place/Red-House>, erişim tarihi: 25.01.2019)

Kendinden sonra gelecek olan Art Nouveau ve Art Deco akımlarına ilham kaynağı olan Arts and Crafts akımı temel sanat ve tasarım ilkelerinin temellerinin atılmasında katkıda bulunmuştur (Bilir, 2018, s.51).

2.3.2.Art Nouveau

Birinci Dünya Savaşı'na kadar etkili olan Art Nouveau akımı 1890'ların başında ortaya çıkmıştır. Art Nouveau adını, bir sanat simsarı olan Siegfried "Samuel" Bing'in (1838-1905) Paris'te sahibi olduğu La Maison de l'Art Nouveau isimli galerisinden almaktadır (Bridge, 2017, s.172). Art Nouveau, Fransızca "Yeni Sanat" anlamına gelen sözcüktür (Karagöz, 2007, s.40). Mimarlıktan başlayarak diğer sanat dallarında da etkili olan akım Avrupa ve Amerika'da (1895-1905) yılları arasında etkili olmuştur. Üsluplaştırılmış bitkisel-eğrisel nitelikte bir bezeme anlayışını getirmiştir (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.34) (Görsel.45).

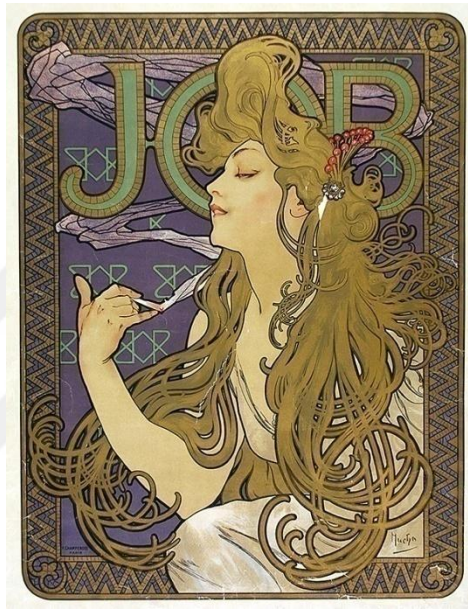

Görsel.45: La Maison de l'Art Nouveau

(<https://aboutartnouveau.wordpress.com/2013/11/11/siegfried-bing/>, erişim tarihi: 25.01.2019)

Art Nouveau, ilhamını doğada görülen eğrisel, organik formlardan alan estetik bir mimari ve dekorasyon üslubuydu. Şehirlerin hızla büyümesi ve toplumda değişimlerin baş göstermesiyle inşa stilleri karmaşık bir hal almasına karşın Art

Nouveau akımı çevreyle uyumu yakalamak istemektedir. Doğa ötesi olaylara, sembolizme ve psikolojiye ilgi besleyen Art Nouveau akımı, mimarlıkta ilhamlarını ruhun ve tinin iç dünyasında aramıştır. Çiçek bitki motifleri, saçları çiçeklerle süslü kıvrımlı vücutlu kadınlar, kuşlar, çiçekler, tavus kuşu tüyleri ve böceklerle Art Nouveau sanat akımı, organik bir niteliğe sahip olmuştur. (Bridge, 2017, s.171) (Görsel.46).

Görsel.46: Alphonse Mucha (1860-1939), Job İsimli Sigara Kâğıtları Markasının Reklam Afışı, 1898

(<http://www.vam.ac.uk/content/articles/s/study-room-resource-art-nouveau/>, erişim tarihi: 26.01.2019)

“Öncülünün geçmişten biçim ve örge aktarmaları yapan tutumuna karşıt olarak, tümüyle özgün bir biçimlenme anlayışına yönelmiştir.” Bununla birlikte Arts and Crafts akımına dayanan el sanatlarının yeniden canlandırılması fikriyle Art Nouveau sanat akımı, endüstriye ve sağladığı imkânlardan uzak kalmış ve el üretimine önem vermiştir. Çünkü Arts and Crafts akımı da el emeğinin önemini güzelliğini, el emeğinin değerli olduğunu ve endüstrileşmeye karşı el emeğini savunmuştur. Bu düşünce tarzı ile Arts and Crafts ile Art Nouveau örtüşse de, farklı özellikleri de vardır. Bu tutum ortaklığına karşı yayıldığı ülkelerde farklı özellikler gösterdiği gibi her ülkede farklı adlarla anılmıştır. Amerika’da “Modern Style”, İtalya’da “Stile

Liberty”, Almanya’da “Jugendstil”, Avusturya’da “Sezessionstil” olarak tanınır (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.34).

Art Nouveau, Japon sanatı başta olmak üzere Avrupa dışındaki akımlardan da etkilenmiştir. Japon sanatının gravürlerinden, doğa ve organik formlarından etkilenmiştir. Doğa ve organik formlara odaklanan Japon sanatının estetik anlayışı Avrupa ve Batı kültüründe büyük bir etki yaratırken bu etkiye Japonizm (Fransızca Japonisme’den gelir) denilmiştir. Art Nouveau tarzında eserler veren sanatçılar daha birçok imgeden yararlanmışlardır. Yeni ve heyecan verici şeyler arayan sanatçıların eserlerinde Kelt ve Viking sanatlarından, Fransız Rokoko’sundan izlere rastlanmaktadır. Aynı zamanda zarif ve girift İslami desenlere de ilgi duymuşlardır (Bridge, 2017, s.171). İspanyol mimar Antoni Gaudi, İngiliz mimar Charles Rennie Mackintosh, Belçikalı mimar Henry van de Velde ve Victor Horta Art Nouveau akımının önde gelen temsilcilerindedir (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.34). Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla Art Nouveau akımı etkisini yitirmeye başlamıştır. Yerini 1920’lerde ortaya çıkan Art Deco’ya bırakmıştır (Bridge, 2017, s.175) (Görsel.47).

Görsel.47: Antoni Gaudi, La Sagrada Familia, Barselona, İspanya
(<https://www.britannica.com/biography/Antoni-Gaudi>, erişim tarihi: 26.01.2019)

2.3.3.Kübizm

XX. yüzyılı belki de en kökten etkileyen sanat akımı olan kübist akım İspanyol asıllı sanatçı Pablo Picasso (1881-1973) ile Fransız ressam Georges Braque'ın (1882-1963) buluşudur (Hollingsworth, 2009, s.447; Tansuğ, 1999, s.244). Dönemine damgasını vuran bu sanat akımı yeni bir resimsel dil, yeni bir görme biçimi, dünyayı temsil etmenin yeni bir metodu olarak ortaya çıkmıştır (Antmen, 2012, s.45).

Kübizm, geleneksel perspektif kurallarını red ederek, nasıl bir resimsel kurgu yapılabileceği sorusuyla yüzlerce yıllık Batı sanatının görsel temsil sistemini yerle bir etmiştir. Bu tutum kübizmin XX. yüzyılın en radikal sanat akımı olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Antmen, 2012, s.45-46). Kübizm, doğadaki biçim, renk, doku, mekânları birebir uygulamak yerine nesnelere parçalara ayırmış, aynı anda çeşitli açılardan algılanabilecek yeni bir anlayışı (gerçekliği) ortaya çıkarmıştır (Arslan ve Polat, 2015, s.332).

Kübistler, resimde üç boyutlu yanılması yaratmak yerine, resim yüzeyinin iki boyutluluğunu vurgulamışlardır. Nesneyi eş zamanlı olarak bir değil, birçok açıdan göstererek dördüncü boyut kazanmasını sağlamışlardır. Pablo Picasso'nun 1907 yılında tamamladığı "Les Demoiselles d'Avignon" (Avignonlu Kızlar) isimli tablosu ile kübizmin temelleri atılmıştır. Bu resim güzel ile çirkin arasındaki ayrımı ortadan kaldırarak geleneksel alışlagelmiş güzellik anlayışının kalıplarını yıkmıştır. Pablo Picasso devrim yaratan bu resimle kendi kurallarını kendisi koymuş ve üç boyutlu nesnelere iki boyutlu yüzey üzerinde gösterebilmenin yeni bir yolunu önermiştir (Antmen, 2012, s.45-46-47) (Görsel.48).

Picasso bu tablosunda, kadınların bedenini geometrik planlayarak, yüzlerdeki biçimlendirme, o tarihte Fransız sanatçılarınca merakla izlenen zenci maskelerine benzemektedir. Düz plandaki yüzlerde burunların üç boyut verecek şekilde, tarama çizgilerle gösterilmiş olması bu ilgilenmenin belirgin sonucu olmuştur. Kapalı bir kompozisyonla figürler arasındaki ilişki kurularak Volümler sert açılarla kesişen renk planları halindedir. Pembe, mavi ve kırmızı renkler bir tür lokal renkler olarak kullanılmıştır. (Engin, 2013, s.27-28).

Görsel.48: Pablo Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907

(<https://www.moma.org/collection/works/79766>, erişim tarihi: 27.01.2019)

Kübizm, 1906-1909 arası Analitik, 1909-1912 arası İlerici Analitik, 1912-1914 arası Sentetik olmak üzere üç aşamada gelişim göstermiştir (Engin, 2013, s.27). “Analitik Kübizm” olarak adlandırılan dönemde:

Değişik ve birçok açılarından görülen objelerin düz ve iki boyutlu bir yüzeyde tasvirini amaçlar. Objeler bütün yüzeyleri görülecek şekilde açılmış, küçük parçalara bölünmüştür. Bu parçalar bakış açılarına göre değişik yönleriyle, karşıdan, profilden ya da bir başka yönden alınarak kompoze edilmiştir. Sanatçı, böylece üç boyutuyla mekânda yer tutan bir heykelin etrafında dolanıyormuş gibi hareket etmektedir. Bu, bir bakıma, zaman faktörünü dördüncü boyut olarak kullanma, zaman-mekân (spacetime) verisini sanatta geçerli hale getirmektedir. Picasso'nun galeri sahibi Ambroise Vollard portresi bu nitelikte bir analitik kübizm örneğidir (Kınay, 1993, s.234) (Görsel 49).

Görsel.49: Pablo Picasso, Ambroise Vollard

(<https://curiator.com/art/pablo-picasso/portrait-of-ambroise-vollard>, erişim tarihi: 28.01.2019)

“Sentetik Kübizm” olarak adlandırılan dönemde:

Objelerinin görüşlerinin en yapıcı olanı bir tür arttiribut sayılarak tasvir olunmuştur. Bir başka ve daha açık deyişle, bir bardağın, bir müzik aletinin bu objeler algısını verebilecek görüşler tasvir olunmuştur (Kınay, 1993, s.235) (Görsel.50).

Görsel.50: Pablo Picasso, “Student with a Newspaper”, 1913-1914

(<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/500449>, erişim tarihi: 28.01.2019)

Kübizm Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla etkisini yitirmiştir. Sanatçılar askere çağrılmış, bazı sanatçılar yara almış (Braque) dolayısıyla sanatçılarda eski heyecan kalmamıştır. Kübizmin deneysel evresi sona ermesine rağmen etkisi daha yoğun hissedilmeye başlanmış ve geometrik soyutlamacı yaklaşımlar, kübizmin temellerini esas alarak modern sanat dilinin biçimsel ifadesi olarak devam etmiştir (Antmen, 2012, s.50).

2.3.4.Fütürizm

Şu müzelere bir bakın: mezarlıklardan ne farkları var!..” diye bağırın, bağırırken esip gürleyen, etrafına saçtığı tükürükler ve öfke arasında müzeleri yıkmaktan, kütüphaneleri yakmaktan söz eden heyecan dolu genç bir şair, yüzyıl başında Milano, Paris, Londra gibi Avrupa kentlerinde verdiği konferanslarda “Fütürizm” denen bir şeyden söz ediyordu. Fütürizm, ‘gelecek’ ti. Fütürizm, İtalya'nın geleceğiydi. İtalya, geçmişiydi olan bağlarını bir koparabilse, ileriye doğru büyük bir hamle yapabilecekti...(Antmen, 2012, s.65).

Bu akımın öncülüğünü yapan İtalyan şair Filippo Tommaso Marinetti (1876-1944), bu ilerici harekete “elektrik” ya da “dinamizm” gibi isimler düşündüyse de “Fütürizm” de karar kılmasıyla kendi adını kendi belirleyen ilk sanat akımı ortaya çıkmıştır. (Antmen, 2012, s.65). Fütürist akım, Marinetti'nin 20 Şubat 1909 yılında Paris'te “Figora” gazetesinde “Le Futurisme” adlı manifestosunun yayınlanmasıyla başlamıştır (Turanî, 1983, s.523).

On bir maddeden oluşan bir manifesto ile savaşın heyecanını, makine çağını, modern yaşamın yükselişini vurgulamış, kütüphane ve müze gibi geleneksel kurumları kötülemiştir (Yıldız, 2013, s.20).

Fütürist sanatçılar sadece sanatta değil mimari, müzik, moda gibi duyulan, görülen her şey üzerine manifesto kaleme almışlardır (Özüdoğru, 2013, s.228).

Fütürizm, isminin yansıttığı gibi gelecekçi bir ütopyayı yüceltmış; makine çağı estetiğini fetişleştirmiş; hız ve teknoloji temalarını önemsemiştir. Fütüristler, bu çağın insanlığa hediyesi olan uçak, otomobil gibi teknolojik ve endüstriyel nesnelere neredeyse kutsallık atfetmişler; yükselen hızla beraber artan tehlike

duygusunun peşinde koşmuşlar; sanatsal ilhamı mücadele ve karşı koyma edimlerinde aramışlardır (Kayaalp, 2018, s.67).

Fütürist hareket için: “Bir yarış arabası, Samothrake Adası’ndaki Nike heykelinden daha güzel” dir (Turanî, 1983, s.523). Güvenli, fütürizmi şöyle ifade etmektedir:

Fütüristlere göre her şey kımıldar, koşar, çabucak değişir. Hareket halindeki her şey, daha gözde bıraktığı tesir idrak edilinceye kadar çoğalır, kımıldar, mesafe dâhilinde uyandırdığı titreşimleri takip ederek biçimini değiştirir. Bu sebeple, koşan bir at dört değil, yirmi ayaklıdır ve ayaklarının hareketi de üçgen biçimindedir (Güvenli, 1982, s.157).

Bu düşünce ile hareket eden V. Boccioni, C. Cara, G. Balla, G. Severini ve L. Russolo gibi fütürist ressam ve heykeltıraşlar nesnelere devingenliğini betimlemeye çalışmışlardır. Mimarlıkta, Fütürizm’in temsilcisi A. Sant Elia’dır (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.113) (Görsel.51).

Görsel.51: Giacomo Balla, “Dynamism of a Dog on a Leash” (Tasmalı Köpeğin Dinamizmi), 1912

(<https://www.britannica.com/topic/Dynamism-of-a-Dog-on-a-Leash>, erişim tarihi: 30.01.2019)

2.3.5.Konstrüktivizm

Resim, heykel ve mimarlık alanlarında 1920'li yıllarda Rusya'da ortaya çıkmış sanat akımıdır. Malzeme olarak, genellikle çağdaş malzemeleri kullanmışlardır. Konstrüktivistlere göre sanatçının görevi “yeni toplumun en küçük detayından en geniş organizasyonuna inşası sürecinde yer almak olarak belirtmişlerdir” (Özüdoğru, 2013, s.232). İki savaş arasında kullanılan bu sanat akımı yöntem olarak modernlik ve ilerleme olgusunun nasıl algılandığını ortaya koymuştur. Bu görüşe göre küçük bir kesime, yani burjuvaya “lüks” üretmek yerine, toplumun daha geniş kesimlerine “kullanışlı” yaşam alanları oluşturmaktır. 1917 devriminin etkisiyle de “biçimi belirleyen işlevdir” düşüncesiyle bu akım iyice şekillenmiştir (Antmen, 2012, s.104).

Rus devriminin karışık ortamına, Çar'ın devrilmesine, Rusya'da iç savaş olmasına rağmen bu süreçte kısa sürelide olsa parlak bir dönem yaşamıştır. Rus devrimi sanata sosyal yön vermiş, sanat hareketleri ülkede hız kazanmıştır. Festivaller düzenlenmiş, sanat okullarında reform yapılmış, müzeler inşa edilmiştir. “Sanat için sanat” fikrine karşı çıkan konstrüktivistler, gerçeğin yorumu ve betimlenmesine tepki göstermişlerdir. Burjuvazinin yargılarına karşı çıkmışlardır. Sanat ve toplumu birleştirme çabasına girmişlerdir. (Sürmeli, 2013, s.63). Daha çok resim ve heykelde verimli olmuşlardır. Ünlü konstrüktivistler A. Pevsner, N. Gabo, Malevich, L. Moholy Nagy sayılabilmektedir. Resmi tutum olarak “Sosyalist Gerçekçilik” benimsenince konstrüktivizm ortadan kalkmış, sanatçıların bir bölümü Batı'ya göç etmiştir (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.175).

2.3.6.De Stijl

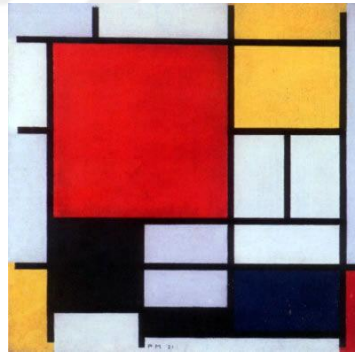
De Stijl, Piet Mondrian (1872-1944) tarafından kübizmden etkilenen bir görüş olup, üç ana rengin yanı sıra siyah, beyaz gibi nötr renklerinde kullanıldığı yatay ve dikey çizgilerin sadeliğini temel alan yeni bir soyut sanat üslubudur (Turani, 1983, s.525; Hollingsworth, 2009, s.457) (Görsel.52). Almanya, Avusturya ve Rusya'da etkileri görülen De Stijl sanat hareketinin sanatsal merkezi olarak Hollanda ve Fransa

kabul edilmiştir (Engin, 2013, s.3). De Stijl, Hollandaca da “stil” “tarz” anlamına geldiği gibi “dikme, söve, destek” anlamlarına da gelmektedir (De Stijl, 1997, s.432).

Mondrian’ın beş yıllık çalışması sonucunda De Stijl ortaya çıkmıştır. 1910 yılında Mondrian’ın kübikçi akımla tanışmasıyla doğayı taklit eden resim anlayışından ayrılmıştır. Mondrian’ın asıl amacı resimden doğayı atmaktır. Sanat, “Ona göre doğadan egemen bir dünyadır.” (Turanî, 1983, s.525-526).

1917 yılında yazdığı bir yazıda sanatını şöyle ifade etmektedir:

Benim, içinde iki şeyi kavradığım problem aydınlanmıştı. Birincisi: Tasvir eden sanatta, gerçeğin, yalnız renk ve biçiminin dinamik hareketlerinin dengesi ile anlatılabileceği, ikincisi: saf araçların, amaca ulaşmak için en etkili yolu garanti ettiği. Gittikçe, kompozisyonun sonunda bütün eğik çizgileri, dikey ve yatay hatlardan ibaret kalıncaya kadar çıkardım. Bu yatay ve dikey çizgiler, birbirinden ayrık ve serbest haç şekilleri meydana getirdiler. Denizi, göğü ve yıldızları gözlemleyerek, bunların fonksiyonlarını, birbirini kesen birçok dikey ve yatay çizgilerle biçimlendirmeyi denedim (Turanî, 1983, s.526).

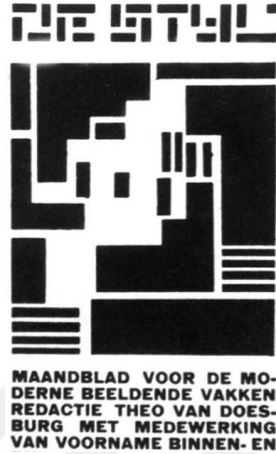

Görsel.52: Piet Mondrian, Kırmızı, Sarı, Mavi ve Siyahlı Kompozisyon, 1921

(https://www.theartstory.org/artist-mondrian-piet-artworks.htm#pnt_4, erişim tarihi: 28.01.2019)

De Stijl sanat hareketi, aynı zamanda 1917’de Theo Van Doesburg tarafından yayınlanmaya başlanan derginin de adıdır (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.85). Bu üslup Van Doesburg’un kurup yayın yönetmenliğini de yaptığı De Stijl dergisinin çevresinde kurulmuştur. Az sayıda satılan avangart bir dergi olmasına rağmen De

Stijl'in etkisinin ve adının hem Hollanda'da hem de Hollanda dışında yayılmasında etkili olmuştur (De Stijl, 1997, s.431-432) (Görsel.53).

Görsel.53: De Stijl Dergisinin Orijinal Kapağı, 1917

(<http://rietveldschroderhouse.blogspot.com/2012/12/the-de-stijl-magazine-pictures.html>, erişim tarihi: 28.01.2019)

Theo Van Doesburg'un 1917 yılında çıkardığı De Stijl dergisinde grubun savunduğu ilkeler şöyle özetlenebilmektedir:

- a) Mimarlığın, resmin, mobilyanın ya da heykelin geleneksel biçimlerinin arındırılarak basit "temel" geometrik bileşenlere ya da öğelere dönüştürülmesi,
- b) Kompozisyonda, kişisel ve bağımsız unsurlardan oluşmalarına karşın, bu dağınık öğelerin bir bütün olarak algılanacak biçimsel birleşmelerinin sağlanması,
- c) Tasarım ve kompozisyonda bazen aşırı düzeyde asimetrinin vurgulanması,
- d) Birbirine dik çizgilerin yanı sıra kırmızı, sarı, mavi ve nötr renklerin (beyaz, gri, siyah) çok kullanılması.

Aslında bu ilkeler De Stijl örneklerinde her zaman tam olarak kullanılmamış, pek çok uygulamacı bu ilkeleri değiştirerek diyagonal çizgilerden, ara renklerden ve simetrik biçimlerden yararlanmıştı (De Stijl, 1997, s.432).

De Stijl hareketi Hollandalı ressamların yanı sıra mimarlıkta da etkili olmuştur. Utrech'deki "Schröder Evi" 1925 yılında Gerrit Rietveld tarafından tasarlanmıştır. İç

mekân tasarımında mekânlar katlanabilir duvarlarda birbirinden ayrılmış, esneklik esas alınmıştır. “Schröder Evi” inde iç mekânlar De Stijl akımında kullanılan ana renkler farklı fonksiyonları belirtmek için kullanılmıştır (Görsel.54). Kullanılan mobilyalar evin iç dekorasyonunda De Stijl hareketinin tasarım anlayışını yansıtmıştır. “Kırmızı ve mavi” adlı sandalye Rietveld’in en ünlü tasarımıdır (“Rietveld Schröder Evi”, t.y., 5.-6. paragraf) (Görsel.55).

Görsel.54: Gerrit Rietveld, Schröder Evi, Utrech, 1925

(<https://www.arkitektuel.com/rietveld-schroder-evi/>, erişim tarihi: 28.01.2019)

Görsel.55: Gerrit Rietveld, Kırmızı Ve Mavi Sandalye, 1918

(<https://www.moma.org/collection/works/>, erişim tarihi: 29.01.2019)

2.3.7.Bauhaus

Bauhaus, 1919-1913 yılları arasında yaşamını sürdüren ünlü Alman sanat okuludur (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.47). Bauhaus, ortaçağdaki taş ustalarının loncası “Bauhütte” sözcüğünden türetilmiştir (Hollingsworth, 2009, s.461; Shiner, 2004, s.385). Ayrıca, Bauhaus “yapı evi” anlamına gelmektedir (Bauhaus, 1997, s.203).

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra harap hale gelen Almanya’nın savaş sonrası ekonomisi bozulmuş, sanayisi geri kalmış, nüfusun çoğu özellikle genç nüfus savaşta ölmüştür (Bridge, 2017, s.203). Almanya’nın geleceğini kurmanın yanısıra sanat ve zanaatı buluşturmak amacıyla Weimar kentinde kurulan Bauhaus okulu, Rus konstrüktivistleri gibi estetik kaygıdan daha çok toplumsal amaçlara yönelmiştir (Antmen, 2012, s.107).

Modern Sanat ve Mimarlık’ın gelişiminde önemli dönüm noktalarından olan Bauhaus, Rönesans’tan bu yana gelen sanat anlayışını yıkmış ve Rönesans sanat etkinliklerini güzel sanatlar ve zanaatlar olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Zaman içinde Güzel Sanatlar yüceltilirken, zanaatı aşağılamıştır (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.49).

Endüstri Devrimi’nin başlamasıyla onun ürettiği kullanım eşyasının tasarımı sorunu gündeme gelince, bu gelenekselleşmiş yönelimin koşullara uyamayacağı anlaşılmıştır. Endüstri tasarımı kavramına dönemin sanatçılarının yabancı olması yeni bir sanatçı tipinin ortaya çıkması gerekliliğine neden olmuş bunun içinde Bauhaus yeni bir öğretim modelinin ortaya konulmasını için çalışmıştır (Sözen ve Tanyeli, 2017, s.49).

1915’te okulu yönetme yetkisi kendisine verilen Gropius Birinci Dünya Savaşı’nın bitmesiyle Weimar’a gelerek 1919’da Bauhaus’u kurmuştur (Bauhaus, 1997, s.203). Mimar Gropius, sanat ve el sanatları okulu ile Güzel Sanatlar akademisini aynı çatı altında birleştirmiştir (Bridge, 2017, s.203). Bauhaus’u bir tür “atölye-okul” olarak tasarlayan Gropius’un amacı okulda zanaatçıların ve

sanatçıların eğitimde ve üretimde birlikte çalışmasını sağlamaktır. “Sanat ve Teknoloji: Yeni bir Birlik” sloganıyla ortaya çıkan okul XX. yüzyıla damgasını vuran modern endüstriyel ve mimari tasarım alanında ilk önemli örnek olmuştur (Antmen, 2012, s.107).

Müfredatı, ortaçağ loncaları model alınarak oluşturulan ve ressamlar tarafından verilen derslerde öğrencilere kuram öğretilmesinin yanısıra zanaatkârlar atölyesinde çalışmalar yapılmıştır (Bridge, 2017, s.203). 1920’de Bauhaus’un tüzüğüne, öğrencilerin öncelikle atölyelerde bir meslek öğrenmesi ve sonunda kalfalık sınavını vermesini öngörmüştür (Artun ve Çavuşoğlu, 2009, s.173). Bauhaus’ta görev alan her biri kendi alanında ün kazanmış yetenekli usta ve sanatçılar arasında, gereç ve temel tasarım öğretmeni Itten, ressam Feininger, Klee, Schlemmer, Kandinsky, ressam ve yazar Georg Muche, heykeltci ve seramikçi Gerhard Marcks, ressam, dekor tasarımcısı, fotoğrafçı ve dizgi sanatçısı Moholy-Nagy, mimar A.Meyer, H.Meyer, H.Wittwer ve Mies Van Der Rohe’yle mimar ve kent planı Hilberseimer sayılabilmektedir (Bauhaus, 1997, s.203-204) (Görsel.56).

Görsel.56: Bauhaus’un Eğitim Kadrosu

(<http://nilgunyuksele.net/2015/02/08/bauhausun-ustalari/>, erişim tarihi: 05.04.2019)

Bauhaus’ta verilen derslere örnekler şu şekilde verilebilmektedir:

- Biçim etüdü ve malzeme kuramı
- Doğa etüdü

- Malzeme etüdü
- Kompozisyon etüdü
- Alan çalışması
- Cam
- Kil
- Taş
- Tekstil ürünleri
- İnşa tasarımı (Bridge, 2017, s.203).

Ayrıca Bauhaus'ta; marangozluk, metal işlemeciliği, çömlekçilik, renkli cam, dokuma, duvar resmi, grafik tasarım gibi işlikler (atölye) bulunmaktadır (Bauhaus, 1997, s.203). Üyelerin baştan beri mimarlığa ilişkin çalışmalara katılmalarına karşın, Bauhaus'ta bir mimarlık bölümü oldukça geç, ancak 1927'de kurulmuştur (Bauhaus, 1997, s.204).

Kurumsallaştıkça yönetimle arası açılmaya başlayan Bauhaus Okulu 1925 yılında Dessau'ya taşınmak zorunda kalmıştır. 1928 yılında Gropius'un Bauhaus'un yönetiminden ayrılmasından sonra okulun yönetimine ilk olarak mimarlık bölüm başkanı Hannes Meyer, 1930 yılında da Mies van der Rohe getirilmiştir (Bauhaus, 1997, s.204). 1931 seçimlerinde Dessau şehrindeki seçim zaferiyle Naziler şehrin denetimini ellerine alır almaz Bauhaus'u taciz etmeye başlamış ve 1932 yılında okulu kapatmıştır. Berlin'de özel bir okul olarak Mies van der Rohe okulu yeniden canlandırmaya çalışmışsa da 1933 yılında Hitler iktidara gelmiş ve okulu doğmadan öldürmüştür (Shiner, 2004, s.391) (Görsel.57).

Görsel.57: Bauhaus, Dessau, 1925

(<https://www.arkitektuel.com/modernizm-kurucularindan-walter-gropius/>, erişim tarihi: 05.04.2019)

Nazilerin iktidara gelmesiyle, kapatılan Bauhaus okulunun öğretim üyeleri ve öğrencileri Almanya, Avrupa ve dünyanın birçok ülkesinde çeşitli tasarım kurumlarında Bauhaus geleneğini yaymışlardır (Artun ve Çavuşoğlu, 2009, s.180). Bauhaus tamamen kapatılınca birçok mimar ABD’de yeniden buluşarak modern akım çerçevesinde çalışmalarını sürdürmüş ve böylece mimari kurum ve tasarımda Amerika tarihinde ilk kez öncülük eder hale gelmiştir. Amerika’da Bauhaus’un uzantısı uluslararası üslup adıyla bilinir. Amerika’da sosyal ve politik sorunlardan arınmış kapitalizmin parametrelerine uygun sağlayan Bauhaus stili günümüzde pahalı ve lüks evler, ofis binaları için tercih edilmektedir (Bridge, 2017, s.180).

Sonuç olarak XX. yüzyılın başında Bauhaus, ortaya çıkan yeni yaşam biçimine uygun nesnelerin biçimlendirilmesinde öncü rol oynayan ve özellikle pedagojik, kültürel, endüstriyel çevrelerde önemli etkiler yapan bir kurumdur (Artun ve Çavuşoğlu, 2009, s.180).

2.4.Art Deco Stilinin Etkilediği Alanlar

2.4.1.Art Deco Stilinde Mobilya

Art Deco mobilya tarzı iki dünya savaşı arasındaki dönemde beğenilen ve tanınan bir tarzdır. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce atölyelerde üretilen mobilyalar sergilerde gösterilmiş ve büyük beğeni kazanmıştır. Bu mobilyalarda kaliteli işçiliğin yanı sıra, değerli malzemelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Savaşın sona ermesiyle birlikte bu tür etkinlikler Paris'te yoğunlaşmış ve değerli, dekoratif mobilyalar 1925 yılında Paris'te düzenlenen Uluslararası Modern Dekoratif Sanatlar ve Endüstri Sanatları Sergisi'nde (Internationale Des Arts Décoratifs at Industries Moderns) bütün dünyaya tanıtılmıştır. İlginç biçimleriyle, renk ve doku zenginliği ile hemen benimsenen Art Deco mobilyalarının benzerleri kısa sürede endüstri yöntemleriyle üreilmeye başlanmıştır. Bu durum 1940'lı yıllara kadar devam etmiştir (Art Deco, 1997, s.1283).

Art Deco mobilya estetiği iki grup tarafından temsil edilmektedir:

- Gelenekselciler
- Modernistler

Gelenekselciler yenilikçilikten çok yüksek kaliteye önem vermişlerdir. Kusursuz bir tekniğe değer vermişlerdir. Bu nedenle masif veya kaplama, gül ağacı, maun, abanoz, lake gibi çeşitli malzemeler kullanmışlardır. Ayrıca zengin renklere sahip ahşaplar, köpekbalığı derisi gibi malzemeler kullanmışlardır. Şekiller tasarımcıdan tasarımcıya göre değişmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.38).

“Salon de 1912”a (1912 Salonu) katılan Paul Follet (1877-1941), André Mare (1885-1932), Andre Groult (1884-1966), Marie-Louis Süe (1875-1968) gibi mobilya tasarımcıları köklerini Rokoko'dan alan, modernist estetiği yansıtan ürünler sergilemişlerdir. Bu yaklaşımın en önemli temsilcisi Emile-Jacques Ruhlmann'dır. Ayrıca kendisini iç mekân tasarımcısı olarak da tanımlayan Ruhlmann, iç

mekânlarda dikey hatları vurgulayarak, izleyicide ihtişam hissini uyandırdığı mobilya tasarımlarında abanoz, maun, amarant gibi pahalı malzemeler kullanmıştır. (Kayaalp, 2018, s.87-88) (Görsel.58-59).

Görsel.58: Early Art Deco Single Club Chair, André Groult, 1910, Fransa
(<https://www.incollect.com/listings/furniture/seating/andr-groult-andre-groult-early-art-deco-single-club-chair-149765>, erişim tarihi: 17.07.2019)

Görsel.59: Yazı Masası, Emile-Jacques Ruhlmann, 1925, Paris
(<http://collections.vam.ac.uk/item/O131459/writing-table-ruhlmann-emile-jacques/>, erişim tarihi: 17.07.2019)

Gelenekçilerin karşısında ise modernistler vardır. Bu modernist tasarımcılar:

- Frantz Jourdain (1847-1935)
- Pierre Chareau (1883-1950)
- Le Corbusier (1887-1965)

- Robert Mallet-Stevens (1886-1945)
- André Lurçat (1894-1970)
- René Herbst (1891-1982)

Gelenekselcilerle modernistlerin ayrışmaları 1920'lerin başlarına kadar gitmektedir. Modernistler, gelenekselcilerin aksine seri üretimi savunmuşlardır. Modernistlere göre her çağ kendi ihtiyaçlarını yaratmaktadır ve bu ihtiyaçlara cevap vermek ve uygun çözümler üretmek gerekmektedir. (Kayaalp, 2018, s.87-89). Art Deco'nun etkisini kaybetmeye başladığı zaman İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı yıllardır. Almanya'nın tutumu savaş yıllarında Amerika dâhil tüm dünyayı etkilemiştir. Dolayısıyla yapım faaliyetleri de yavaşlamaya başlamıştır. Bu dönemde Rohe, Gropius, Corbusier gibi önemli mimarlar ortaya çıkmıştır. Bu isimler mimarlık tarihi açısından önemli mimarlardır. Bauhaus'un yaratmış olduğu akımdan da etkilenerek Art Deco'dan daha farklı üslup ortaya koymuştur. Dekorasyonda minimum süsleme, daha sade ve güzellikten ziyade işlevselliği esas alan tasarımlar oluşturmuşlardır (Gümüseli, 2016, s.41). (Görsel.60)

Görsel.60: Pavillon de l'Esprit Nouveau, Le Corbusier, 1925, Paris

(<http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=5061&sysLanguage=en-en&itemPos=44&itemCount=78&sysParentId=64>, erişim tarihi: 17.07.2019)

2.4.2.Art Deco Stilinde Mimarlık

Art Deco estetiğinin örnekleri 1920'li yıllarda binalarda, gökdelenlerde, konutlarda XX. yüzyılda ise Avrupa'da görülmüştür. Avangart sanat hareketlerinden Fovizm, Kübizm, Fütürizm, Ekspresyonizm gibi soyut sanatlardan etkilenmiş, kendi üslubu ile yoğurarak Art Deco stilini ortaya koymuştur. Kendi motiflerini ve üslubunu ortaya koyan Art Deco, mimarlık alanında da dönemin motifleriyle yeni bir üslup oluşturmuştur. Art Deco sanatçı, zanaatçı ve hatta sanayicileri bir araya getirmeyi başarmıştır (Hasbora, 1999, s.34-35).

Art Deco mimarisinde sıkça kullanılan motifler:

- Açılan güneş ışınları
- Tekrar eden geometrik motifler
- Stilize edilmiş formlar
- Zigguratlar (kademeli yükselti)
- Simetri
- Stilize edilmiş çiçekler

Art Deco mimarisinde yaygın olarak kullanılan malzemeler:

- Krom
- Cam
- Parlak kumaşlar
- Aynalar
- Değerli ahşap kaplamalar
- Vernikler
- Lake boya

Art Deco daha sonraları ikiye ayrılmıştır. Bunlar:

- Zikzak Modern (düz hatlar)
- Streamline Modern (aerodinamik) (Mülayim, 2017, s.1015).

Amerika’da hızla büyüyen şehirlerdeki, arazi edinme yarışı, giderek artan ofis ihtiyacı gibi problemleri, mimar ve mühendisler çok katlı yapılarla çözmeye çalışmışlardır. İlk gökdelenler, yapısal yenilikler getirmekle birlikte, geleneksel duvarcılık tasarımını temel almıştır. Kısa süre içinde gökdelenler Amerikan ekonomik zenginliğinin ve gücünün simgesi olmuştur (Hollingsworth, 2009, s.440). Amerika’da ki gökdelenlerin yoğunluk kazanması şehir merkezlerinde sorunlara yol açmış, bu sorunları çözümlenmek amacıyla “1916 yılında New York imar yasası” çıkarılmış bu yasaya göre, yapıların zemin katlarının daha fazla güneş ve hava alabilmesi için gökdelenlerin ön gördüğü yüksekliklerde, cepheyi kademeli olarak yapı cephelerinde geriye çekmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu yasadan sonra basamaklı, piramit, ziggurat ve Aztek tapınaklarına benzer şekillerde Amerikan gökdelenleri yükselmeye başlamıştır (Hasbora, 1999, s.51-52).

New York’un Art Deco gökdelenlerinin en önemlileri Chrysler Binası ve Empire State Binası’dır. Chrysler Binası, Chrysler Corporation tarafından mimar William Van Alen’a (1883-1954) sipariş edilen ve temelleri Büyük Bunalımdan önce atılmış, iki yılı bulmadan tamamlanmıştır (Kayaalp, 2018, s.85) (Görsel.61).

319 metre yüksekliğe sahip Chrysler Binası, dönemin zenginlerinden Walter P. Chrysler için tasarlanmıştır. Art Deco mimarisinin en önemli örneklerinden olan bu binanın dış cephe süslemelerinde Chrysler marka otomobillerde kullanılan bazı dekoratif öğeler kullanılmıştır. Binanın taşıyıcı sistemi çelik, iç mekânlar ise tuğla duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Bina cephesinde 3800 küsur pencere açıklığı bulunmaktadır. Cephe kaplaması çelik olan bu binanın en önemli Art Deco öğelerinden biri zirvesinde yer alan motif ve ön cephede yer alan kartal başı motifleridir (Gümüseli, 2006, s.29).

Görsel.61: Chrysler Binası, William Van Alen, 1930, New York
 (<https://www.britannica.com/topic/Chrysler-Building/media/1/116392/107048>, erişim tarihi:
 17.07.2019)

Art Deco gökdelenlerinin diğer bir örneği Empire State Binasıdır. William Lamb of Shreve, Lamb ve Harmon tarafından inşa edilmiştir (1929-1931). Dünyada bilinen bir yapı haline gelen Empire State New York şehrinin Eyfel'i haline gelmiştir. Yapımında 3000 kusun işçinin çalıştığı tahmin edilen yapıda Art Deco motiflerinin kullanıldığı görülmektedir. Bina girişinde simetrik biçimde yer alan heykeller uzun bir sütun üzerine konulmuştur (Gümüşeli, 2016, s.31). Art Deco üslubu özelliğini yansıtan binada tuğla, beton ve kireçtaşı kullanılmış, girintili duvarlar geometrik hatlarla şıklık katmış, yapının merkezinde çok sayıda asansör kullanılmış ve binanın en üst katında seyir terası bulunmaktadır. Dünya Ticaret Merkezi 1970'lerde yapılanaya kadar Empire State Binası en yüksek katlı bina olma özelliğini korumuştur (Bridge, 2017, s.197-198) (Görsel.62).

Görsel.62: Empire State Building, Shreve, Lamb & Harmon, 1931, New York
(<http://www.skyscrapercenter.com/building/empire-state-building/261>, erişim tarihi: 17.07.2019)

Chrysler Binası ve Empire State Binasının dışında yapılan gökdelenlerden biride Raymond Hood ve André Fouilhoux'un (1879-1945) birlikte tasarladıkları Neo-Gotik bir yapı olan American Radiator Building'dir (1924). Bu yapı yaklaşan Art Deco üslubunun habercisi olarak görülmektedir (Görsel.63).

Görsel.63: American Radiator Building, Raymond Hood ve André Fouilhoux, 1924, New York
(<https://www.nyc-architecture.com/MID/MID068.htm>, erişim tarihi: 17.07.2019)

Bir diğer örnekte, Chicago Board of Trade Building'dir. İnşası 1930 yılında tamamlanan bina Holabird and Root tarafından tasarlanmıştır. Binanın cephesinde metal ve kâgir kullanılmıştır. Binanın en üst bölümünde heykel yer almaktadır. Binanın iç dekorasyonu cam ve metal ile dekore edilmiştir (Görsel.64).

Görsel.64: Carbide and Carbon Building, Burnharm Brothers, 1929, New York

(<http://www.architecture.org/learn/resources/buildings-of-chicago/building/carbide-and-carbon-building/>, erişim tarihi: 17.07.2019)

Carbide and Carbon Binası 1929 yılında inşa edilmiş, Burnharm Brothers firması tarafından tasarlanmıştır. Yapının zirvesinde koyu yeşil taşlar ve altın varaklı süslemeler, cephesinde siyah granit kullanılmıştır. Binanın giriş hölü siyah mermer, bronz derz ile tasarlanmıştır. Terra cotanın kullanılması yapının en önemli özelliğidir. Terra cota o döneme kadar bilinen bir malzeme değilken daha sonraları yaygın olarak özellikle Amerika'da dönemin önemli mimarları ve sanatçıları tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bu yapıda terra cotanın kullanılması birkaç yıl sonra Chicago's Northwestern Terra Cotta Company adlı şirketin kurulmasına neden olmuştur (Gümüşeli, 2016, 32-33).

Diğer gökdelenler,

- Cross & Cross tarafından tasarlanan General Electric Binası (1929-1931)
- Schultze & Weaver tarafından tasarlanan Waldorf Astoria New York (1930-1931)
- Raymond Hood'un tasarladığı RCA Binası (1933)

Art Deco estetiğine uygun gökdelenlere bir diğer örnekte; 1929-1930 yılları arasında yapılan ve New York Daily News gazetesini ağırlayan "The News Building" binasıdır (Kayaalp, 2018, s.85) (Görsel.65).

Görsel.65: The News Building, 1929-1930, New York
(<https://www.nyc-architecture.com/MID/MID014.htm>, erişim tarihi: 17.07.2019)

New York gökdelenler şehri olarak bilinse de gökdelenlerin yapımı Chicago şehrinde başlamıştır (Gümüseli, 2016, s.32). Gökdelenlerin babası olarak bilinen Sullivan'ın modern estetik anlayışı öylesine etkili olmuştu ki Chicago'da yeni yapılan binaların büyük bir kısmı benzer bir anlayışla, benzer görünümle inşa edilmeye başlanmış ve bu üslup Chicago ekolü olarak anılır hale gelmiştir.

Chicago ekolünün özellikleri:

- Çelik çerçeveler
- Süsleme olarak helezoni dairesel desenler
- Pişmiş toprak tuğla ile (terra cotta) detaylandırma
- Neo-klasik özellikler
- Üç taraflı klasik sütuna benzer kompozisyon (Bridge, 2017, s.192).

Art Deco üslubu yalnızca gökdelenleri değil konutları da etkilemiştir. 1939 yılında yapılan Apartment Building Art Deco stilineki konutlara en güzel örnektir. Apartment Building Los Angeles'ta mimar Milton J. Black tarafından Art Deco stiline tasarlanmıştır. Üç ayrı parçanın birleşimi gibi görünen bu bina aslında tek bir yapıdan oluşmaktadır. Binanın arka bölümü teras, ön cephesi amorf, diğer cepheleri ise modüler kütleler şeklinde tasarlanmıştır (Gümüseli, 2016, s.36-37) (Görsel.66).

Görsel.66: Apartment Building, Milton J. Black, 1939, Los Angeles
(<https://www.juliusshulman.org/Julius-Shulman-Apartment-Building-Los-AngelesCa-Milton-J-Black-Job-MJB-2.htm>, erişim tarihi: 18.07.2019)

Gökdelenler, konutlar, tiyatroların yanı sıra ofis binaları da inşa edilmiştir. Art Deco ofis mimarisinin başarılı örneklerinden biri Rockefeller Center'dır. Yapımına 1930 yılında başlanan kompleks 1939 yılında tamamlanmış, Raymond Hood tarafından tasarlanmıştır. Mozaik, rölyef bezemeleri için birçok sanatçı Art Deco stiline tasarımlar yapmışlardır. Bugünde işlevselliğini sürdüren Rockefeller Center, sanat müzesi görünümündedir. Varlıklı ailelerin ilgisini çeken, ziyaret edilen

Rockefeller Center, Art Deco üslubuna ait yapıların yaygınlaşmasında etkili olmuştur (Gümüseli, 2016, s.29-30) (Görsel.67).

Görsel.67: Radio City Müzik Salonu, 1932, New York
(<http://informadik.blogspot.com/2015/01/art-deco.html>, erişim tarihi: 19.07.2019)

Miami Beach’te, güneydeki Latin Amerika ülkelerinin sanat ve kültür etkileriyle yeşeren Art Deco yorumu, yıllar sonra “Tropical Deco” adıyla anılmaya başlanmıştır.

Kuzey yarımküre için tatil yöresi olan Miami Beach, palmiyeleri, geniş kumsalı, mavi gökyüzü, göz alabildiğince uzanan Atlas Okyanus’u ile ilgi çekmiştir. Miami beach seçkin tatil yöresi olma özelliğini uzun yıllar sürdürmüştü fakat 1970’lerde Orlando’da açılan Walt Disney’in ünlü Disney World’ün çekici etkinliklerine yenik düşmüştür. Bu yörede genellikle iki ya da üç katlı yapılar inşa edilmiştir. Cephe düzenlemeleri ise pembe, krem, açık mavi, açık yeşil, pastel renklerle, o dönemin yazı karakteriyle 1930 ve 1940’lı yıllara götürmektedir. Camlara işlenmiş olan plaj ve deniz sahneleri, gemiler, palmiyeler altında pelikanlar binaların girişlerine, pencerelere ve vitrinlere uygulanmıştır. İspanyol dükkânları üzerinde Maya ve İnka frizleri, birbirine dolanmış çıplak insan ve çiçek figürleri en çok tasarlanan sahnelerdir. Miami Beach Deco’su Maya, İnka ve Latin Amerika dekoratif öğelerini birleştirerek Tropical Deco’yu oluşturmuştur (“Miami Art Deco District ve Tropical Deco”, 2015, 2.-5.-6.-7. paragraf) (Görsel.68).

Görsel.68: Miami’de Meşhur Ocean Drive Caddesi
(<http://informadik.blogspot.com/2015/01/art-deco.html>, erişim tarihi: 19.07.2019)

3. BÖLÜM: ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMINA YANSIMALARI

3.1.Art Deco Tekstillerinin Özellikleri

Çeşitli kaynaklara göre tekstil; elyaftan yüzey elde etme sanatı ve teknolojisi olarak tanımlanmaktadır. Latince bir kavram olan “texere” den tekstil kelimesi üretilmiştir. Ayrıca örme ya da dokuma anlamlarına da gelmektedir (Akdemir, 2016, s.43). Tekstil kelimesinin Türkçe karşılığı dokumacılıktır. Günümüzde çok geniş anlamda kullanılmakla birlikte lif, iplik, yüzey, terbiye, apre, boya, baskı, dikim, süsleme, tasarım, moda, sunum, tutundurma, pazarlama, satış sonrası hizmeti gibi hammaddeden en son ürüne kadar süreci kapsar (Gürcüm, 2013, s.21).

İnsanın var oluşu ile başlayan bir olgudur. İçgüdüsel olarak ilk insanların örtünme, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirdiği çözümlerin ana maddesi tekstildir. İlerleyen teknoloji ile makine üretimi ön plana çıksa da, yine de insanın doğadan elde ettiği malzemeyi kullanarak, işleyerek ürettiği bir malzemedir (Akdemir, 2016, s.1).

Doğumdan ölüme kadar var olan bir ilişki sebebiyle insan ve tekstil arasında kopmaz bir bağ bulunmaktadır (Akdemir, 2016, s.31).

Tekstil ürünlerinde yüzey tasarımı ne kadar başarılıysa, bu tekstil ürünü kullanılarak yapılan giysi tasarımı, mobilya tasarımı, ev tekstili tasarımı da o derece başarılı olmaktadır (Akdemir, 2016, s.43).

Tekstil endüstrisinde çok çeşitli lifler kullanılmaktadır. Doğal lifler doğada ki isimleri ile anılmaktadır. Sentetik lifler elde edildikleri monomerin adının başına poli kelimesi getirilerek isimlendirilmektedir. Bitkisel ve hayvansal kaynaklı liflere, doğal (tabii) lifler denilmekle birlikte, insanlar tarafından fabrikalarda üretilen lifler

için değişik terimler kullanılmaktadır. Bu lifler için tek bir terim bulunmayıp “Sentetik ve Suni Elyaf” denilmektedir (Seventekin, 2015, s.4-6).

Art deco döneminin en önemli lifi rayondur. Başlangıçta pamukla kombine edilerek kullanılmış, fakat sert ve parlak bir malzeme olmasından dolayı, boyanırken özellikle koyu renklerde zor olduğu için, bu lif sadece o dönemde kiri göstermeyişi ve gösterişliliği açısından tercih edilmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.2).

Bununla birlikte; doğal liflerin fiyatlarının artması, yapay lif olan rayona olan ilgiyi artırmış, 1933'den sonra doğal liflerin fiyatı artarken rayon fiyatları düşmeye başlamıştır. İpeğin parlaklığına benzetilen rayon ilk zamanlarda ucuz olma özelliği dolayısıyla birçok evde kullanılmaya başlanmıştır. Rayon iki farklı liften yalnızca birinin boyanması ile oluşturulan çapraz-boyalı kumaşlarda ipeğin yerine kullanılmaktadır (Kaymaz, 2005, s.96). Doğal ve sentetik materyallerin karışımı ile dayanıklılığı sebebiyle döşeme ve giysi kumaşlarında kullanılmıştır. İpeğin yerine geçebilecek bir kumaş üretme girişimleri XIX. yüzyıla kadar sürmüştü fakat 1920'li yılların sonlarına dek başarılı olunamamıştır (Kaymaz, 2005, s.97).

Birinci Dünya Savaşı başlayınca her alanda olduğu gibi tekstil sektöründe de durgunluk başlamıştır (Yusufoğlu, 2014, s.4).

1916-1918 yılları arasında yünün fiyatı %250, ham pamuğun fiyatı ise %350 yükselmiştir. Birinci Dünya Savaşı öncesi pamuğun metre fiyatı 5 Frank iken savaş sonrası 25 Frank'a ulaşmıştır. Keten önceleri en ucuz lif olmasına rağmen daha sonraları fiyatı 6 kat artmıştır. İpeğin fiyatı ise savaş öncesi döneme göre yaklaşık olarak 2 kattan daha az artmıştır (Kaymaz, 2005, s.91).

1929 Wall Street Crash'ın olumsuz etkilerinden Fransa'nın lüks ticareti zarara uğramıştır. İpeğin kullanımı Lyons'da 1938'de hızla gerilemiştir. Fransa'nın Lyons bölgesi XVII. yüzyıl itibariyle ipek dokumacılık endüstrisinin üretim ve ithalat merkezi olmuştur. Fransız ekonomisine önemli katkılarda bulunmuştur. Paris'in güneyinde üretilen lüks kumaşların desinatörleri ve perakendecilerinin yaşadığı

bilinmektedir. XX. yüzyıl başlarında Lyons'da 600 fabrika modern makinalarla donatılmış, değişik dokumalar üretilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra eğitilmiş dokumacılar konusunda problem yaşanmış, şifon, lame ve ipeğe olan talep artmıştır. 1930'lu yıllarda ki düşüşe kadar Bianchini-Férier firması ünlü Paris'li desinatörlerle çok iyi ilişkiler kurmuştur (Kaymaz, 2005, s.93).

1910-1920 yılları arasında tekstilde yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmelere rağmen, bu tarih aralığı Art Deco tekstilin ortaya çıktığı yıllar olarak kabul edilmektedir. Dönemin öncü tasarımcılarının sunduğu motiflerdeki çeşitlilik, tekstilde daha sonraki yıllarda kullanılacak olan stilin habercisi olmuştur (Yusufoğlu, 2014, s.4).

Arts and Crafts ile başlayıp Bauhaus sanat okulu ile devam eden endüstri ve sanatı bir arada birleştiren sanat hareketi dokuma sanatının tasarım yönünden gelişmesine etkili olmuştur. Böylece dokuma sanatı adı altında lif sanatı kavramının temelleri atılmıştır. Lif sanatının temeline farklı bir yön katan bir diğer sanat hareketi Art Deco stili olmuştur. Art Deco sanat hareketi lif sanatına modernleşme aşamasında ileriye yönelik yorumlar kazandırmıştır (Uğur, 2006, s...).

Art Deco baskılı tekstillerde kullanılan baskı tekniklerini şu şekilde sıralayabiliriz.

- 1-Stencil Baskı Tekniği
- 2-Kalıp Baskı Tekniği
- 3-Şablon Baskı Tekniği
- 4-Silindir Baskı Tekniği (Kaymaz, 2005, s.133).

Stencil Baskı Tekniği: Başlangıçta mektuplar için basit desenlerde kullanılan stencil baskı tekniği Japonya'da kumaş baskıcılığında kullanılan zanaattan geliştirilmiş, daha sonra 1850'de Lyons'da stencil baskı tekniği ile ipek gazete yapımında kullanılmış ve bu teknik şablon baskı tekniği olarak adlandırılmıştır. Stencil baskı ise şablon baskı tekniğinin bir çeşidi olarak gruplandırılmıştır (Kaymaz, 2005, s.133).

Bu yöntem fazla zaman gerektirmesine rağmen suluboya ve guajlarda mükemmel sonuçlar alınabilmekteydi. Tasarımcılar stencil tekniğinin couture işlerine mükemmel cevap verdiğini fark etmişler bundan dolayı stencil tekniğini birçok sanatçı ve desinatör çalışmalarında tasarımlarında kullanmışlardır (Kaymaz, 2005, s.134).

Kalıp Baskı Tekniği: En eski baskı tekniğidir. Ağaç blokların üzerinde kabartma oluşturularak, basılacak her bir renk için ayrı bir kalıp hazırlanarak uygulanmaktadır. El ile kalıbın arkasına vurularak kumaş yüzeyine desen oluşturulmaktadır. Kalıp baskı tekniği ustalık gerektiren, pahalı bir tekniktir. Bundan dolayı XX. yüzyılda makineleşme başlayınca silindir ve şablon baskı yöntemi kalıp baskı tekniğinin yerine geçmiştir (Kaymaz, 2005, s.135).

Şablon Baskı Tekniği: El şablon baskıcılığında tasarım, öncelikle selüloid bir tabaka üzerine çizilmekte veya fotoğrafik olarak basılmaktadır. Daha sonra ışığa duyarlı jelâtin uygulanan ipek şablon üzerine geçirilmektedir. Işıktan korunmayan yerler sertleşerek çözünmez olmaktadır. Bir sonraki işlemde yıkanarak, ışıktan korunarak şablona geçen desenin yerlerindeki jelâtin temizlenmekte ve şablon hazırlanmaktadır. Her bir renk için ayrı şablon hazırlanmaktadır.

Şablon baskı tekniğinin 1920-1930 yılları arasında popülerliği artmış, birçok renk kullanımına olanak sağlayan bu teknik geliştirilerek, desinatörlerin tercih ettiği bir yöntem olmuştur (Kaymaz, 2005, s.141-142).

Silindir Baskı Tekniği: XIX. ve XX. yüzyıllarda uygulanan bu teknik 1783 yılında Thomas Bell tarafından patentlenmiştir.

Tasarım, her bir renk için bakır silindirler üzerine oyulmakta, oyuntu renk ile doldurularak sabit silindirler bir merkez etrafında dönerken renk kumaş üzerine geçirilmektedir. Bu teknikte kumaşın tüm genişliği basılmaktadır (Kaymaz, 2005, s.145).

Pochoir baskının bir çeşidi geliştirilmiştir. Alphonse Mucha tarafından Pochoir baskılı tekstiller tasarlanmıştır (Kaymaz, 2005, s.145).

Birçok sanat akımından, kültürlerden ilham alan ve bütün bunları kendi stilinde birleştiren Art Deco, mimariden, grafik sanatına kadar, tekstil ve modanın da içinde bulunduğu alanda kendini göstermiştir (Yusufoğlu, 2014, s.1).

Art Deco dönemi kalıp baskı tekniği ile üretilen yeniden yorumlanmış geometrik çiçek desenleri ya da yoğun renkli tasarımlar, XX. yüzyıldaki tekstil tasarımına ışık tutmuştur (Akbostancı, 2014, s.32-33).

Gündelik yaşamdaki her ürünün sanatsal zevki ortaya çıkardığını savunan Viyana atölyesi, seramikten metal işlerine, camdan tekstile kadar birçok alanda üretim yapan sanat ve zanaatçıları bölgesinde toplamıştır. Ürettiği baskı ve dokuma kumaş tasarımlarının, giysilik ve döşemelik kumaş olarak kullanılması, modern tekstil tasarımının gelişini haber vermekle beraber tekstil tasarımcılarına da yeni bakış açıları ve esin kaynağı olmuştur (Yıldırım, 2011, s.119-120).

Wiener Werkstätte'nin (1903-Avusturya) tekstil baskı desenlerindeki soyutlamanın heyecan verici yeni formlarını geliştirerek desen tasarımının 1910-1920 yıllarındaki gelişiminde önemli rol oynamıştır. Kalıp baskı tekniği ile üretilen desenlerdeki grafik anlatımlar, çiçekli desenler, geometrik motifler, geometrik çiçek desenleri ya da yoğun ve renkli kompozisyonlar, tekstil baskı tasarımının XX. yüzyıla ışık tuttuğunun göstergesidir (Akbostancı, 2014, s.32-33).

Wiener Werkstätte'in moda bölümünün 1910 yılında kurulmasında 1905 yılından beri kalıp baskı ile üretilen tekstillerin önemli rolü olmuştur (Üstüner, 2017, s.51).

Kumaş ve renk ilişkisi önemlidir. Kumaşa renk, bütünlüğü sağlayan, duyulara hitap eden, rengin farklı uygulamaları ile bir kumaşı çekici ya da itici, sıcak ya da soğuk, uyumlu ya da uyumsuz hale getirebilir (Yurt, 2006, s.32).

Kumaşta rengin değerlendirilmesi kişisel bir olgudur ve farklı beğeni, farklı tercih ve moda eğilimleriyle belirlenen özellikler taşımaktadır.

Kumaşların renk tayininde belirleyici unsurlar ise;

- a. Kullanılan renk miktarı
- b. Kullanılan renklerin oranı
- c. Diğer renklerle olan ilişkisidir (Yurt, 2006, s.32).

Bir Art Deco tasarımında, rengin birkaç tonu kremi leylak tonlarıyla, şeftali, kül grileri, maviler ve ebru ile koyu zemin üzerinde parlak renkler birleştirilerek kullanıldı (Kaymaz, 2005, s.122).

Eski Mısır uygarlıęına duyulan ilgiden dolayı, safranlar ve turkuazlara dűřkűnlűk bařlamıř, Byres kadınların stil palet renklerine yeřil, altın, kahverengi, violet, gűlkurusu, scarlet, řeftali renginden oluřan bir grup renk önermiřtir (Kaymaz, 2005, s.122). Ayrıca Dufy'nin koyu kırmızı ve zűmrűt yeřili kontrast renkleri bir arada kullandıęı gözlenmektedir.

Gűze çarpmayan Afrika doğal tekstil renklerinin yerine, parlak ve sentetik renkler kullanılmış bununla beraber bazı Deco tekstil ürünlerinde, hafif organik renk skalaları kullanılmıştır. Wiener Werkstätte için Camille Bikre ve Maria Likarz tarafından tasarlanan dizaynlar Batı Afrika tekstillerine benzeyen sınırlı kahverengi, turuncu, siyah renkleri kullanılmıştır (Kaymaz, 2005, s.123).

Tekstil, dekoratif bir sanat biçimidir ve trendleri takip eden bir gruptan oluşmuştur. Art Nouveau'nun ağır ve klasik havası 1910'larda kaybolmaya başlamış buna karşılık kendilerini renkçiler olarak adlandıran bir grup ressam Fovizm yanlıları, Art Nouveau'yu geride bırakmışlardır. Rus Balesi Bakst'ta kullanılan parlak renklerden esinlenmişlerdir. Bu gelişmelerin etkisi ile soluk leylak rengi ve kırmızı, kasvetli deniz yeşili gibi renklerden uzaklaşılarak yakut kırmızısı, turuncu,

kraliyet mavisi gibi canlı, iç açıcı parlak tonlar kullanılmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.80).

1930'lu yıllarda renk ve formların sadeliği modern tekstil tasarımına yeni bir soluk olmuş, özellikle ev tekstillerinde önemli rol oynamıştır. 1930'lu yılların başlarında boya malzemelerinde gelişmeler olmuş, hem ışığa hem de yıkamaya dayanıklı boyar maddeler ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında endüstrinin renge ilgisi, iç mekânlarda, ev tekstilinde kendini göstermiş, renk, bir odanın dizaynında önemli bir araç olmuştur (Yusufoğlu, 2014, s.2).

Tasarımcı Paul Poiret XX. yüzyılda dikkati giysinin formundan yüzeyine, işlemlere ve renklere çekmiş, 1900' lü yıllarda hâkim olan gri, lacivert, koyu mor, haki gibi renkleri tercih etmeyerek yüzey tasarımında rengin etkisini sıcak renklerin tonlarına çekmiştir (Öpöz, 2018, s.68).

Tekstil tasarımcıları soyut denemeleri tecrübe etmişler, 1920'li yılların lüks dekoratif yüzeylerinden uzaklaşmıştır. Bu minimal estetiğin öncüsü tasarımcı Sonia Delaunay'dır. 1925 Paris Sergisi süresince Delaunay, zamanının motiflerine sahip elbise ve kumaş baskılarını göstermiş, bu geometrik motifler, farklı renk vericilerin etkileşimi hakkındaki teoriler üzerine kurulmuş, renkler en yüksek etkiyi bırakmak amacıyla, çizgiler ve dalgalar şeklinde bloklar yaparak gruplaştırılmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.91).

Zamanla modernizm etkili olmaya başlamış, 1935 yılından sonra kumaş desenleri sadeleşmeye başlamış, renkler parlaklığını kaybetmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.94).

Modern kumaş tasarımlarının popülerleşmesinde Poiret kadar tekstil üreticilerinde rolü büyüktür. 1888 yılında Lyonnais ipek mağazasının üç eski çalışanı tarafından kurulan Bianchini-Férier, lüks ipeklerin mekanik dokumasından, üretim entegrasyonuna kadar, Paris'te satış noktaları kurarak, ticari araçları ortadan kaldırılarak yenilikler yapmışlardır. 1902 Londra, 1909 New York'ta couture evleri

açılmıştır. Burada müşterilerle doğrudan ilgilenmek amaçlanmıştır. Ortaklardan biri olan Charles Bianchini, 1911 yılında “Poiret tipi”, 1912’de “Dufy türü” olarak adlandırılan yeni kumaş tasarımlarını tescil ettirmiştir. Lyonnais üreticileri yerel tasarımcılarla çalıştılsa da, Bianchini-Férier, Dufy ile çalışmış ve ona bir tasarım atölyesi kurmuştur. 1928’e kadar on yıllık sözleşme yapmıştır. Bianchini, Dufy’nin hazırladığı tasarımları incelemiş ve onaylamıştır. Dufy kumaş tasarımlarını bırakıp 1922’den 1928 yılına kadar mobilya malzemesi tasarlamıştır. (Stewart, 2008, s.30).

Geometrik bir tasarım olan Art Deco kareler, üçgenler ve daireler gibi soyut biçimlerden oluşmakta, geometrik düzenlemeler, serbestlik duygusu veren geniş alanlar, küçük, düzenli, mekanik biçimde yerleştirilmiş tasarımlara kadar bir çeşitlilik içindedir (Kaymaz, 2005, s.99).

Art Deco etkisi gösteren desenler üç döneme ayrılır:

- I. Stilize edilen çiçek ve hayvan motifleri dönemi
- II. Düz, paralel çizgiler dönemi
- III. Depresyon yılları dönemi

I. Stilize edilen çiçek ve hayvan motifleri: 1920’lerin çiçek ve hayvan motifleri, New York’ta Chrysler Building’in açık çizgileri, sunburst’ün (güneş patlaması) keskin kenarlı motifleri zigzag modern olarak tanımlanan tasarım dönemidir.

II. Düz, paralel çizgiler dönemi: II. dönem, 1930’ların başında düz, paralel çizgiler ve noktalar, rüzgâr tarafından götürülüyormuş gibi kavis oluşturan desenler, aerodinamik-modern olarak tanımlanan tasarım dönemidir.

III. Depresyon yılları dönemi: Neoklasik formların modern stilizasyonunda temellenen çok yalın bir görünüme sahip olan klasik-modern olarak tanımlanan dönemdir (Kaymaz, 2005, s.100).

1920'li yıllarda çiçek motifleri Dufy'nin arabesk tarzını değiştirmiş ortaya daha geometrik ve düz çizgilerin baskın olduğu yeni formlar çıkmış ve 1925 Paris Sergisi'nde bunların birçoğuna yer verilmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.88-89).

Zamanla egzotizm tasarımlara girmeye başlamış, pastoral desenler çiçek motifleriyle birleştirilmiş, kumaşlara filler, papağanlar vb. tropik orman temalı desenler yansımıştır (Yusufoğlu, 2014, s.89).

1923-1924 yıllarında geometrik desenler varlığını göstermeye başlamış, çiçek desenlerinin yerini almıştır. Tasarımcılar başlarda çiçek ve yaprak motiflerini geometrik şekillere sokmuşlar sadece çizgilerin birleşiminden biçimler ortaya çıkarmışlar, bu gelişmeler, kübizm ve soyut sanata yönelen ressamlar tarafından süreç hızlandırılmış, bu yeni geometrik tasarımlar Wiener Werkstätte, Bauhaus, Functionalist okullarını da etkilemiştir (Yusufoğlu, 2014, s.90).

1920-1930 yılları arasında çizgisel tasarımlarda yeniden biçimlendirmeler yapılmış, makineleşme ile ortaya çıkan yeni teknolojilerin etkisiyle yeni çizimler tasarlanmış araba, uçak ve makine parçalarının hızlı hareketini resmetmeye meraklı İtalyan fütüristler tarafından yapılan resimsel keşifler ile benzerlik göstermiştir (Yusufoğlu, 2014, s.94).

1929 yılında ki Wall Street olayı, borsadaki ani düşüşle birlikte zor günlerin başlamasına sebep olmuştur. Depresyon dönemi diye adlandırılan bu dönem 1931'de Fransa'yı da olumsuz yönde etkilemiş, bu da dekoratif sanatların elit müşterilerini kaybetmesine neden olmuştur. Zevk duygusu değişmiş, zevk duygusunun değişmesi ise yeni tasarımların ortaya çıkmasına engel olmuştur. Buna karşılık profesyoneller ve halk geleneksel değerlere sığınmış, alıcılar, klasik, kırsal ve bölgesel stili tercih edip "modern stil" den uzaklaşmışlardır. Sonuç olarak birçok üretici maliyeti ya da riski olmayan eski desenleri kullanmayı tercih etmişlerdir. 1935'den sonra geometrik soyut eğilim önemini yitirmiş, 1935'ten sonra kumaş desenlerinin çoğunluğu gittikçe basitleşmiş, çoğu kez birkaç çizgi ya da iki üç nüans çiçekli desen kullanılarak tasarımlar oluşturulmuştur (Kaymaz, 2005, s.104-105).

Lyon Belediyesi ipek endüstrisini ön plana çıkarmak için Lyon'daki okulları finanse etmiş, kadınlar için kurslar açmıştır. Lyonnais Güzel Sanatlar Okulu ipek tasarımı üzerine eğitimler vermiştir. M. Durieux ve öğrencileri, ortakları, siyah bir arka plana sahip büyük, canlı renklerle renklendirilmiş, çiçeklerle ipek baskılar yaparak katkıda bulunmuşlardır. 1931 yılına kadar ipek koleksiyonlarında çiçek ve bitkisel motifler hâkim olmuştur (Stewart, 2008, s.31).

Art Deco stiline ait bir tekstil ürünü kategorize etmek, hangi akım etkisiyle ortaya çıktığını belirtmek kolay olmamış, geçmişe ait çeşitli dekoratif trendlerden gelen etkileri içeren tamamlayıcı bir etiket olmuş, tüm dekoratif sanatlarda olduğu gibi bir evrim içine girmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.78-79).

Art Deco tekstilleri kesin sınırlara sahip olmamasına rağmen bu süreçleri dönemsel farklılıklarla açıklamak mümkündür. Bu süreçleri şu şekilde sıralanabilir:

I. Kuruluş Dönemi: 1910-1912'de başlayıp Birinci Dünya Savaşı ile kesintiye uğrayıp, 1925'teki uluslararası sergiye kadar devam eden dönemdir.

II. Floral Art Deco'nun Gelişen Dönemi: Birinci Dünya Savaşı bitiminde başlayıp, 1929'a kadar sürmüştür. Homojen ve belirgin tarzın geliştiği dönemdir.

III. Geometrik Art Deco Dönemi: 1923-1925 tarihleri arasında ortaya çıkmıştır. Radikal teması ile büyük başarılar yönelmiştir. Fakat 1937'de Sanat ve Teknik Sergisi olduğu zaman "Exposition des Arts et Techiques" rayına oturmuştur. Bu sürede dekoratif sanatçıları ve özellikle moda desinatörleri bu çok stilize desenlerden sıkılmışlardır.

IV. Barok ve Neoklasik Dönem: Bu stildeki kumaşlar 1933 yıllarında ortaya çıkmış ve popülerliği gittikçe artmıştır. Düz çizgiler ve doğru açılı kavislerin yerine fantezi, lirik ve düş gücü geçerek, Art Deco'nun sinyallerini veren estetik duygusu ortaya çıkmıştır (Kaymaz, 2005, s.87).

Art Deco döneminde tekstil iç mekân tasarımlarında etkili olmuş, yemek odalarında, zeminde, sandalyelerde, duvarlarda, masa ve pencerelerde kullanılan tekstiller önemli bir rol oynamıştır (Dowdy, 2005, s.61).

Vahşi, geometrik ve stilize edilmiş çiçek desenlerinin yanı sıra, sosyal ortamda insanları betimleyen gerçek sahneleri de resmetmişler, hatta bir tema belirleyerek

tasarımlar yapılmıştır. Örneğin; çocuk odası için fil gibi. Art Deco yemek odaları tasarımı diğer odalara göre sıkıcı olurdu, çünkü o dönemde yemek odaları evdeki resmi odalardan biriydi ve en cesur Art Deco baskılardan biri yemek salonunda kullanılırdı. Eğer Art Deco baskılardan biri pencerelerde kullanılırsa, sandalyeler koordine edici bir renkte kadife ile kaplanır, eğer baskılardan biri sandalyelerde döşemelik kumaş olarak kullanılırsa, pencerelerde düz renk kullanılır, boş bırakılır ya da gölgelik ve ahşap korniş ile kaplanırdı, bu da yemek odasının gösterişli olmaması için yapılırdı (Dowdy, 2005, s.62).

İç mekânlar bu dönemde gerçek anlamda tasarımcının yansımasıydı. Bu yemek odalarının bulunduğu evler modern, zarif ve şıktı (Dowdy, 2005, s.63).

1920'lerin başlarında ev tekstillerinde Barok sanatına ilgi duyulmaya başlanılmış, hem sofistike hem de buluşçu yaklaşımlarla eski tarz kumaşlar yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum bazı üreticileri kullanılmış görünümlü yeni kumaşlar tasarlamaya sevk etmiştir. Eski kumaş görüntüsü baskı bloklarının basitçe kesilmesiyle de sağlanabiliyordu. Ayrıca kadifeler, bükümlü satenler eskitilmiş etkisi verilebilmesine karşın, bu dönemde, el boyaması ve örmecilik oldukça önemli olmaya başlamıştır. 1920-1930'lu yıllarda tekstil sanatları dekoratif bir tarzı izlemiş, bu dönemde en çok gereksinim duyulan, kaliteli tekstil malzemesi olmuştur (Yurt, 2006, s.11-12).

Art Deco stilinde ahşap ve metalin birlikte kullanıldığı yatak odasında koltuk döşemeleri, kumaşları hayvan derisinden yapılmıştır (Gümüşeli, 2016, s.14).

Bu dönemde mobilyaların iç kısımlarında, masa ve sandalyelerde döşemelik olarak ilk kez deri kullanılmıştır (Ozan, 2009, s.88-89).

Deri ilk kez hem mobilyaların iç kısmını astarlamak hem de döşemelik olarak masa ve sandalyeleri kaplamak için kullanılmıştır (Ozan, 2009, s.88-89).

Ruth Reeves'in 1930 yılında mobilya için tasarladığı kumaş Art Deco'da kübizm etkisine örnek olmaktadır (Akdemir, 2016, s.192).

3.2.Art Deco Dönemi Tekstil Tasarımcıları

3.2.1.Paul Poiret (1879-1944)

Paul Poiret, 1879 yılında tüccar bir babanın çocuğu olarak Fransa'da dünyaya gelmiştir. Genç yaşlarından itibaren Paris'teki moda evleri için tasarımlar yapmış ve moda çizimleri hazırlamıştır. 1890-1900 yılları arasında Jacques Doucet'in yanında ve House of Worth'de staj yaparak eğitim hayatını tamamlamış ve 1903 yılında kendi atölyesini açmıştır (Yusufoğlu, 2014, s.159) (Görsel.69).

O sadece giysi yapmayı değil, Paris'te bir bayanı dikkat çekici hale getirmeyi de öğrenmiştir. Karısı, Denise Boulet ilk modeli olmuş, onun için hazırladığı tasarımlar, hem onun vizyonunu ortaya koymuş hem de kendisi için harika bir reklam olmuştur (Yusufoğlu, 2014, s.159).

Görsel.69: Paul Poiret ve Eşi Denise Boulet

(<https://agnautacouture.com/2014/03/30/paul-poiret-the-self-proclaimed-king-of-fashion-part-1/>, erişim tarihi: 01.03.2019)

Paul Poiret, oryantal etkileri tasarımlarında kullanan ilk moda tasarımcılarından biridir. Kadın çekiciliğini ön plana çıkarmaya çalışmış, kadını

korseden kurtarmıştır. Poiret, Uzakdoğu esintilerini giysilerine yansıtmış, korsenin yerine kemer çizgisini yukarı çekerek, göğüslerin yumuşaklığını açığa vurmuştur (Kaymaz, 2005, s.74). Korse kullanılmadan giyilebilen bu elbiselere ‐Lola Montes‐ adı verilmiştir (Terlikli, 2013, s.81) (Görsel.70).

Görsel.70: Paul Poiret, Lola Montes, 1906

(<https://tr.pinterest.com/pin/387802217905425305/>, erişim tarihi: 01.03.2019)

Bu dönemde doğunun ünlü 1001 Gece Masalları'nın çevirisi yapılmıştır. 1909'da çevirinin yayınlanması ile Paris'e gelen Rus balesi ‐Ballet Russes‐ in kostümlerinden etkilenmiş ve tasarımlarına egzotik ve oryantalist çizgiler olarak yansımıştır. 1904-1905 yıllarında Rus-Japon savaşı başlamış ve Japon kültürünün etkisi Japonizm üslubu ortaya çıkmıştır. Japonizm dönemin edebiyatı, oryantalizmi ve sanatını büyük ölçüde etkilemiştir. Dolayısıyla Japon kültürü ve Japonizm Paul Poiret'in tasarımlarına da yansımıştır. (Üstüner, 2017, s.51).

Paul Poiret, giysi yüzeylerinde kullandığı renkli işlemler ile baskı tasarımında yakalanabilecek kadar detaylı bir yüzeyi, nakış, işleme ve çeşitli malzeme birliktelikleri sonucu sağlamış, desenlerde egzotik bir görünüm yaratmıştır. Böylece XX. yüzyılın form ile yakaladığı zarafeti yüzeye taşımaya sağladığı söylenebilmektedir. 1910 yılında tasarımcı, altın nakış işlemeli bej ipek saten elbise üzerine, çok renkli boncuklar işlenmiş altın tül fırfırlı bluz korse yerine, pelerin etkisini kullanmıştır. Tasarımcı dikkat çekmesini istediği kısımları ise form değil, renk ve işlemler ile vurgulamıştır. Poiret giysi tasarımlarında ‐S‐ form hâkimken, sütun şeklinde sunduğu bel oyuntusu olmayan fakat pelerin ya

da kuşak ile bel kıvrımını vurgulayan giysiler tasarlamıştır. Böylece tasarımcı XX. yüzyılda dikkati giysinin formundan yüzeyine, işlemlere ve renklere çekmiştir. Tasarımcı, 1900'lerde hâkim olan gri, lacivert, koyu mor, haki, gibi renkleri kullanmayarak yüzey tasarımında rengin etkisini sıcak tonlara çekmiştir (Öpöz, 2018, s.68).

Poiret, farklı ülkelere ait folklorik giysilerden etkilenmiştir. “Sultana Style” ı Ballet Russes’da kullanılan kimonolardan, şark kostümlerinden etkilenerek ortaya koymuştur. “Sultana Style” tasarımında yaptığı kostümler şalvar-etek, şalvar-pantolon aralığında tasarladığı giysilerde kadın giyimine yalnızca etekle var olan kadına yeni bir soluk olmuş, kumaşın yüzeyinde ise çiçek desenli kumaşları tercih etmiştir. Poiret “Sultan Style” ı ortaya koyduğu ilk yıllarda (bel, omuz ya da etek ucu) gibi giysinin dikkati çekmek istediği bu bölümlerde floral desenler kullanmıştır. Tasarımcı özellikle gül desenini baskı, nakış ve aplikede sıkça kullanmıştır (Öpöz, 2018, s.68-69) (Görsel.71).

Görsel.71: Paul Poiret, “Fancy Dress”, 1911

(<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1983.8a,b/>, erişim tarihi: 01.03.2019)

Giysilik kumaşlarda tasarımcı çiçek desenlerinin yanı sıra geometrik desenlerde kullanmıştır. Tasarımlarında, kadın bedenini değil, kumaş desenini ön

plana çıkaran çizgiler ve geometrik şekillere yer vermiştir. Bu tasarımlarıyla, tasarımcının Art Nouveau ve Art Deco stiline etkilendiği görülmektedir (Öpöz, 2018, s.71-72).

İki kız babası olan Paul Poiret, 1911 yılında kızları adına iki şirket kurmuştur. Bu şirketlerden biri büyük kızının adını verdiği “Les Parfumes de Rosine” adlı parfüm şirketidir. “Les Parfumes de Rosine”, Paul Poiret tarafından eşi Denise ve Dr. Midy ile birlikte kurulmuştur. İlk parfüm şirketini kuran moda tasarımcısı olan Poiret, aynı zamanda Paris’te 107 rue du Faubourg-Saint-Honore’da ilk parfüm mağazasını açmıştır. Bu mağazada parfüm ve kozmetik ürünleri satışa sunulmuştur (“The Exquisite Perfumes Of Paul Poiret And Rosine”, t.y., 2.-4. paragraf) (Görsel.72).

Görsel.72: Paul Poiret Ve Paul Iribe, “La Rose De Rosine” Adlı Parfüm, Les Parfumes De Rosine, Paris, 1912

(<http://www.gscollection.com/uploads/images/news/PoiretExpo2013DP.pdf>, erişim tarihi: 01.03.2019)

Parfüm kutularının tasarımlarında canlı renkler ve oryantalist çizgiler hâkimdir. Bu kutular Poiret’in moda görüşünü ve tekstil tasarımlarını yansıtmaktadır (“The Exquisite Perfumes Of Paul Poiret And Rosine”, t.y., 29. paragraf) (Görsel.73).

LA POUFRE DE ROSINE
Les Parfums DE ROSINE. 107, Faubourg Saint-Honoré - PARIS

Görsel.73: “Les Parfumes de Rosine”, Parfüm Kutuları

(<https://poiretperfumes.blogspot.com/p/history.html>, erişim tarihi: 26.02.2019)

1911 yılında Poiret modelleri ve tarzı ile birlikte Doğu Avrupa’yı gezmiştir. Viyana’daki Wiener Werkstatte moda bölümünü ziyaret etmiştir. Buradaki renkli kumaşlardan çok fazla miktarda satın almıştır. Dekoratif sanatlara çok inanan Poiret, bu hareketin prensiplerine vurulmuştu (Kaymaz, 2005, s.75).

Bu oluşum, Poiret’in kendi atölyesini kurması için ilham kaynağı olmuştur (Üstüner, 2017, s.71). Paris’e dönen Paul Poiret, birbiriyle ilişkili iki ayrı girişime öncülük etmiştir. Bu girişimlerden biri 1911’den 1929 yılına kadar faaliyet gösteren ve küçük kızı Martine’nin adını verdiği “Atelier Martine” dir (Jackson, 2002, s.47). “Atelier Martine” bir baskı atölyesidir. Poiret, ressam Raoul Dufy’i baskı atölyesine kumaş desinatörü olarak almış, kendisi için baskılar yapmasını istemiştir. Dufy, atölyenin çalışmalarında etkin olarak yer almıştır. Atölye aynı zamanda okul olarak da çalışmıştır (Kaymaz, 2005, s.75) (Görsel.74).

Görsel.74: Raoul Dufy, Bagatelle, Paul Poiret'in "Bagatelle" İle Yaptığı Giysi Tasarımı, 1919

(Kaynak: Üstüner, 2017, s.72)

Fransa'da kübizmin etkileri, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Art Deco stilinde fazlasıyla görülmektedir. Paul Poiret bu alanda ki en büyük yenilikçilerden biridir. 1911 yılında Poiret ilk modern tasarım akademisi "L'Ecole Martine" i kurarak kübist trendleri modada tanıtmış ve Art Deco üslubunu benimseyen ilk moda tasarımcısı olmuştur (Kaymaz, 2005, s.72).

Atelier Martine, dar gelirli ailelerden gelen ve hiçbir sanatsal eğitim almamış vasıfsız genç kızlardan oluşmuştur. Bu gençler Atelier Martine'de resmi olarak eğitim almamıştır. Çünkü Poiret, onların içgüdüsel yaratıcılıklarını geliştirmek istemiştir (Jackson, 2002, s.47). Dar gelirli ailelerden gelen gençlere meyve-sebze pazarları, botanik bahçeleri, Paris akvaryumu ve doğayı inceleyerek sanata ilişkin özgür bir yaklaşım edinmeyi önermiştir (Kaymaz, 2005, s.75; Jackson, 2002, s.47). Okulda yapılan çalışmalarının yer aldığı 1912 Sonbahar Sergisi büyük ses getirmiştir (Kaymaz, 2005, s.75). Poiret, burada dokuma, kumaş, duvar kâğıdı, kilim ve işlemleri, dekorasyon ürünlerini atölyesine aldığı vasıfsız genç kızlara öğretip, ürettirerek piyasaya sürmüştür (Kaymaz, 2005, s.72). Atelier Martine'nin bünyesine

iç dekorasyon ve mobilya sektörünü de dâhil ederek, okulu büyütmiştir (Yusufoğlu, 2014, s.163) (Görsel.75).

Görsel.75: Atelier Martine, Elbise Kumaşı, 1919

(<http://collections.vam.ac.uk/item/O66949/dress-fabric-atelier-martine/>, erişim tarihi: 01.03.2019)

1912 yılında Paris'te ilk mağazasını açan Atelier Martine, diğer mağazalarını Berlin, Londra, Philadelphia ve Biarritz'de açmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması Poiret'in kariyerini olumsuz yönde etkilemiş olsa da Atelier Martine'nin popüleritesi 1920'lerin başlarına kadar devam etmiştir. Poiret, savaş öncesi eski parlak günlerine geri dönebilmek için 1925 Paris Sergisi'nde üç tane mavna adı verilen lüks büyük teknenin iç mekânlarını Atelier Martine'nin kumaşları ve mobilyaları ile donatmıştır. Maddi sıkıntılar yüzünden, Poiret 1926 yılında Atelier Martine'yi satmak zorunda kalmış ve atölye 1929 yılındaki büyük buhrandan sonra kalıcı olarak kapatılmıştır (Jackson, 2002, s.48).

3.2.2.Raoul Dufy (1877-1953)

Fransız ressam, dekoratör ve gravürcüdür. Babası ticari işlerde memur olarak çalışmış, onu da on dört yaşında aynı işe sokmuştur. Raoul Dufy, sekiz çocuklu ailenin en büyük çocuğudur ve Le Havre Güzel Sanatlar Okulu'nun gece derslerine

devam etmiştir. Charles Chuiller'in öğrencisi olmuş, okulda George Braque ve ile dostluk kurmuştur. Leon Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda Bonnat'ın atölyesine 1900 yılında aldığı bir belediye bursu ile girme şansını yakalamıştır. 1901 yılında Fransız sanatçıları salonunda açtığı sergi ile mesleğine ilk adımlarını atmıştır (Raoul Dufy, 1997, s.895).

“Sanat bir düşünce değildir. Bir iştir. Ressam için probleminin çözümlenmesi renk kutusunun içindedir...” diyen Dufy, Matisse gibi yaşama sevincini biçimleyen bir sanatçıdır. 1877'de doğduğu Le Havre'da boya sanatının ilkel bilgilerini öğrendi. 1900'de Paris'e geldi ve Ecole des Beaux-Arts'da öğrenimine devam etti. Yirmi beş yaşında, iken Degas'ın etkisi altında resim yapıyordu. Matisse'in “Luxe, calme et volupté” adlı yağlıboya eseri önünde “boya sanatının bütün yeni nedenlerini” kavriyordu (Turanî, 1983, s.496).

1910'da başkan Bonjean'ın Orgeville'de kurmuş olduğu “Serbest Villa Medicis” te Guillaume Apollinaire'nin Bestiaire'i için tahta üzerine gravürler yapmıştır. Bu anlayışla Paul Poiret için duvar resimleri yapmıştır (Avcı, Denizci, Güz, Natürmort) (Raoul Dufy, 1997, s.895).

Dufy'nin resminde süsleyici niyet, kitap resmi ve müzikal anlayış vardır. Dufy, kendisini “peintre de vacance” (tatil ressamı) olarak adlandırmış ve dünyayı bir dinlenme yeri olarak görmüştür. Kayık yarışları, plaj hayatı, at yarışları Dufy'nin resimlerine ilham kaynağı olmuştur (Turanî, 1983, s.497) (Görsel.76).

Görsel.76: Raoul Dufy, “Regatta”, 1908-10

(<https://www.theartstory.org/artist-dufy-raoul-artworks.htm>, erişim tarihi: 07.03.2019)

Sanatçı önceleri izlenimciliğe yönelmiş sonra Toulouse-Lautrec’in etkisi altında kalmıştır. 1905-1908 yılları arası fovist dönemidir. Bu dönem her şeyi renkle anlatmaya çalışmıştır. Daha sonra belirli bir resim anlayışına Dufy, Cézanne ile kübizme yönelmiştir (Raoul Dufy, 1997, s.895).

Dufy, gözünde izlenimci-gerçekçilik, onun gözünde büyüsünü yitirmişti. “Ben araştırmaları İzlenimcilerden daha ileri götürmek istiyorum. İzlenimciler renk lekelerinin birbirleri ile olan ilişkilerini aradılar. Bu iyi bir şey idi. Bizim sadece görmekten daha gerçek olan bir şeye ihtiyacımız var. İnsan gözleri ile göremediği enerji dünyasını yaratmalıdır.” Bu biçimde, deneyciliğin içine düştü ve kendi huyuna uymayan bir keşif disiplinine gereksinme duyuran Kübizm’i inceleme ve çözümlenmeye koyuldu (Turanî, 1983, s.497).

Sanatçı ilk eserlerini rahat bir şekilde satarken, sanat tüccarlarını yeni denemeleriyle öyle şaşırttı ki, kübizm tarzında yaptığı denemeleri satılmadı ve rafta kaldı (Turanî, 1983, s.497). Paul Poiret’in moda tarihine ikinci katkısı, sanatçı Raoul Dufy’nin tekstil tasarımcısı olarak kariyerine başlamasına öncülük etmesi olmuştur. Dufy’nin fovist resimlerinin ve ahşap gravürlerinin tekstillerde desen olarak uygulanabileceğini fark eden Poiret, onu tekstil tasarımına başlaması için teşvik

etmiştir. Poiret, 1911 yılında Atelier Martine'yi kurduktan sonra Dufy'nin tasarımlarını üretmek için "Petite Usine" olarak bilinen tekstil baskı işleri yapan küçük bir atölye kurmuştur (Jackson, 2002, s.48).

Dufy "Salon des Independants" ve "Salon d'Automme" daki katılımına rağmen maddi sıkıntılar çeken Dufy, Poiret'in atölyesi için üretim yapmak zorunda kalmıştır. Bu atölyede ahşap baskı yöntemiyle tekstil üzerinde renk şemaları uygulayan Dufy onun moda tasarımlarına dâhil olmuştur (Çevik, 2013, s.220).

Fovist izlerin çalışmalarında görüldüğü Dufy, kullandığı renklerle, özellikle kostümlerinde perspektifsiz ve bol kıvrımlı desenleri Ballets Russes etkisini yansıtmıştır. Sanatçı, Uzakdoğu, Çin, Japon sanatının yanı sıra İslam sanatından da etkilenmiş bu sanatların süslemeci özelliklerini oldukça yoğun kullanmaya başlamıştır. Etkilendiği bu sanatlardan çalışmalarında dekoratif bir tarz geliştirmiştir. (Çevik, 2013, s.219). Dufy'nin dev çiçek ve yaprak deseni Paul Poiret'in "La Perse" (1911) isimli palto tasarımında kullanılmıştır. Ayrıca Dufy'nin desenleri elbise, minder ve perdeler de kullanılıyordu (Jackson, 2002, s.48) (Görsel.77).

Görsel.77: Raoul Dufy, "La Perse", 1911

(<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/2005.199/>, erişim tarihi: 04.03.2019)

“La Perse” ye ilk bakışta ipek kadife kumaştan üretilmiş izlenimi vermektedir. Ancak daha yakından bakıldığında, Poiret ve Dufy’nin atölyesinde ahşap blok baskı olarak tamamen elle üretildiği görülmektedir. Bu kalın çizgili, tek renkli ahşap blok baskı deseni Dufy’nin estetiğinin belirleyici bir unsuru haline gelmiş ve dönemin diğer sanatçılarında “egzotik” bir ilham kaynağı olmuştur. Tasarımlarında sık sık tropikal çiçekler ve hayvan motifleri kullanan Dufy, tasarımlarına tarihi ve gündelik hayattan sahneleri de dâhil etmiştir. Kalın çizgiler ve canlı renk blokları kullandığı, birbirinin içine geçmiş, kesintisiz devam eden desenleri kumaşın tüm yüzeyini kaplamaktadır (“Born On This Day İn Fashion History: Raoul Dufy June 3, 1877”, t.y., 4. paragraf) (Görsel.78).

Görsel.78: Raoul Dufy, “La Moisson” (The Harvester), 1920

(<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/23.116/>, erişim tarihi: 07.03.2019)

Dufy’nin tekstillerinin çekiciliğinin temelini diyagonal olarak yerleştirilen motiflerin dinamik kompozisyonları oluşturmaktadır. La Moisson (1920) isimli tekstil tasarımında biçerdöver dev buğday demetleri tarafından kamufle edilmiştir. La Moisson’daki ritmik eğriler, bıçak şeklindeki birbirini tekrar eden yapraklardan oluşan desen öğelerini birbirine bağlamak için kullanılmıştır. Desenin küçük

öğelerini büyüterek ve boyutlandırarak vurgulaması Dufy'nin tasarımlarının karakteristik özelliklerindedir (Jackson, 2002, s.49).

Lyon'da ipek üreten bir firma olan Bianchini-Férier Dufy'nin en çok satan desenlerini üretebilmek için çok çaba sarf etmiş ve 1912'de en sonunda Poiret'in yanından ayrılması için ikna etmeyi başarmıştır. 1912'den 1928'e kadar Raoul Dufy, Bianchini-Férier ile işbirliği yaparak çok sayıda tekstil ürünleri için desenler üretmiştir (Kaymaz, 2005, s.79-80).

Paul Poiret'in açtığı "Petite Usine" adlı küçük tekstil baskı atölyesinin kapatılmaya zorlanmış olsa da, 1911'de "La Chasse" ve "La Danse" gibi Dufy'nin özgün tasarımları Bianchini-Férier tarafından üretilmiştir (Jackson, 2002, s.48). "La Chasse" ve "La Danse" adı verilen bu döşemelik kumaşlar 1920'lerin başında, Lyon yakınlarındaki Tournon'daki Bianchini-Férier fabrikasında üretilen "Toiles de Tournon" serisinin parçalarıdır. Dufy, serinin adını XVIII. yüzyılda Oberkampf'in tarafından Fransa'da üretilmiş "Toiles de Jouy" isimli kumaşlardan gelmektedir. Dufy, "Toiles de Tournon" serisi ile "Toiles de Jouy" tarzında modern döşemelik kumaşlar üretmeyi amaçlamıştır. Bu kumaş desenlerinde bitki örtüsünün arasına serpiştirilmiş insan grupları betimlenmiştir (La Chasse, t.y., 2. Paragraf) (Görsel.79-80).

Örneklere biri, "Les Toiles de Tournon" du, bu keten üzerine tek renkli (monochrome) veya iki renkli (bichromatic) kalıp baskıları Dufy'nin serileridir. Hem ismi hem de formatı, yerli baskılarını taklit ederek büyük ağaç yaprakları ile değişik hale sokularak hikâyeci sahneleri betimleyen XVIII. yüzyıl süresince Fransa'da üretilen Toiles de Jouy'ü andırmaktadır. "La Chasse" basit bir stilde yapılan, birçok baskıların beyaz üzerine siyah çalışmasıdır. "La Danse" ise tam olarak egzotik bir temayı tasvir etmektedir (Kaymaz, 2005, s.80).

Görsel.79: Raoul Dufy, “La Danse”, Döşemelik Kumaş, 1911

(<http://collections.vam.ac.uk/item/O66902/la-danse-furnishing-fabric-dufy-raoul/>, erişim tarihi: 04.03.2019)

Görsel.80: Raoul Dufy, “La Chasse”, Döşemelik Kumaş, 1911

(<http://collections.vam.ac.uk/item/O66901/la-chasse-furnishing-fabric-dufy-raoul/>, erişim tarihi: 04.03.2019)

Poiret, Dufy'nin tekstil tasarımlarını kendi giysi tasarımlarında kullanmaya devam etmiştir. Dufy'nin Bianchini-Férier ile olan ortaklığı hem ticari hem de üretkenlik açısından başarılı olmuş ve Dufy 1912-1928 yılları arasında 2000'in

üzerinde desen tasarlamıştır (Jackson, 2002, s.48). 1922-1923 yılları arasında İtalya'ya gitmiş sanatındaki serbestliğin ve orijinalliğin bütün görüşlerini yansıtan suluboya resimlerle Sicilya'dan dönmüştür (Kaymaz, 2005, s.81).

3.2.3.Sonia Delaunay (1885-1979)

Sonia Delaunay ressam ve tasarımcıdır. Özellikle kumaş desenleriyle moda dünyasında uluslar arası alanda büyük ün kazanmıştır (Sonia Delaunay-Terk, 1997, s.439) (Görsel.81).

Çocukluğunu St. Petersburg'da geçirmiş, Karlsruhe'de Schmidt-Reutter'den resim dersleri almış ve 1905'de Paris'e giderek Palette Akademisi'ne girmiştir. Önceleri Van Gogh, Gauguin ve fovizm etkisinde çalışan Delaunay, 1910'da Robert Delaunay ile evlendikten sonra orfizmin oluşmasına katkıda bulunmuş ve "eş zamanlılık" (simultanisme) ilkelerini uygulamalı sanatlara ve kumaş desenlerine uygulamıştır (Sonia Delaunay-Terk, 1997, s.439).

Görsel.81: Sonia Delaunay'ın Kendi Stüdyosu, Paris

(<http://sandrachiricocouture.weebly.com/blog/-sonia-delaunay-textile-artist>, erişim tarihi: 06.03.2019)

Sonia Delaunay hayatını soyutlamalara ve renklere adanmış, tuval ve tekstil yüzeylerine fikirlerini aktarmıştır. Uygulamalı sanatlara ilgi duyduğu için tasarımcı

resimden tekstile yönelmiş ve ressam kimliği ile tekstil yüzeyleri tasarlamıştır. Rus halk sanatı etkisinde yaptığı resimlerde olduğu gibi tasarımcı canlı renklerdeki tekstil yüzeylerinde de geometrik soyut çalışmalar yapmıştır. Öncü tasarımcılardan olan Delaunay, kendi döneminde farklı alanları bir araya getirmiştir (Öpöz, 2018, s.74).

Rus sanatçı Sonia Delaunay Rusya'nın etnik özelliklerini eserlerine yansıtan sanatçıdır. Ballets Russes onun çalışmaları için dönüm noktasıdır. Avrupa'ya köprü işlevi gören bu çalışmalar Fransız bir sanatçıyla evliliği neticesinde belirginleşmiştir. Ekip çalışmasını doğuran bu evlilik, sanatsal ilkelerini de ortaya çıkarmıştır (Çevik, 2013, s.215-216).

Fransız sanatçı “Orphism” sanat hareketinde görülen geometrik şekilleri, güçlü renkleri eşi Robert Delaunay'la beraber yeni bir anlayışla kullanmıştır. Sahne tasarımı ve tekstil alanında da bu tarz bezemeleri kullanmışlardır. Robert Delaunay ile evliliğinin paralelinde sahne tasarımı alanında da önemli isimlerden olmuşlardır (Çevik, 2013, s.216). Sanatçının soyut ilk çalışması tam anlamıyla bir tablo değil, oğlu için 1911'de yaptığı yamalı bir beşikörtüsüdür. Bu örtüyü yaparken, artık kumaşları bir biçimde değerlendirmeye alışık olan Rus köylü kadınlarının geleneğini tasarımcı bilinçli olarak izlediğini söylemiştir (Smith, 2004, s.89). Tasarımcı, Rus halk sanatı etkisi ile “Kırkyama” ya da “Patchwork” olarak bilinen bu örtüyü kumaş parçalarından yapılmış ve orfizim akımına da ilham kaynağı olmuştur (Öpöz, 2018, s.75) (Görsel.82). Birinci Dünya Savaşı süresince malzeme sıkıntısı çekilmiş, savaş döneminde Delaunay kırkyama tekniği ile çalışmış ve dolayısıyla savaşın olumsuzluklarından diğer giysi tasarımcıları kadar etkilenmeden çalışmalarını sürdürmüştür (Öpöz, 2018, s.77).

Görsel.82: Sonia Delaunay, Bebek Yorganı, 1911

(<http://sandrachiricocouture.weebly.com/blog/-sonia-delaunay-textile-artist>, erişim tarihi: 06.03.2019)

Sanatçı uygulamalı sanatlara yönelmiş, üslubunu koruyarak eserler vermiştir. Tasarımcı, Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Paris'ten Madrid'e taşınmış ve burada bir butik açarak Madrid'de tiyatro ve filmlerin kostüm tasarımlarını yapmış ve başarılı olmuştur. Bu alandaki başarısı ile Hollywood film yıldızlarının dikkatini çekmiştir. Delaunay, "Ballets Russes" için 1917 yılında kostüm tasarımı yapmış zıt renklerin birlikteliğini kullanmış, aynı zıtlığı ve birlikteliği giysilerde de bir araya getirmiştir. "Cleopatre" ismini verdiği kostümü tasarlamıştır. Tasarım, korse formunda olsa da vücudu doğal rahatlığı ile sarmakta, kadın vücudunu dairesel şekillerle örterken bir yandan da dişi imgelerle bedeni resimsel olarak sergilemektedir (Öpöz, 2018, s.76).

Batıya özgü değerlerin yanı sıra Antik Mısır, Doğu ve Afrika kültürlerine ilgi duymuştur. Modern kadının doğuşu ve özgürlüğünü bol kesimli ve geometrik desenli vücudu saran dökümlü kumaşlarla müjdelemiştir. Tasarımlarındaki çıkış noktası eş merkezli daireler, baklava desenleri, kırık çizgiler olmuş ve geleneksel tekstil desenlerindeki çiçeklerin yerini makine çağı ile birlikte geometrik şekiller almıştır (Yıldırım, 2010, s.67). 1930'lu yıllarda tasarımcı geometrik desenleri üretmek için

bir işleme stüdyosu açmıştır. Baskı sanatlarının sınırlı sayıda ürettikleri Sixties Zika Ascher adlı grupta yer alarak atölyede baskı desenleri üzerine çalışmıştır. Bu koleksiyondaki tasarımlar kare desenlerden meydana gelmiştir (Kaymaz, 2005, s.77).

Moda tasarımcısı Jacques Heim (1899-1967) ile birlikte 1924 yılında şirket kurmuştur. Kendi markasıyla baskılı kumaşlar üretmeye başlaması, Sonia Delaunay'ın Coco Chanel, Jeanne Lanvin gibi tasarımcılarla tanışma olanağını sağlamıştır (Yıldırım, 2010, s.67).Paris'te 1925 yılında düzenlenen, öncü tasarımcıların bir araya geldiği “Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes” sergisine Art Deco'nun önemli temsilcilerinden Sonia Delaunay “Boutique Simultanée” adı altında ipek baskıları ile katılmıştır. Yaptığı farklı renk denemelerinden oluşan soyutlamaları geometrik formlar kullanarak tekstile basmış bunları giysi ile birleştirmiştir (Yıldırım, 2010, s.65; Üstüner, 2017, s.52) (Görsel.83).

Görsel.83: Sonia Delaunay, “Boutique Simultanée”

(<http://larobedemesrves.blogspot.com/2012/06/la-mode-simultanee-de-sonia-delaunay.html>, erişim tarihi: 06.03.2019)

Yaptığı çok renkli giysi tasarımlarına Delaunay uygun isim ararken karşılaştığı “Renklerin Eşzamanlı Karşıtlıkları Kuralı Üzerine” adlı kitaptan etkilenmiş ve “Eş Zamanlı” kelimesini “Simultane” yi tasarımlarını tanımlayan kavram olarak kabul etmiştir. Giysi tasarımlarına “Simultane Dresses” adını vermiştir. Simultane kavramını Sonia Delaunay “Kontrast oluşturan renk ve form ile yapmakta olduğu şeylerin bütünü tanımlamaktadır” (Öpöz, 2018, s.74). Tasarımcı Delaunay, “Simultane” giysisinde ve örtüde olduğu gibi kırkyama tekniği kullanmıştır. İpek, tül, muare (moiré), tafta gibi parlak canlı renkli kumaş parçalarını bir araya getirmiş ancak vücudun kavisli biçimini saracak şekilde birleştirmiştir. Geometrik kumaş parçalarından, tasarımcının oluşturduğu “Simultane”, yüzey tasarımı ile giysi tasarımı arasındaki ilişkiyi incelemesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Resimlerde mekânı üç boyutlu çizerken, giysileride iki boyutlu resimlemesi dikkat çekmiş, bu yaklaşımı da giysilerin mekânlardaki yüzeylerden farklı olmadığını düşündüğünün bir göstergesi olarak yorumlamıştır (Öpöz, 2018, s.75) (Görsel.84).

Görsel.84: Sonia Delaunay, “Simultaneous Dress”, 1913

(<http://sandrachiricocouture.weebly.com/blog/-sonia-delaunay-textile-artist>, erişim tarihi: 06.03.2019)

Sonia Delaunay Ocak 1927’de elde ettiği başarılarından dolayı Sorbon’da “Resmin Giysi Sanatı Üzerine Etkisi” adlı bir konuşma yapmış ve hazır giyim üzerine yenilikçi fikirler sunmuştur (Yıldırım, 2010, s.69). Ressam ve tasarımcı olarak çalışmalarını, 1941’de eşinin ölümünden sonra da sürdürmüştür, eserleri yaşamı sırasında Louvre Müzesi’nde sergilenen ilk kadın sanatçı olmuştur (Sonia Delaunay-Terk, 1997, s.439). Tekstil ve moda tasarımının değişik alanlarıyla ilgilenen sanatçı, tekstil tasarımdan, tiyatro kostümüne kadar ilgilendiği gibi aynı zamanda iç mekân tasarımları da yapmış, bu çok yönlü üretkenliği 1975 yılında sanatçının Legion d’Honneur ünvanı almasını sağlamıştır (Yıldırım, 2010, s.69). Sanatın farklı alanlarında, çeşitli disiplinlerden beslenerek farklı eserler vermiş, yüzey ve giyim tasarımları yapmaya ölünceye kadar devam etmiştir (Öpöz, 2018, s.78).

3.2.4.Ruth Reeves (1892-1966)

Ruth Marie Reeves, ressam, Art Deco tekstil tasarımcısı ve Hint el sanatları uzmanıdır (“Ruth Reeves (1892-1966)”, t.y., 1. paragraf). Ruth Reeves, 1910-1915 yılları arasında Pratt Institute, San Francisco School of Design ve the Art Students League’de ressam ve tekstil tasarımcısı olarak eğitim görmüştür. 1920 yılında Paris’e gitmiş ve 1921-1927 yılları arasında Académie Moderne’de Fransız ressam Fernand Léger’le çalışmıştır. 1927 yılında Amerika’ya geri dönen tasarımcı, Fransa’daki kübizm gibi modern sanat hareketlerinden etkilenmiştir. “Manhattan” ve “Figures with Still Life” Ruth Reeves’in en çok bilinen tasarımlarıdır (“Ruth Reeves”, t.y., 1. paragraf).

“Manhattan”, 1930’ların başında New York’un gökdelenli şehir manzarasını göstermektedir. Empire State Binası, Brooklyn köprüsü ve Özgürlük Anıtı’nın yanı sıra otomobiller, fabrikalar, trenler, çift kanatlı uçaklar, ofiste çalışan, fotoğraf çeken ve gece hayatının tadını çıkaran insanlar görülmektedir (“Manhattan”, t.y., 2. paragraf) (Görsel.85).

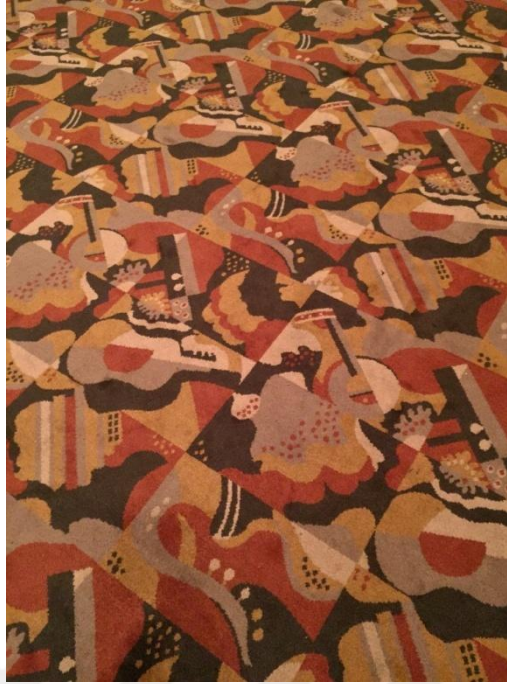
Görsel.85: Ruth Reeves, Manhattan, Baskılı Pamuklu Kumaş, 1930
 (<https://www.ruthreeves.com/#/designsforwjsloane/>, erişim tarihi: 24.02.2019)

“Figures with Still Life” isimli baskılı pamuk vual kumaş, 1930’da W.& J. Sloane için Ruth Reeves tarafından tasarlanmıştır. Kompozisyonda, iç mekânda ellerinde yemek kapları ile kübizmden esinlenilmiş kadın figürleri görülmektedir (“Figures with Still Life”, t.y., 1. paragraf) (Görsel.86).

Görsel.86: Ruth Reeves, Figures with Still Life, Baskılı Pamuk Vual Kumaş, 1930
(<https://www.ruthreeves.com/#/designsforwjsloane/>, erişim tarihi: 08.03.2019)

Endüstriyel tasarımcı Donald Deskey'e New York'da bulunan Radio City Music Hall'u dekore etme görevi verilmiştir. Deskey, müzik salonunun çeşitli bölümlerini dekore etmek için aralarında Ruth Reeves'in de yer aldığı modern sanatçılardan oluşan bir ekip kurmuştur. Ruth Reeves, Radio City Music Hall'un halı ve duvar kaplamalarının tasarımlarını yapmıştır. Radio City Music Hall için yaptığı tekstil tasarımlarında kübizmden etkilendiği görülmektedir. "Still Life with Musical Instruments" Ruth Reeves'in en çok tanınan tekstil tasarımlarından biridir. Bu tasarımında gri, altın, pas, krem ve siyah tonlarını kullanmıştır. Gitar, banço, klarnet, saksafon, akordeon ve arp gibi müzik aletlerinin çok soyut olmayan sembollerinden oluşan tasarım Grand Fuaye'deki halıları ve merdivenleri süslemektedir ("Modernist Textiles of Radio City Music Hall", t.y., 3.-4. paragraf). Ruth Reeves'in, Radio City Music Hall için yaptığı tekstil tasarımları salonun amacına ve Amerikan caz çağının ruhuna uygun olarak tasarlanmıştır ("Drawing, Design For Carpet: Still Life With Musical Instruments, Radio City Music Hall, New York, Ny", t.y., 2. paragraf) (Görsel.87).

Görsel.87: Ruth Reeves, Still Life with Musical Instruments, Halı, Radio City Music Hall, New York, 1932

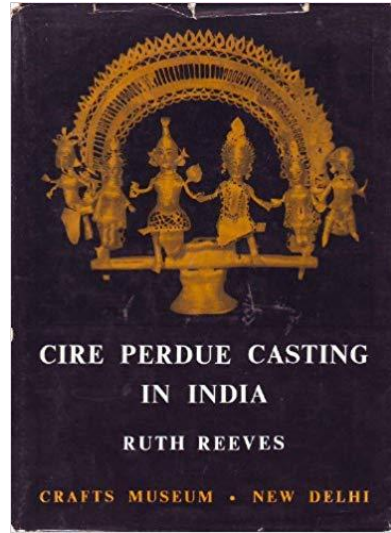
(<https://www.drivingfordeco.com/radio-city-music-hall-textiles/>, erişim tarihi: 24.02.2019)

Ruth Reeves New York'a döndükten sonra kendi sanatsal topluluğunu kurmuş ve 1917 "Society of Independent Artists", 1929 "The Museum of Modern Art", 1930 "The Boston Museum of Fine Arts", 1930 "The Art Institute of Chicago", 1932 "The Art Alliance of Philadelphia" da çalışmalarını sergilemiştir. Reeves, "American Union of Arts and Craftsmen" (AUDAC) (Amerikan Güzel Sanatlar ve Zanaatkârlar Birliği) üyeliği yapmıştır; ayrıca seri üretim malların iyi ve kaliteli olabilmesi için çalışmalar yapmıştır. Birliğin diğer üyeleri gibi, Avrupa'nın etkilerini reddetmiştir. Bunun yerine Güney ve Orta Amerika'nın el sanatları ve tekstillerinin yanı sıra Amerika'daki Kızılderili gruplarından ilham almıştır. 1934 yılında The Carnegie Institute'den aldığı burs ile Maya tekstil ve kostümlerini incelemek için Guatemala'ya gitmiştir. 1935 yılında New York'a döndükten sonra Rockefeller Center'da Guatemala'dan getirdiği kostüm ve kumaşlarla birlikte bu seyahatten esinlendiği kendi tasarımlarından oluşan bir sergi düzenlemiştir.

Reeves, the School of Painting and Sculpture at Columbia University ve Cooper Union Art School'da ders vermiştir. Kariyeri boyunca Mount Vernon, New York'taki halk kütüphanesinin çocuk odası ve İngiltere'deki Victoria and Albert Müzesi gibi önemli kültürel kurumlar için sayısız tekstil tasarımları üretmiştir.

Reeves, Fulbright burs programı ile yurtdışında tekstil ve tasarım eğitimi almak için 1940'larda ilk önce Güney Amerika'ya daha sonra 1956'da Hindistan'a gitmiştir. Fransızca "cire perdue" olarak adlandırılan "kayıp mum" tekniği ile ilgilenmiş ve 1950'lerin sonlarında Hindistan'da "cire perdue" üzerine kitap yazmıştır ("Ruth Reeves (1892-1966)", t.y., 2.-4.-6.-7. paragraf) (Görsel.88).

İngilizce'de "Investment Casting", "Ceramic Shell Casting" (Seramik Kabuk Dökümü) veya "Lost Wax Process" (Kaybedilmiş Mum Prosesi), Almanca'da "Feinguss" veya "Schalenguss", Fransızca'da ise "Fonde a Cire Perdue" ismiyle anılan hassas döküm asırlardan beri bilinen çok eski bir döküm yöntemidir. Yöntemin günümüzden 3000 yıl önce Mısır'da ve Şang Hanedanı döneminde Çin'de kullanıldığı bilinmektedir. Hassas döküm tekniğinin prensibi, mum ve benzer modeller kullanılarak hazırlanan kalıpların ısıtılması ve eriyen model malzemesinin kalıptan dışarı akıtılarak kalıp boşluğunun oluşturulmasıdır ("Hassas Döküm", t.y., 1. paragraf).

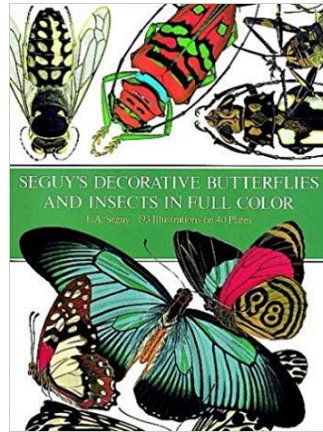
Görsel.88: Ruth Reeves, Cire Perdue Casting In India

(<https://www.amazon.co.uk/Cire-perdue-casting-India-Reeves/dp/B0000CROG9>, erişim tarihi: 05.04.2019)

Hint halk sanatı çalışmalarının geliştirilmesinde büyük katkılarda bulunan Reeves, 1966 yılında Delhi’de hayatını kaybetmiştir (“Ruth Reeves (1892-1966)”, t.y., 7. paragraf).

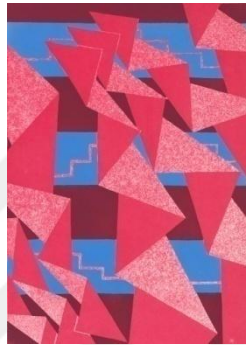
3.2.5.Emile-Allain Séguy

Emile-Allain Séguy, XX. yüzyılın ilk otuz yılında Paris’te üretken olan bir sanatçı ve tasarımcıdır. Onun hakkında çok az şey bilinmektedir. Hatta gerçek adı, doğum ve ölüm tarihleri bile tartışmalıdır. Séguy, doğa temalı illüstrasyon ve desenlerden oluşan on bir albüm üretmiştir. Kelebekler, böcekler, çiçekler, yeşillikler, kristaller ve hayvanlardan ilham almıştır. Séguy, Art Nouveau ve Art Deco stillerini çalışmalarında başarıyla birleştiren birkaç sanatçıdan biridir. Parlak renkli geometrik desenlerden ilham alarak tekstil ve duvar kâğıtları tasarlamıştır. Séguy’un albümlerinden oluşan “Séguy’s Decorative Butterflies and Insects in Full Color” isimli kitap Dover yayınevi tarafından basılmıştır. Séguy’un albümleri, XX. yüzyılın başında Fransa’da popüler olan “pochoir” adı verilen şablon baskı yöntemi kullanılarak yapılmıştır (“E.A. Seguy, Insects, and the Art of Pochoir”, 2012, 1.-2.-3. paragraf) (Görsel.89).

Görsel.89: Emile-Allain Séguy, “Séguy’s Decorative Butterflies and Insects in Full Color”
(<https://www.amazon.com/Decorative-Butterflies-Insects-Picture-Archives/dp/0486235521>, erişim tarihi: 23.02.2019)

Çok renkli baskılar oluşturmak için kullanılan şablon tabanlı bir baskı tekniği olan Pochoir, XIX. yüzyılın sonlarından 1930'lara kadar özellikle Fransız resimli desen kitaplarının yapımında popüler olmuştur. Bu teknikle Emile-Allain Séguay çalışmasında da görüldüğü gibi net çizgiler ve canlı renkler içeren görüntüler elde edilmiştir ("Exploring Art Deco Textile and Fashion Designs", 2016, 1. paragraf) (Görsel.90).

Görsel.90: Emile-Allain Séguay, Pochoir, 1930

(<https://www.metmuseum.org/blogs/now-at-the-met/2016/art-deco-textile-and-fashion-design>, erişim tarihi: 23.02.2019)

3.3. Art Deco Stilinin Günümüz Tekstil Ürünlerine Yansımaları

Art Deco stilini günümüze yansıtan tasarımcılardan biri Catherine Martin'dir. Martin, 4 Oscar, 5 Bafta ve birçok ödülün yanı sıra Tony ödülüne layık görülmüş film yapımcısı, set tasarımcısı ve iç mimardır. Catherine, "The Great Gatsby" filmindeki prodüksiyon, set ve kostüm tasarımlarındaki başarısından dolayı Glamour Magazine tarafından 2013 yılında yılın kadınlarından biri olarak onurlandırılmasının yanı sıra, moda ve kostüm tasarımında önemli isimlerin yer aldığı Rodeo Drive "Style of Walk" kaldırımında yer almıştır. Oscar adayı yönetmen, yapımcı ve yazar Baz Luhrmann'ın eşi ve iş ortağı olarak tanınmasının yanı sıra, çalıştığı filmleri izleyen dünyadaki milyonlarca kişi onu Moulin Rouge (2001) filminde Nicole Kidman'nın giydiği göz kamaştırıcı kırmızı elbise, The Great Gatsby'deki (2013) cömert parti sahnelerindeki boncuklu elbiselerle ve Baz Luhrmann'ın Romeo ve

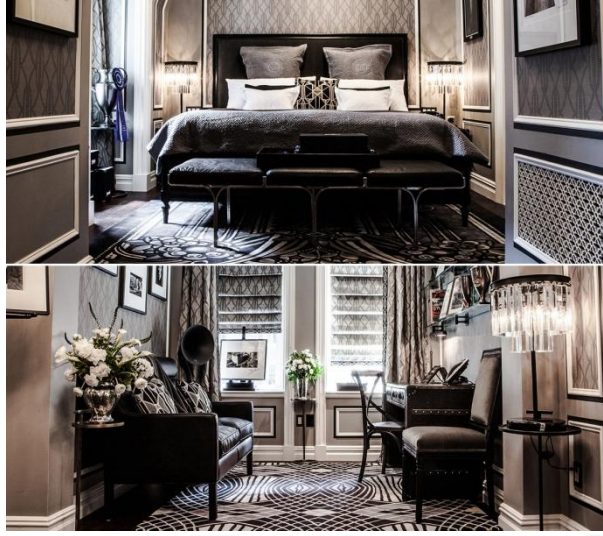
Juliet'in (1996) olağanüstü çağdaş yorumu olan filmde yaptığı çalışmalarla tanınmıştır ("Catherine Martin", t.y., 1.-2. Paragraf) (Görsel.91).

Görsel.91: Moulin Rouge Filminde Nicole Kidman Tarafından Giyilen Kırmızı Saten Elbise, 2001

(<https://www.nfsa.gov.au/latest/costume-makes-courtesan-moulin-rouge>, erişim tarihi: 06.04.2019)

Aynı zamanda iç mimar olan Catherine Martin New York'da bulunan The Plaza Oteli'nin en ünlü kullanıcılarından biri olan yazar F. Scott Fitzgerald'ın çağını mükemmel bir şekilde yansıtmıştır. Lüks tek yatak odalı süitinin içinde ayrı bir oturma odası bulunmaktadır. Bu süit Oscar ödüllü Catherine Martin tarafından caz çağı ve F. Scott Fitzgerald'ın anısına tasarlanmıştır (<https://www.theplazany.com/rooms-and-suites/fitzgerald-suite-king/>) (Erişim Tarihi: 06.04.2019) (Görsel.92).

Görsel.92: Fitzgerald Suite King, The Plaza Otel, New York

(<https://www.theplazany.com/rooms-and-suites/fitzgerald-suite-king/>, erişim tarihi: 06.04.2019)

Anthropologie, Designer Rugs ve Mokum gibi önde gelen ev eşyası markaları için halı, sandalye ve yatak takımlarından oluşan estetik, zarif, zamansız ve her zaman işlevsel kreasyonlar hazırlamıştır (“Catherine Martin”, t.y., 5. paragraf).

Baz Luhrmann’ın The Great Gatsby’nin film uyarlamasında yer alan “Catherine Martin Deco Koleksiyonu”, akademi ödüllü tasarımcı ve çok yetenekli bir vizyonerle ortaklaşa yaratılan ikinci seri olup, bu vesileyle, mükemmel bir seri yaratmıştır. Her biri “Art Deco” olan eşsiz dönemin romantizmine saygı gösteren beş tasarım, Catherine Martin’nin imzasını taşıyan olağanüstü bir kaliteye sahiptir.

Catherine Martin Designer Rug firması için “Catherine Martin Deco Collection” nı tasarlamıştır. Çelik mavisi, ametist ve şampanya gibi nefis kombinasyonlar, koyu çikolata, topaz ve taba renginin yan sıra mükemmel renk kombinasyonları içeren renk paleti, görkemli olduğu kadar zekice, hem büyülü bir nostalji hem de sofistike modernizmi eşit derecede çağrıştırmaktadır (“Deco Collection’ By Catherine Martin From Designer Rugs”, 2012, 2. paragraf) (Görsel.93).

Görsel.93: Catherine Martin, “Catherine Martin Deco Collection” Da Yer Alan Bazı Halı Örnekleri

(<http://www.catherinemartin.com/#gallery16>, erişim tarihi: 07.04.2019)

Catherine Martin, Mokum firması için “Cabaret” , “Limelight” , “Metropolis” olmak üzere tekstil ve duvar kâğıdından oluşan üç adet koleksiyon hazırlamıştır (Görsel.94-95-96).

Görsel.94: Catherine Martin, Mokum Firması İçin Yaptığı “Cabaret” Koleksiyonu

(<http://www.catherinemartin.com/#gallery9>, erişim tarihi: 07.04.2019)

Görsel.95: Catherine Martin, Mokum Firması İçin Yaptığı “Limelight” Koleksiyonu
(<http://www.catherinemartin.com/#gallery9>, erişim tarihi: 07.04.2019)

Görsel.96: Catherine Martin, Mokum Firması İçin Yaptığı “Metropolis” Koleksiyonu
(<http://www.catherinemartin.com/#gallery9>, erişim tarihi: 07.04.2019)

Art Deco stilini günümüze yansıtan bir diğer tasarımcı da İngiliz mobilya tasarımcısı Tim Gosling'dir. Gosling, The Rug Company ile işbirliği yaparak bir halı koleksiyonu hazırlamıştır. Kaliteye ve geleneksel işçiliğe olan bağlılığını bu koleksiyona yansıtmıştır (<https://www.tgosling.com/category/collections/>) (Erişim Tarihi: 08.04.2019). Tim Gosling'in halı tasarımları Londra'daki Art Deco Stiline dayanmaktadır. Bu koleksiyonda tarihi bir mimarlık anlayışından doğan tasarım dilini kullanmıştır. Tasarımlarında ikonik Art Deco motifinden, Londra'daki Hay's

Wharf (1930) ve Ideal House (1929) binalarından ilham almıştır (<https://www.therugcompany.com/int/4320-deco-spiral.html>) (Erişim Tarihi: 08.04.2019) (Görsel.97).

Görsel.97: Tim Gosling'in The Rug Company Firması İçin Hazırladığı Halı Koleksiyonundan Örnekler

(<https://www.tgosling.com/category/collections/>, erişim tarihi: 08.04.2019)

İç mekân tekstillerinde Art Deco stilini yansıtan bir diğer firma da Ankasa'dır. Ankasa, tekstil üretiminde ve tasarımında zengin bir geçmişe sahip, özel sipariş üzerine nakış işleri yapan bir firmadır. 2004 yılında Sachin ve Babi Ahluwalia'nın çalışmaları Oscar de la Renta, Carolina Herrera, Ralph Lauren, Jean-Paul Gaultier ve Manolo Blahnik'in koleksiyonlarından bulunabilmektedir. Ankasa, Sachin ve Babi Ahluwalia'nın moda alanındaki uzmanlıklarını iç mekân tekstillerinde kullanmışlardır (<http://www.ankasa.com/about-me>) (Erişim Tarihi: 08.04.2019) (Görsel.98).

Görsel.98: Ankasa Firmasının Art Deco Koleksiyonuna Ait Yastık Kılıfları
(<http://www.ankasa.com/pillows>, erişim tarihi: 08.04.2019)

İsveçli bir sanatçı olan Elisabeth Fredrikson da çalışmalarında Art Deco stiline yer vermiştir. Elisabeth Fredrikson'nın grafik ve illüstrasyon çalışmaları 2011 yılında kurulan Deny Design şirketi tarafından ev aksesuar ve tekstil koleksiyonlarında kullanılmıştır. Bu koleksiyonlarda Art Deco motiflerinin kullanıldığı ev tekstilleri yer almaktadır (<https://www.denydesigns.com/pages/we-are-deny-designs>) (Erişim Tarihi: 09.04.2019) (Görsel.99-100-101-102-103-104).

Görsel.99: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin Tasarladığı "Art Deco Rose Gold" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:art-deco-rose-gold>, erişim tarihi: 09.04.2019)

Görsel.100: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin Tasarladığı "Blush Deco" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:blush-deco>, erişim tarihi: 09.04.2019)

Görsel.101: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin "Art Deco Leaves Pink" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:art-deco-leaves-pink>, erişim tarihi: 10.04.2019)

Görsel.102: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin "Art Deco Hot Pink" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:art-deco-hot-pink>, erişim tarihi: 09.04.2019)

Görsel.103: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin "Colorful Art Deco" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:colorful-art-deco>, erişim tarihi: 09.04.2019)

Görsel.104: Elisabeth Fredrikson'nın Deny Design Şirketi İçin "Art Deco Christmas" Koleksiyonu

(<https://www.denydesigns.com/collections/art-products/at:art-deco-christmas>, erişim tarihi: 10.04.2019)

4. BÖLÜM: ART DECO STİLİNİN TEKSTİL TASARIMINA YANSIMALARI

4.1.XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Bağlamında İç Mekân Tekstil Tasarım Süreci ve Uygulamaları

Bu çalışmanın ilk aşamasında Art Deco stilinde iç mekân tasarımlarının yapılması planlanmıştır. Tasarımlarda 15 adet farklı desenin yer aldığı bir iç mekân tekstil koleksiyonun oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde her bir tasarımın işlem süreçleri “Süreç Analizi” başlığı altında şemasal olarak önceden okuyucuya sunulmuştur.

4.1.1.Tema Araştırması

Konusu “XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımaları Ve Yeni Öneriler” olarak tespit edilen Yüksek Lisans Tezinin, uygulama örneklerini oluşturan özgün tekstil tasarımlarının Tema / Konsept’ini “Art Deco mimarisinde kullanılan motifler ve Art Deco stiline mimari yapılar” oluşturmaktadır. Art Deco stiline ait mimari yapıların dış cephelerinde yer alan geometrik motiflerden yola çıkarak desen tasarımları ortaya konulmuştur. Art Deco yapılarında sıklıkla kullanılan güneş ışınları, yelpaze, zikzak, basamaklı ve geometrik şekiller gibi motiflere desen tasarımlarında yer verilmiştir.

4.1.2.Koleksiyon Üretim Süreci

Koleksiyon toplam 15 adet tasarımdan oluşmaktadır. Tasarımların süreç analizleri yapılarak uygulama aşamasında bu sıra izlenmiştir. Süreç analizi, ilk iki tasarımda Art Deco stiline özgü motifin belirlenmesi, diğer tasarımlarda ise Art Deco mimari yapının belirlenmesi ile başlamaktadır. Ardından mimari yapılarda öne çıkan Art Deco stiline özgü belirli motiflerin teknik çizimleri yapılmıştır. Teknik çizimleri yapılan birim halindeki motiflerle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla

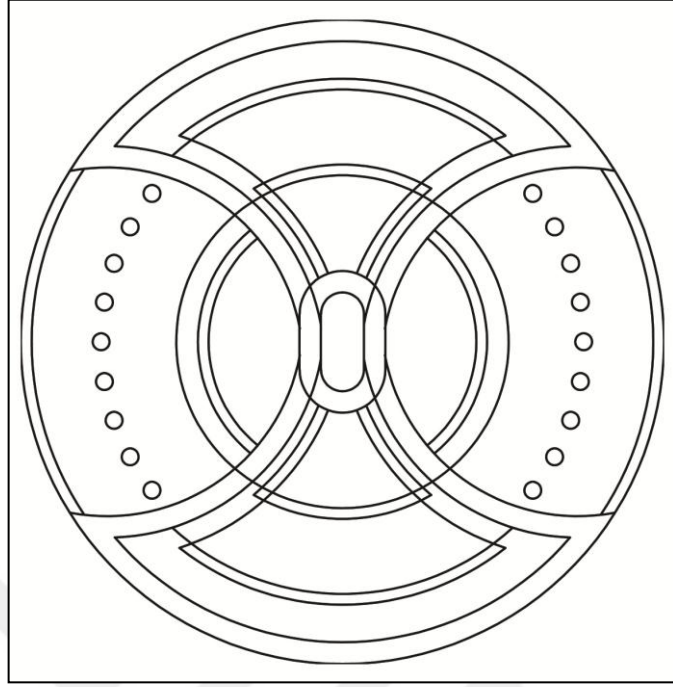
kompozisyonlar oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemine geçilmiştir. Desenlendirme işlemi tamamlanan iç mekân tekstillerinin döşemelik kumaş, halı, yastık, duvar kâğıdı, duş perdesi, yatak örtüsü, nevresim takımı gibi farklı ürünler üzerinde giydirme işlemi ile koleksiyon üretim süreci sona ermektedir.

Tablo.1: Süreç Analiz Şeması, Tasarım No: 1-2

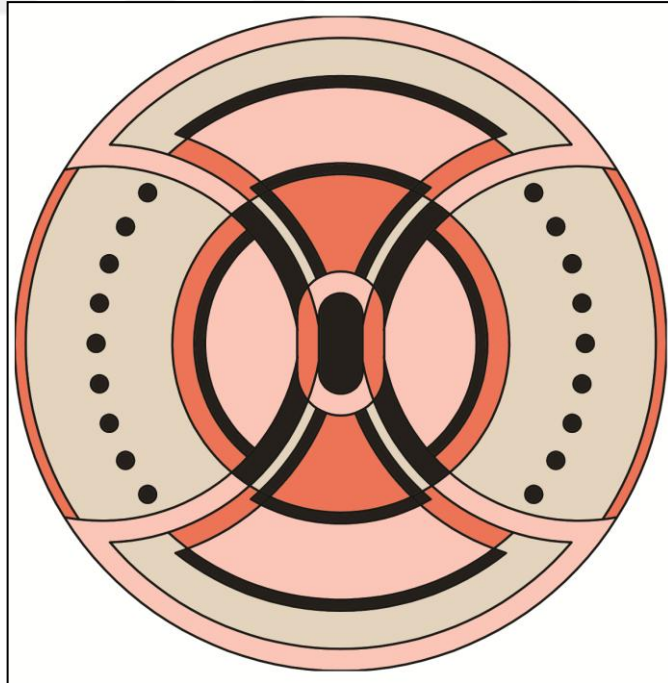

4.1.2.1.Tasarım No:1 Süreç Analizi ve Uygulama

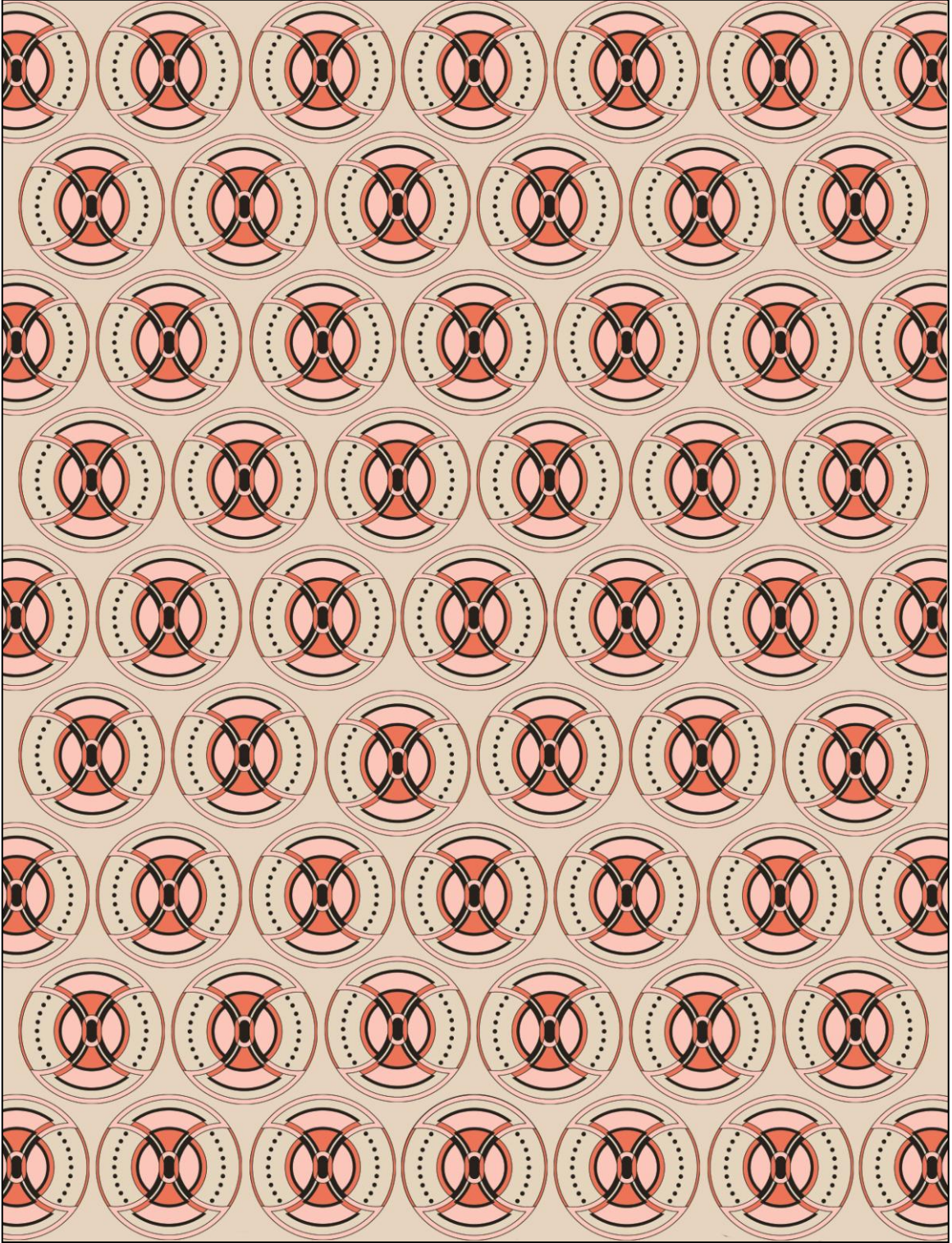
1 no'lu tasarımda Art Deco mimarisinde sıkça kullanılan motiflerden biri olan yelpaze motifi kullanılmıştır. Bu motif, Art Deco'nun karakteristik özellikleri arasında yer alan geometrik formlarla birlikte simetrik kompozisyon içinde kullanılmıştır. Tasarım sürecinde ilk olarak Art Deco mimarisinde kullanılan motifler incelenmiştir. Kullanılacak motife karar verildikten sonra, motifin tasarımı ve teknik çizimi AutoCAD programı ile yapılmıştır (Görsel.105-106). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.107). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.108).

Görsel.105: Teknik Çizim, Tasarım No: 1
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.106: Teknik Çizim, Tasarım No: 1
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.107: Teknik Çizim, Tasarım No: 1

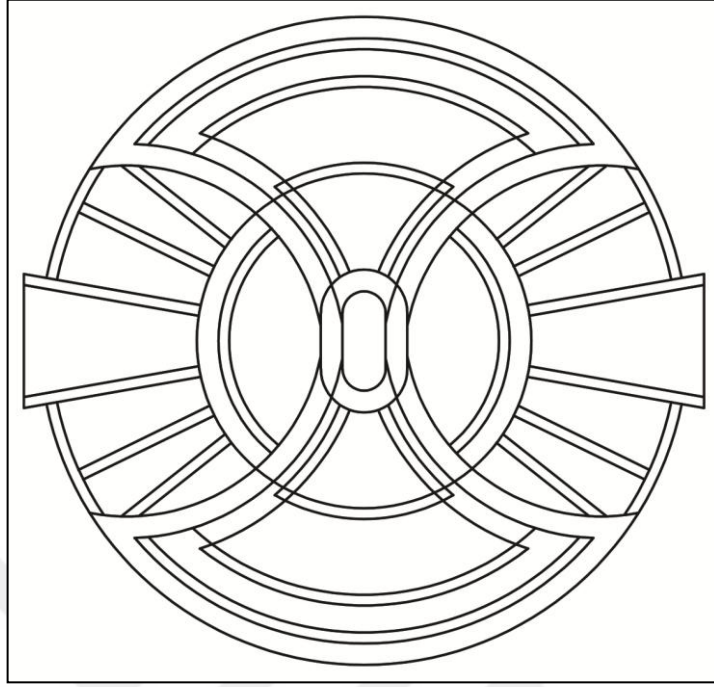
(Çizim: Uysal, 2019)

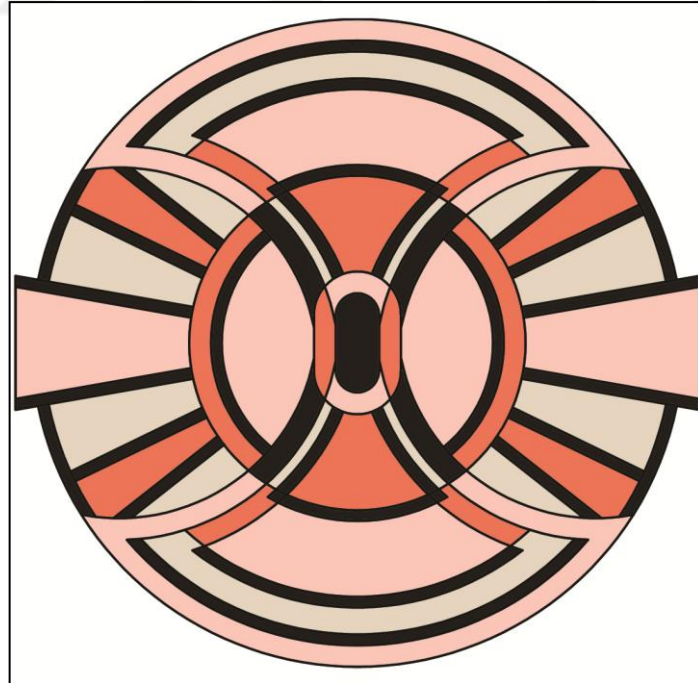
Görsel.108: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 1

4.1.2.2.Tasarım No:2 Süreç Analizi ve Uygulama

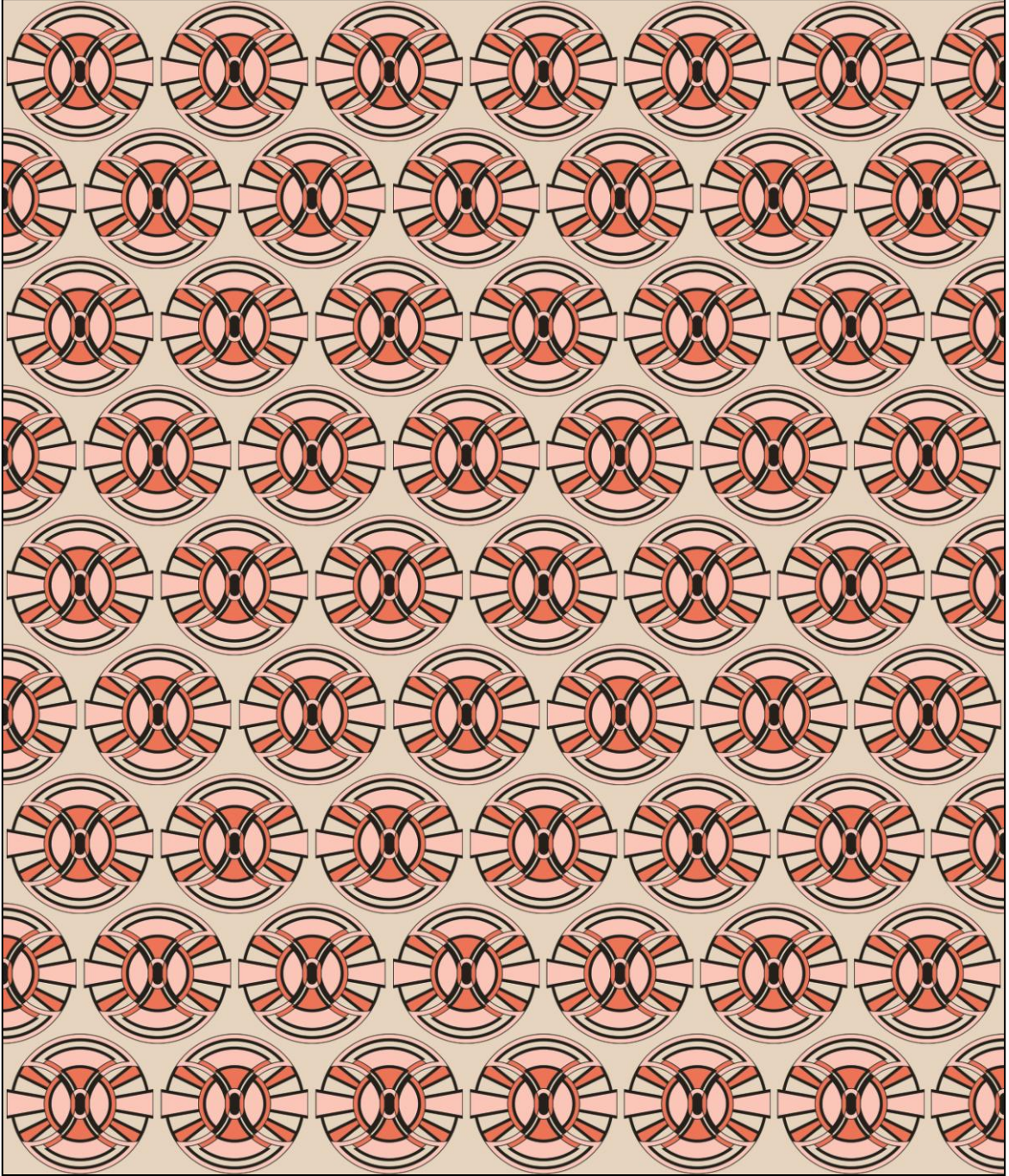
2 no'lu tasarımda Art Deco mimarisinde sıkça kullanılan motiflerden biri olan yelpaze motifine ek olarak güneş ışınları motifi kullanılmıştır. Bu motifler, Art Deco'nun karakteristik özellikleri arasında yer alan geometrik formlarla birlikte simetrik kompozisyon içinde kullanılmıştır. Tasarım sürecinde ilk olarak Art Deco mimarisinde kullanılan motifler incelenmiştir. Kullanılacak motife karar verildikten sonra, motifin tasarımı ve teknik çizimi AutoCAD programı ile yapılmıştır (Görsel.109-110). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.111). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.112).

Görsel.109: Teknik Çizim, Tasarım No: 2
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.110: Teknik Çizim, Tasarım No: 2
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.111: Teknik Çizim, Tasarım No: 2

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.112: İç Mekân Tekstilini Yatak Örtüsü Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 2

Tablo.2: Süreç Analiz Şeması, Tasarım No: 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15

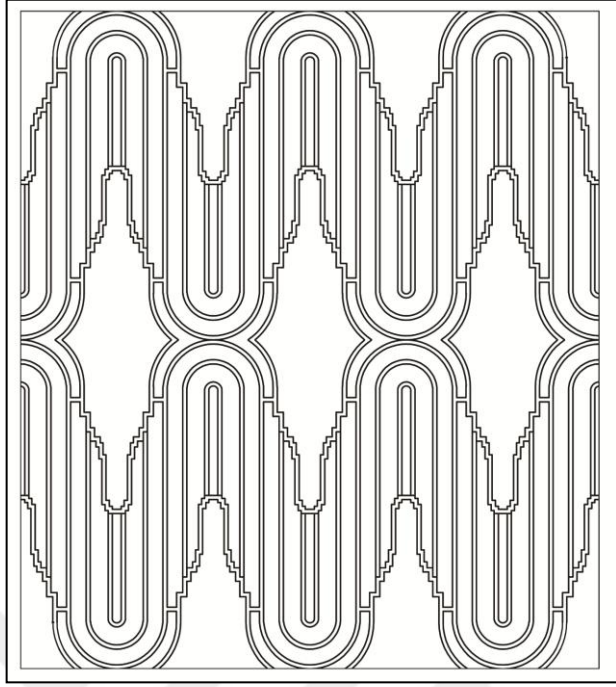
4.1.2.3.Tasarım No:3 Süreç Analizi ve Uygulama

3 no'lu tasarımda Art Deco mimari yapılarından “Empire State Binası” seçilmiştir. William Lamb of Shreve, Lamb ve Harmon tarafından inşa edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Manhattan'da Fifth Avenue'de yer alan Empire State Binası, New York'un en görkemli yapıları arasında yer almaktadır. 1931 yılında inşa edilen Empire State Binası'nın yüksekliği anteniyle birlikte 443 metreye çıkmaktadır. Bina 1972 yılında Dünya Ticaret Merkezi'nin tamamlanmasına kadar “dünyanın en yüksek binası” unvanını elinde tutmuştur (“Empire State Binası”, t.y., 1. paragraf) (Görsel.113).

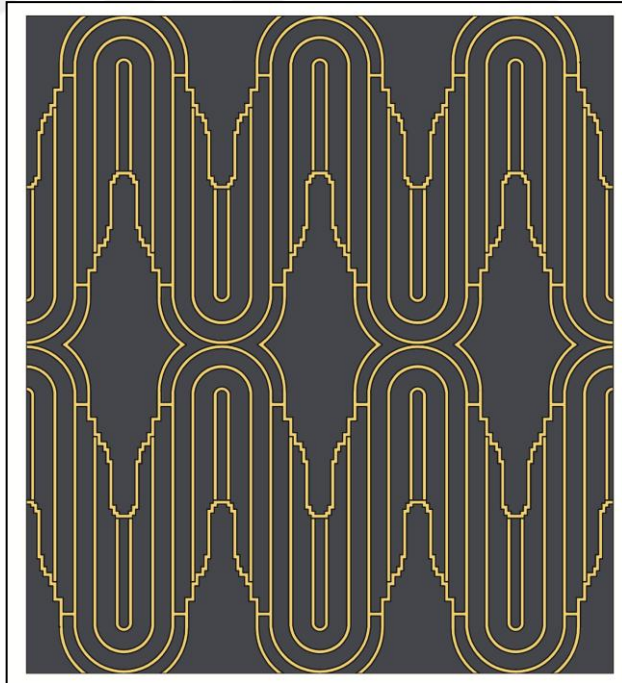

Görsel.113: Empire State Binası, Shreve, Lamb & Harmon, 1931, New York
(<https://www.arkitektuel.com/empire-state-binasi/>, erişim tarihi: 21.07.2019)

Empire State Binası'nın tepesinde bulunan anten kısmı ile seyir terasının bulunduğu çatı katının kesiti alınarak AutoCAD programı ile teknik çizimi yapılmıştır (Görsel.114). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.115). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.116).

Görsel.114: Teknik Çizim, Tasarım No: 3
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.115: Teknik Çizim, Tasarım No: 3
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.116: İç Mekân Tekstilini Duvar Kâğıdı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 3

4.1.2.4.Tasarım No:4 Süreç Analizi ve Uygulama

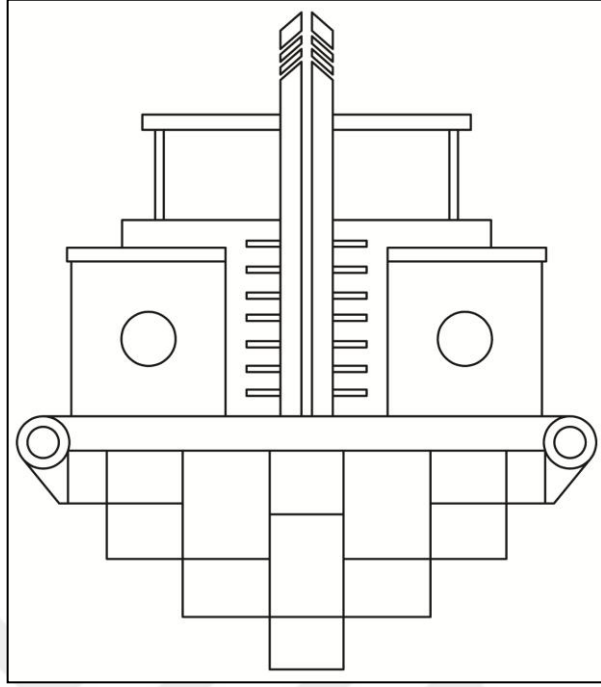
4 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "McAlpin Otel" seçilmiştir. McAlpin Otel 1940 yılında mimar L. Murray Dixon tarafından tasarlanmıştır. Simetrik dış cephe tasarımına sahip yapıda turkuaz ve pembe renkleri kullanılmıştır (<https://www.miaminewtimes.com/arts/the-ten-best-art-deco-buildings-in-miami-beach-6517806>) (Erişim Tarihi: 21.07.2019) (Görsel.117).

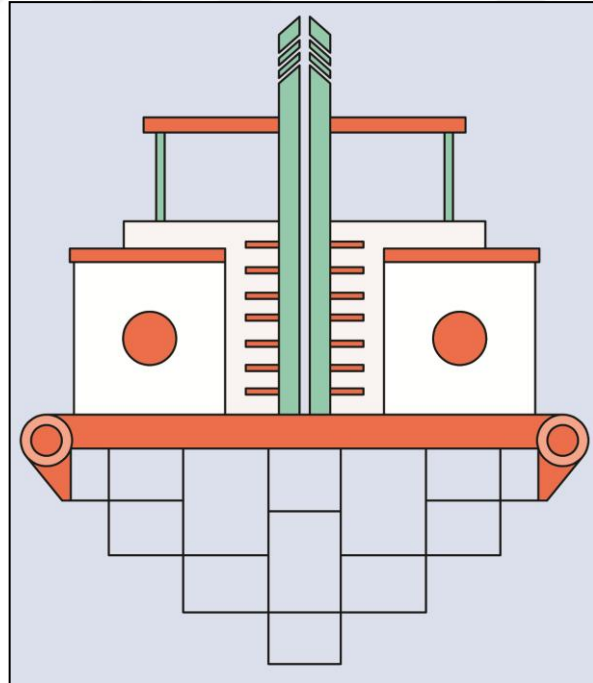
Görsel.117: McAlpin Otel, L. Murray Dixon, 1940, Miami

(<https://www.fodors.com/world/north-america/usa/florida/miami/experiences/news/photos/10-best-art-deco-buildings-in-miami-beach>, erişim tarihi: 21.07.2019)

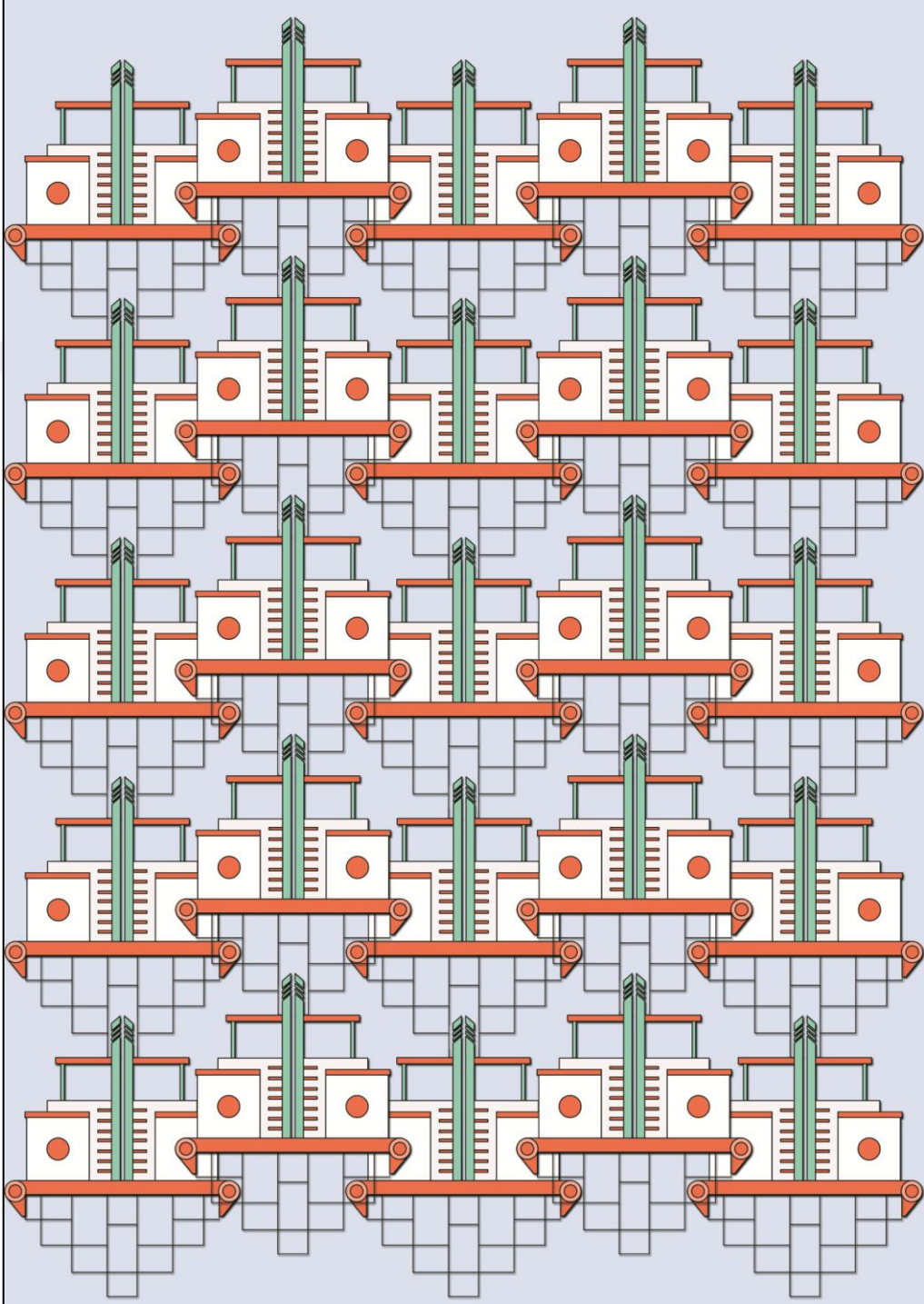
McAlpin Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizimi yapılmıştır (Görsel.118-119). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.120). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.121).

Görsel.118: Teknik Çizim, Tasarım No: 4
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.119: Teknik Çizim, Tasarım No: 4
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.120: Teknik Çizim, Tasarım No: 4

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.121: İç Mekân Tekstilini Duş Perdesi Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 4

4.1.2.5.Tasarım No:5 Süreç Analizi ve Uygulama

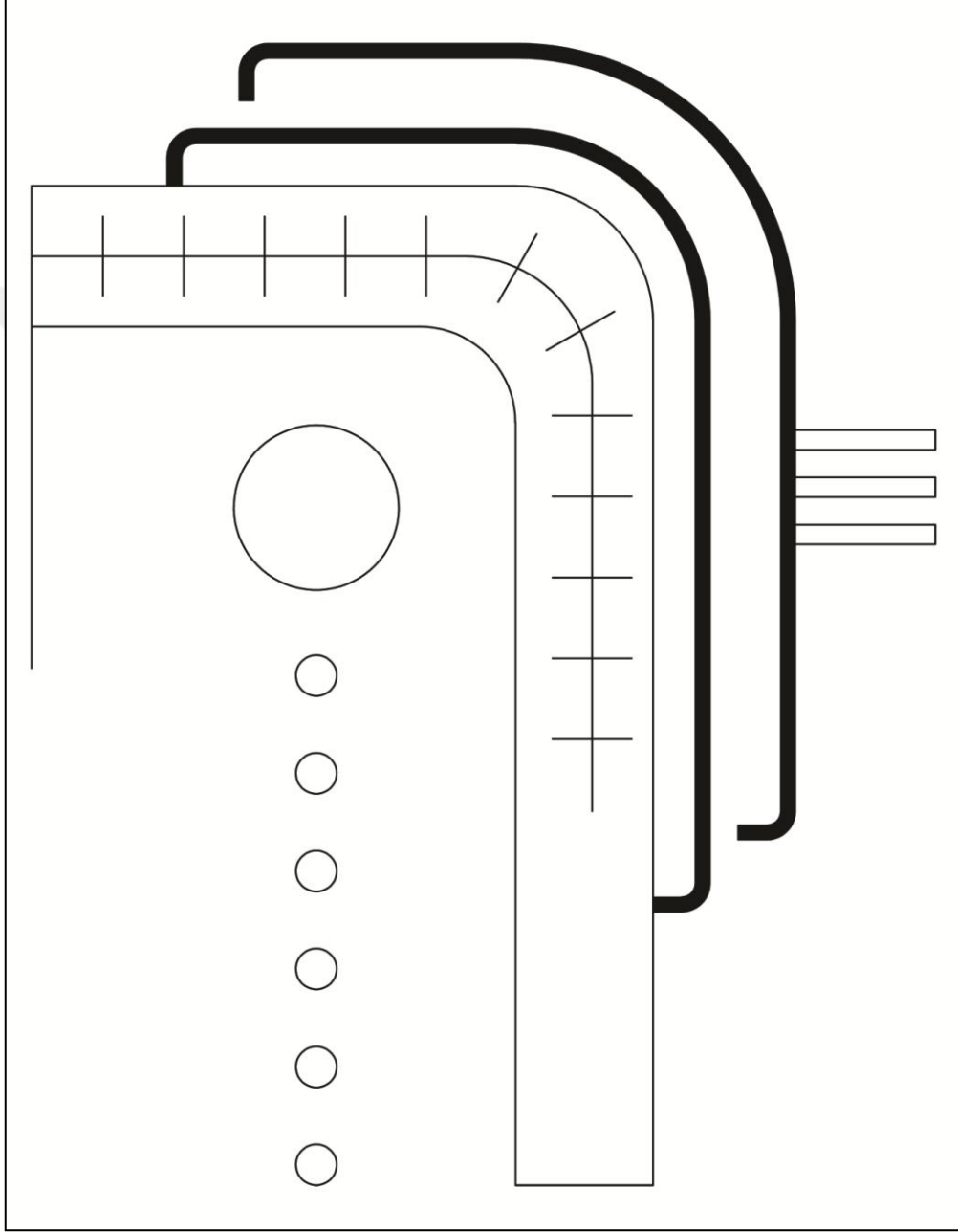
5 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Crescent Otel" seçilmiştir. Otel 1938 yılında mimar Henry Hohauser tarafından tasarlanmıştır. Diğer Art Deco mimari yapılarının çoğundan farklı olarak bu yapı, asimetrik cephe düzenine sahiptir. Art Deco mimari yapılarında görülen geometrik ve dairesel motifler bu yapıda da kullanılmıştır (<https://virginia-duran.com/2014/03/20/miami-the-best-of-art-deco-architecture/>) (Erişim Tarihi: 21.07.2019) (Görsel.122).

Görsel.122: Crescent Otel, Henry Hohauser, 1938, Miami

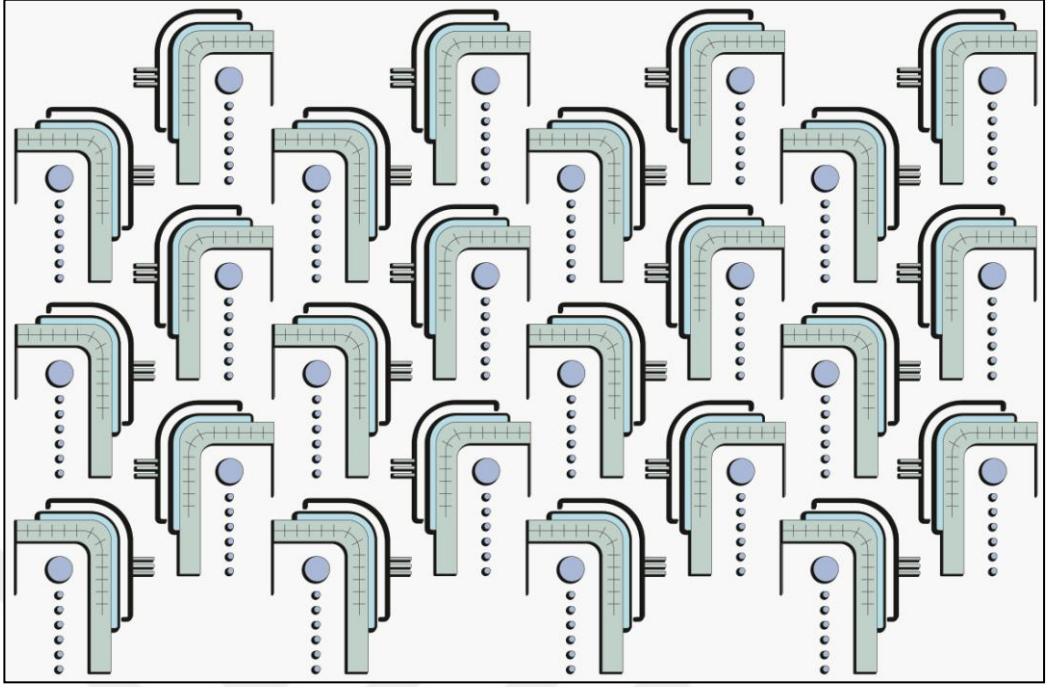
(<https://virginia-duran.com/2014/03/20/miami-the-best-of-art-deco-architecture/>, erişim tarihi: 22.07.2019)

Crescent Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizimi yapılmıştır (Görsel.123). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.124-125). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.126).

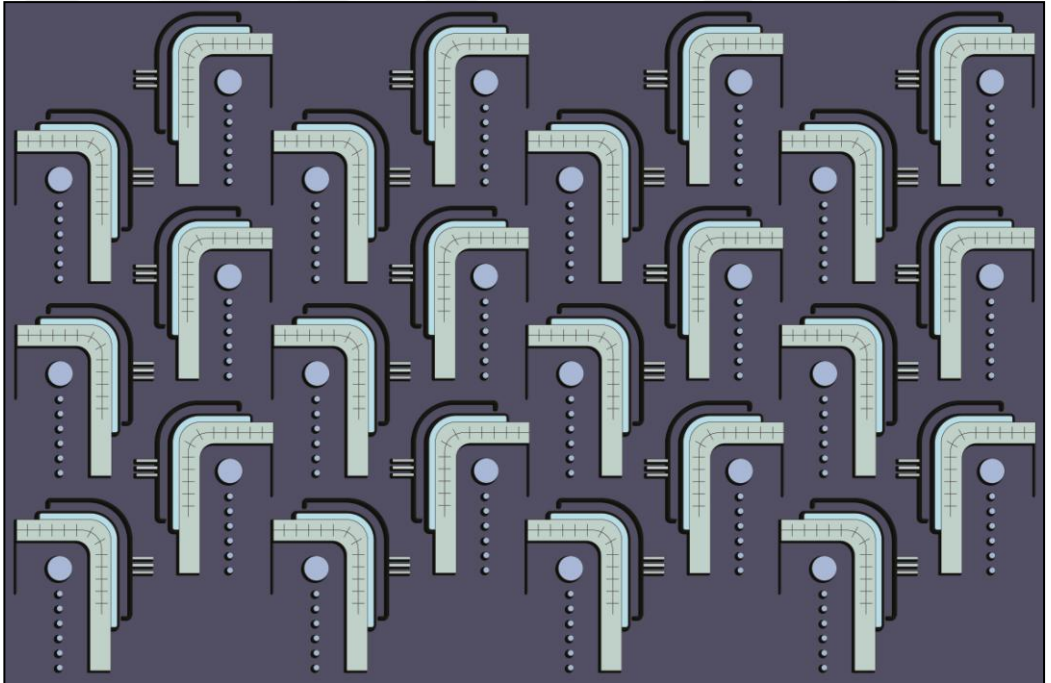
Görsel.123: Teknik Çizim, Tasarım No: 5

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.124: Teknik Çizim, Tasarım No: 5

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.125: Teknik Çizim, Tasarım No: 5

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.126: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 5

4.1.2.6.Tasarım No:6 Süreç Analizi ve Uygulama

6 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından “Ocean Surf Otel” seçilmiştir. Otel 1940 yılında mimar Anton Skislewicz tarafından tasarlanmıştır. Miami'nin tarihi Art Deco mimarisinin en güzel örneklerden biri olan Ocean Surf Otel'in dış cephesinde, lombozoya (gemi penceresi) benzeyen pencereler ile pembe, sarı ve mavinin pastel tonları kullanılmıştır (<https://www.oyster.com/articles/miamis-most-delightfully-art-deco-hotels/>) (Erişim Tarihi: 21.07.2019) (Görsel.127).

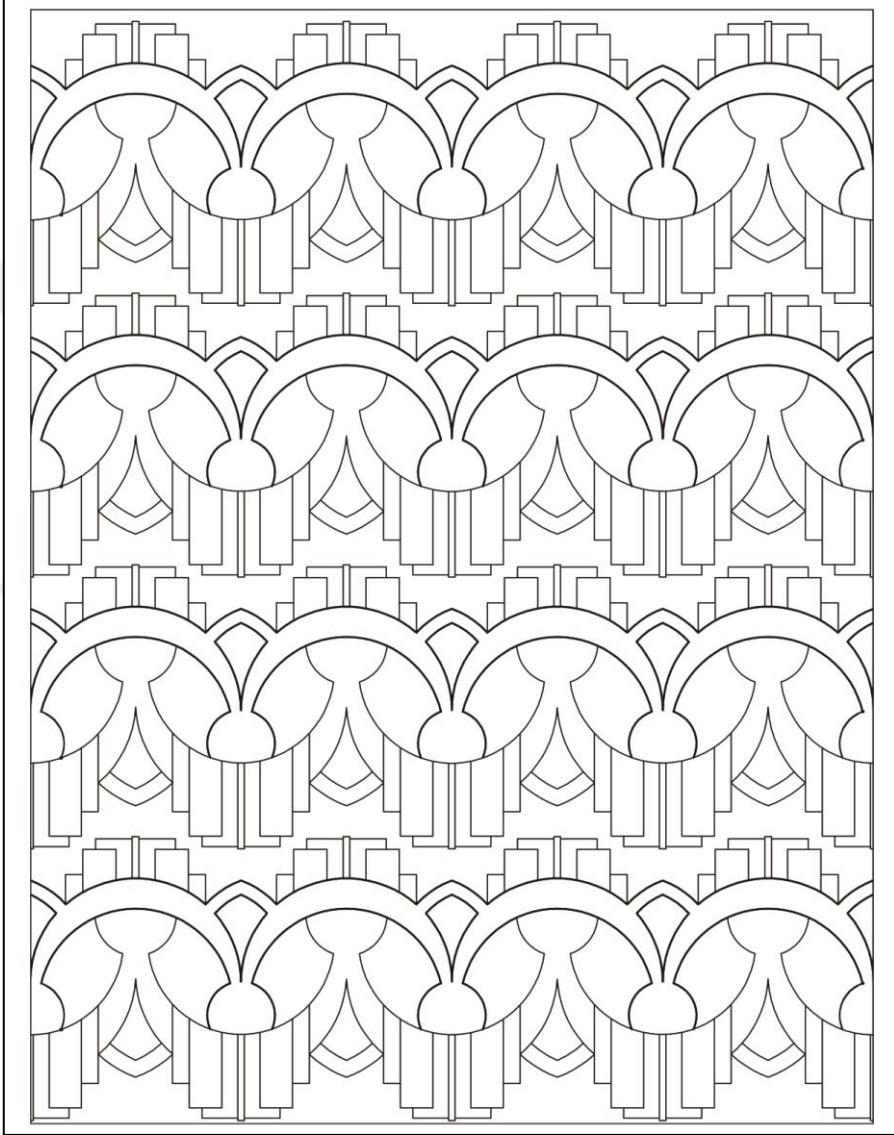
Görsel.127: Ocean Surf Otel, Anton Skislewicz, 1940, Miami

(<https://www.oyster.com/miami/hotels/ocean-surf-blue/>, erişim tarihi: 22.07.2019)

Ocean Surf Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.128). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.129). Desenlendirme işlemi tamamlanan

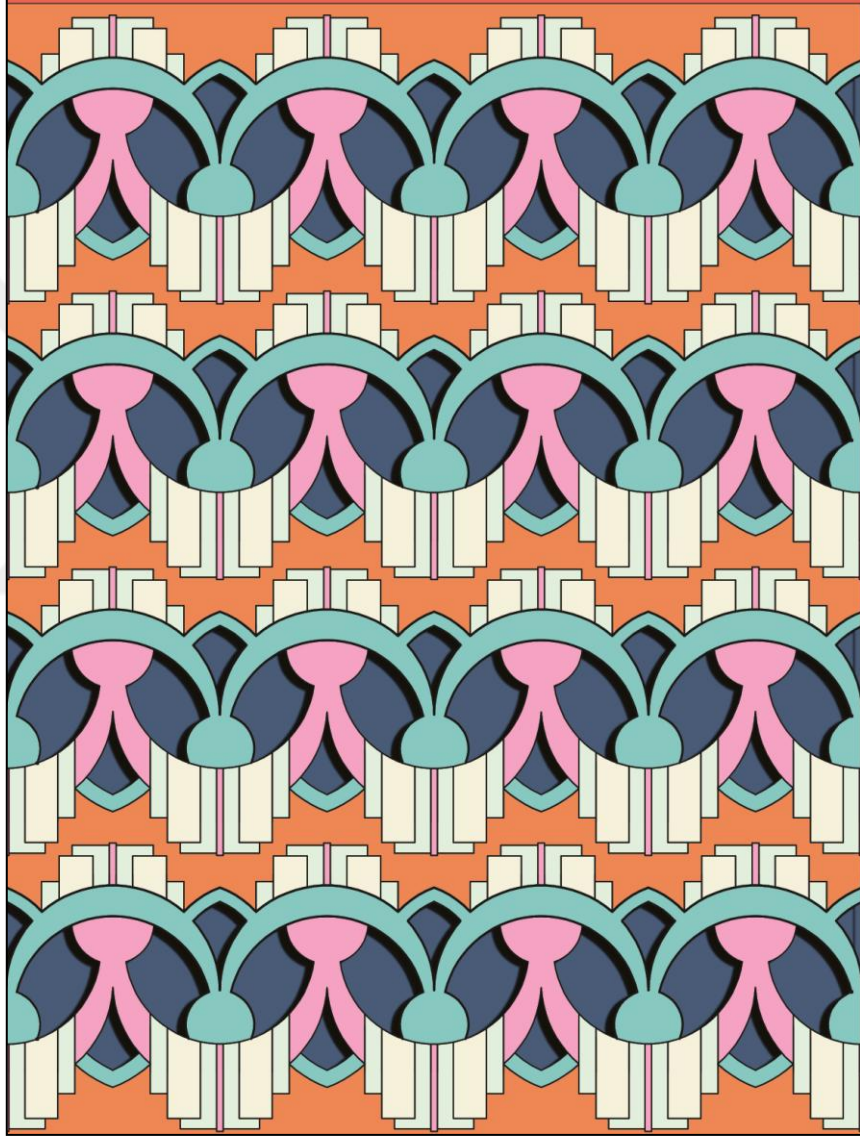
motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.130).

Görsel.128: Teknik Çizim, Tasarım No: 6

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.129: Teknik Çizim, Tasarım No: 6

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.130: İç Mekân Tekstilini Yatak Örtüsü Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 6

4.1.2.7.Tasarım No: 7 Süreç Analizi ve Uygulama

7 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Jerry's Famous Deli" seçilmiştir. Yapı 1939 yılında mimar Henry Hohausen tarafından tasarlanmıştır. Bina ilk inşa edildiğinde "Hoffman's Kafeterya" tarafından işletilmiştir. Günümüzde bu yapı "Jerry's Famous Deli" adlı restoran tarafından kullanılmaktadır. Streamline Moderne tarzında inşa edilmiştir. Yapıda cam bloklar, yuvarlatılmış köşeler ve akışkan formlar kullanılmıştır. Yan cephelerin çatı kısmında gemilerdeki lombozlara (gemi penceresi) benzeyen 6 adet dairesel motif bulunmaktadır (<https://www.miaminewtimes.com/arts/the-ten-best-art-deco-buildings-in-miami-beach-6517806>) (Erişim Tarihi: 21.07.2019) (Görsel.131).

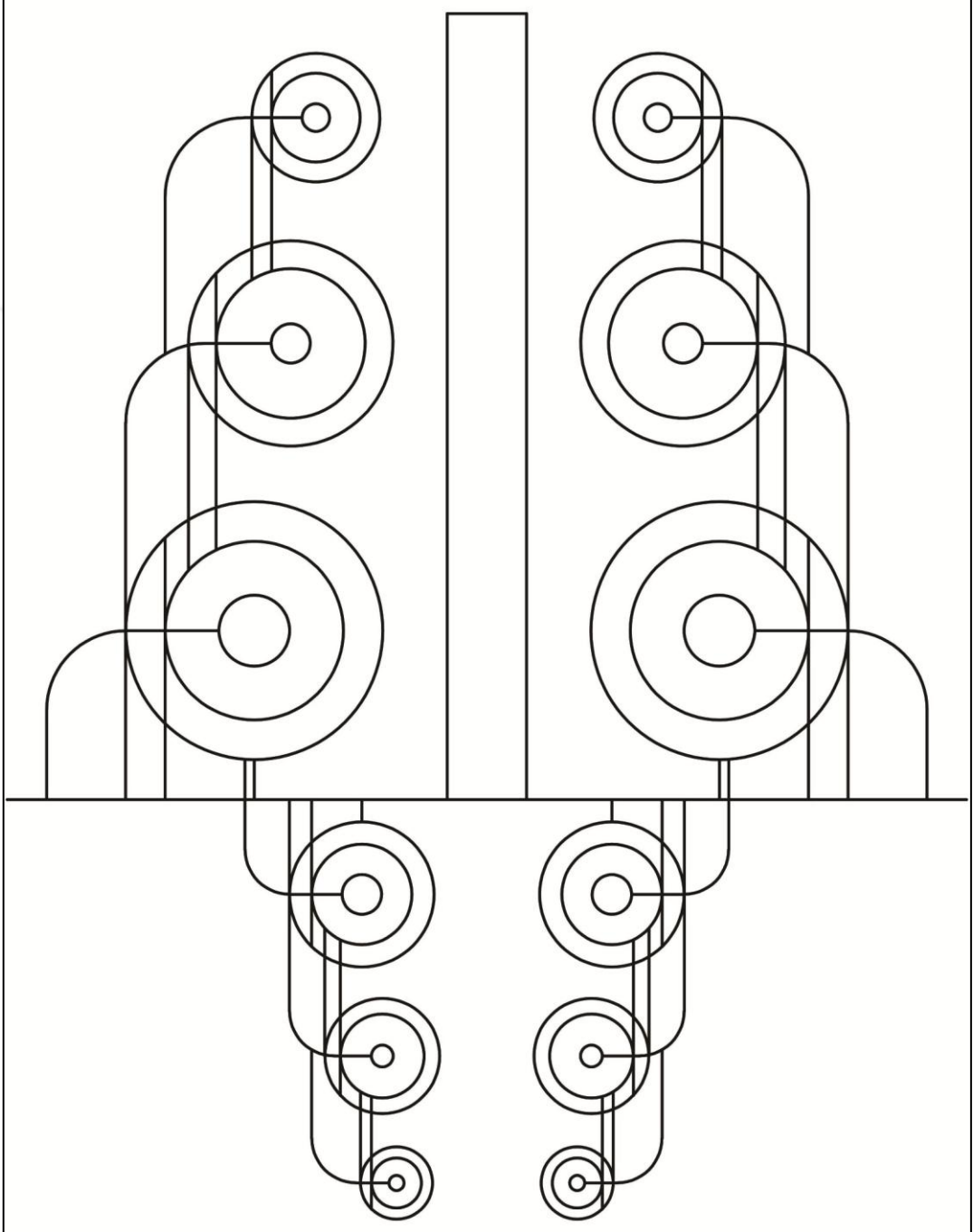
Görsel.131: Jerry's Famous Deli, Henry Hohausen, 1939, Miami

(<https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/jerrys/jerrys.html>, erişim tarihi: 22.07.2019)

Jerry's Famous Deli isimli yapının yan cephelerinde bulunan gemilerdeki lombozlara (gemi penceresi) benzeyen 6 adet dairesel motiften esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizimi yapılmıştır (Görsel.132). Teknik çizimin

ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.133-134-135). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.136).

Görsel.132: Teknik Çizim, Tasarım No: 7

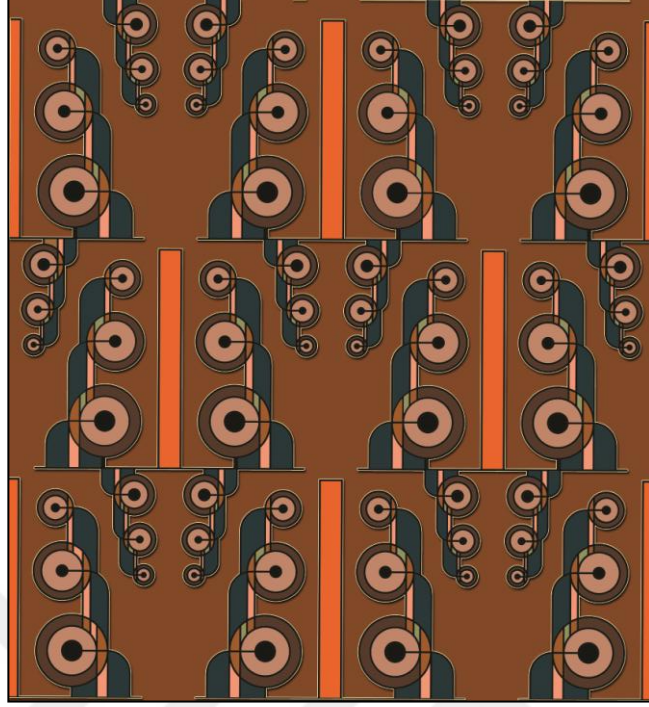
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.133: Teknik Çizim, Tasarım No: 7
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.134: Teknik Çizim, Tasarım No: 7
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.135: Teknik Çizim, Tasarım No: 7
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.136: İç Mekân Tekstilini Duş Perdesi Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 7

4.1.2.8.Tasarım No: 8 Süreç Analizi ve Uygulama

8 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Beacon Otel" seçilmiştir. Otel 1936 yılında mimar Henry O. Nelson tarafından tasarlanmıştır. Otelin cephesi dikey hareketi vurgulayan üç bölüme ayrılmıştır. Tek yatay hareket, çubuk şeklindeki kabartma şekillerdir. Orta ve yan bölmeler arasındaki sınır, eğri elmas ve daire motifleriyle doldurulmuştur. Yapının üst kısmında yarım daire ve açısız motifler görülmektedir (<https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/beacon/beacon.html>) (Erişim Tarihi: 23.07.2019) (Görsel.137).

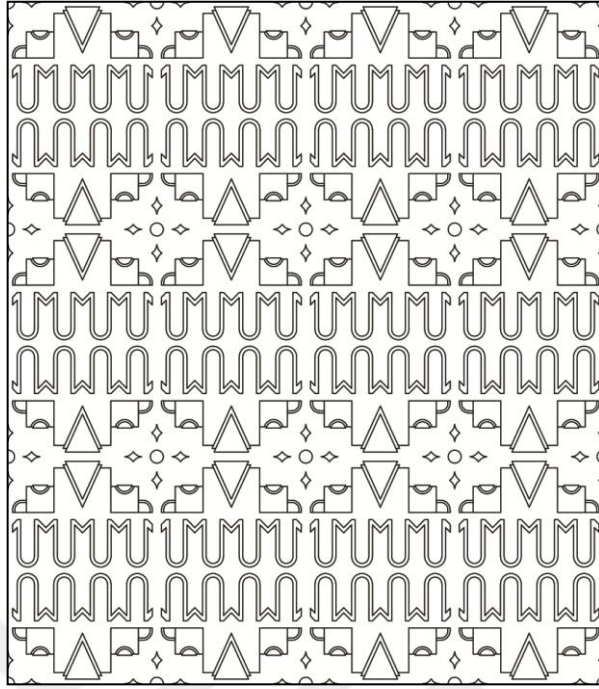
Görsel.137: Beacon Hotel, Henry O. Nelson, 1936, Miami

(<https://tr.pinterest.com/pin/297519119124893175/>, erişim tarihi: 23.07.2019)

Beacon Otel'in ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.138-139). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi

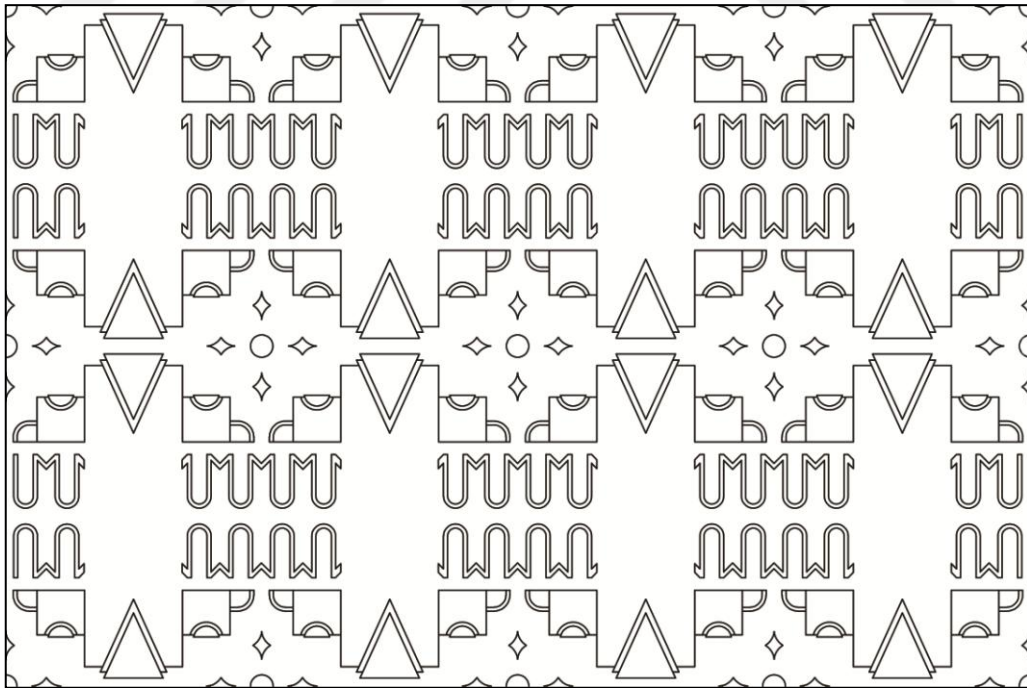
Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.140-141-142-143-144). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.145).

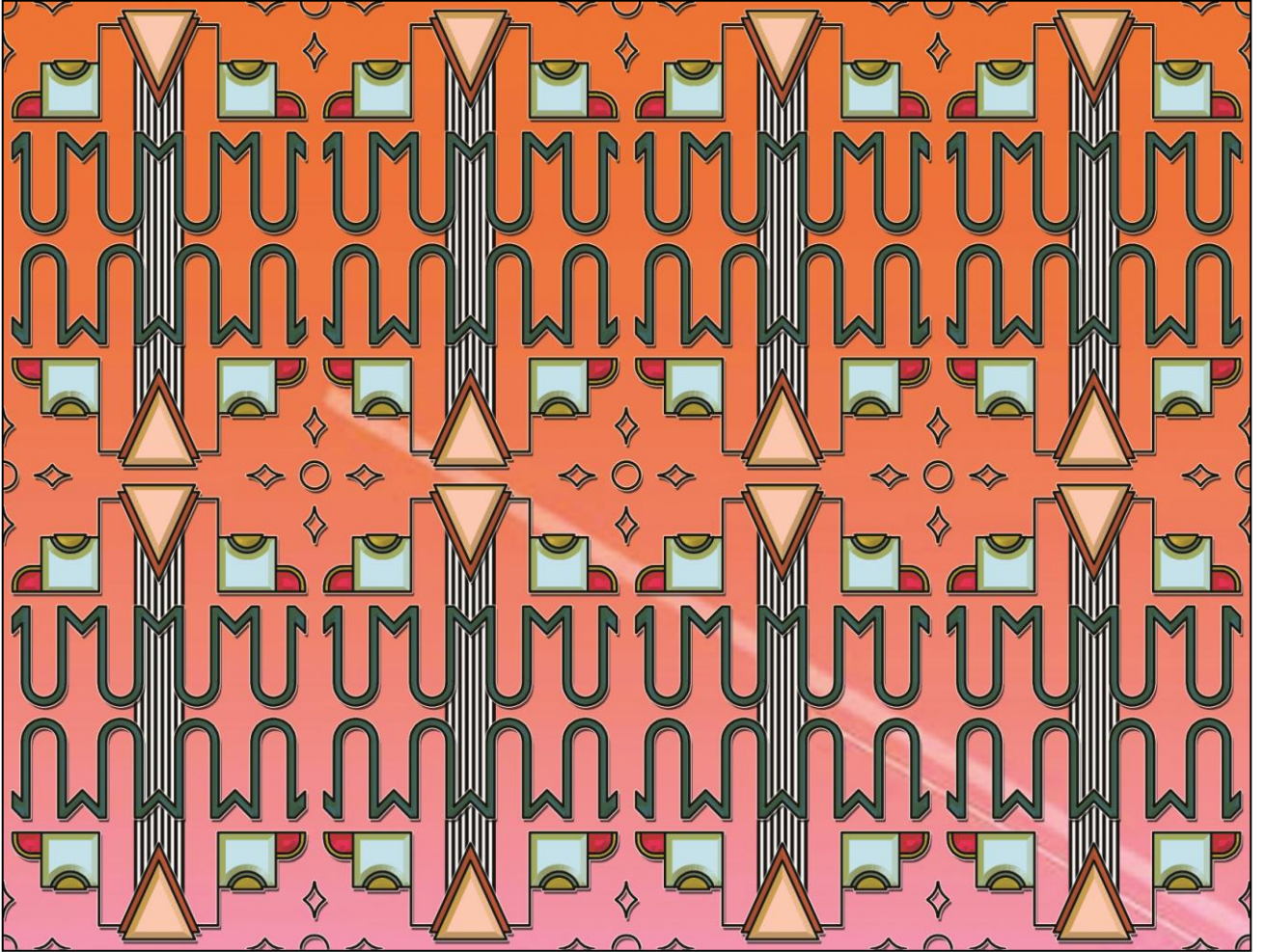
Görsel.138: Teknik Çizim, Tasarım No: 8

(Çizim: Uysal, 2019)

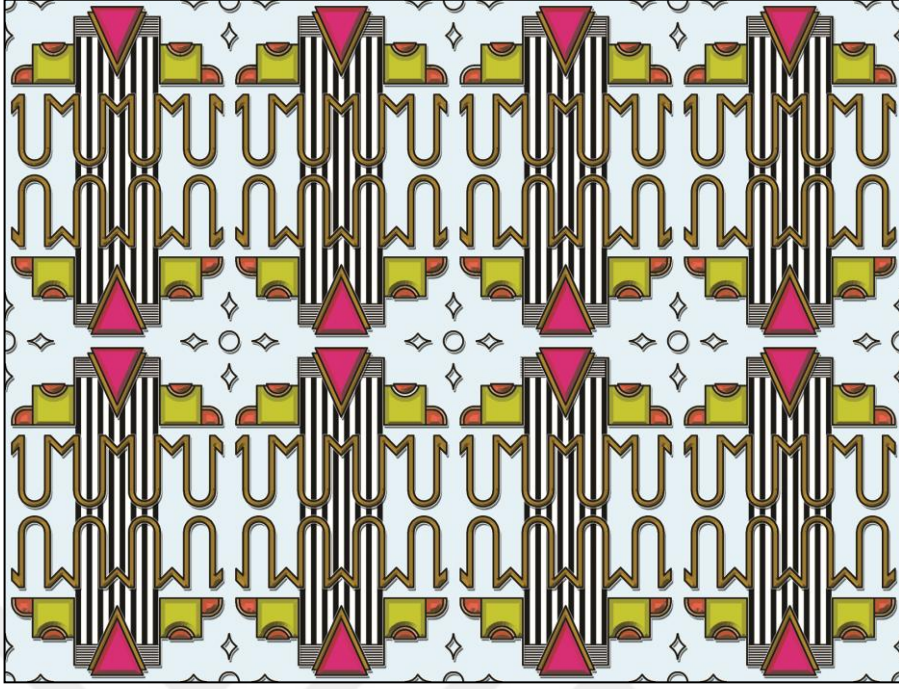
Görsel.139: Teknik Çizim, Tasarım No: 8

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.140: Teknik Çizim, Tasarım No: 8

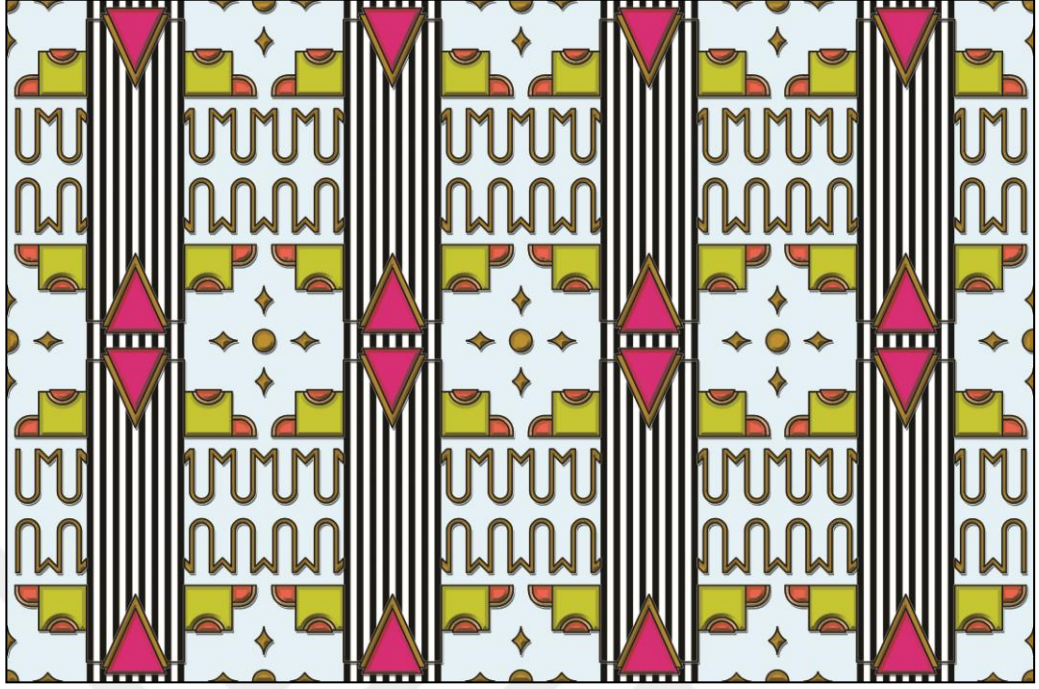
(Çizim: Uysal, 2019)

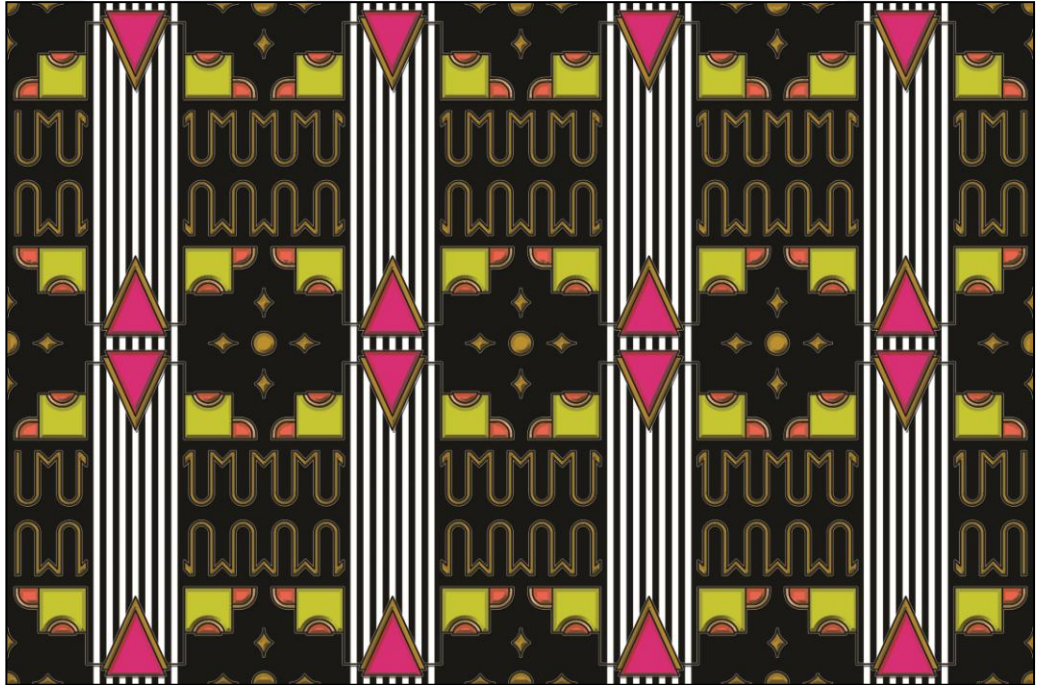
Görsel.141: Teknik Çizim, Tasarım No: 8
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.142: Teknik Çizim, Tasarım No: 8
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.143: Teknik Çizim, Tasarım No: 8
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.144: Teknik Çizim, Tasarım No: 8
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.145: İç Mekân Tekstilini Halı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 8

4.1.2.9.Tasarım No: 9 Süreç Analizi ve Uygulama

9 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Carlton Otel" seçilmiştir. Otel 1937 yılında mimar Henry Hohausen tarafından tasarlanmıştır. Yapının cephesi simetriktir. İçinde küçük bir pencere olan merkezi bölümün üst kısmı basamaklı piramit (ziggurat) şeklindedir. Merkezi bölümdaki pencerelerin altında ve üstünde Aztek ve Maya motiflerinden oluşan duvar süsleri bulunmaktadır. Binanın giriş kapısının her iki yanında sekizgen şeklinde lomboz (gemi penceresi) pencereler yer alır (<http://www.technologybase.com/beachdeco/knavNextLevel.aspx?objID=Carlton>) (Erişim Tarihi: 23.07.2019) (Görsel.146).

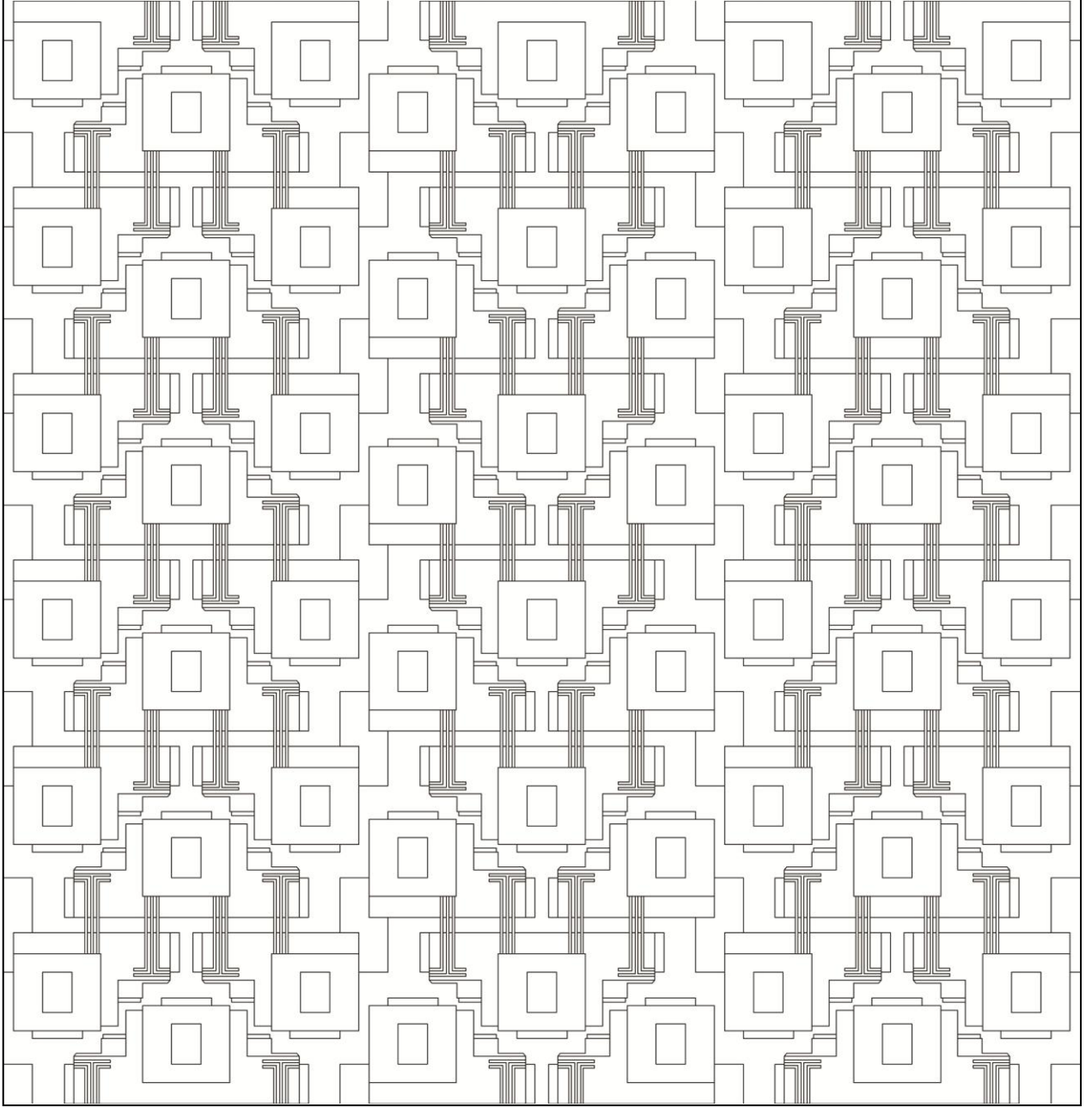

Görsel.146: Carlton Otel, Henry Hohausen, 1937, Miami
(<http://www.bigfoto.com/america/florida/>, erişim tarihi: 23.07.2019)

Carlton Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.147). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.148). Desenlendirme işlemi tamamlanan

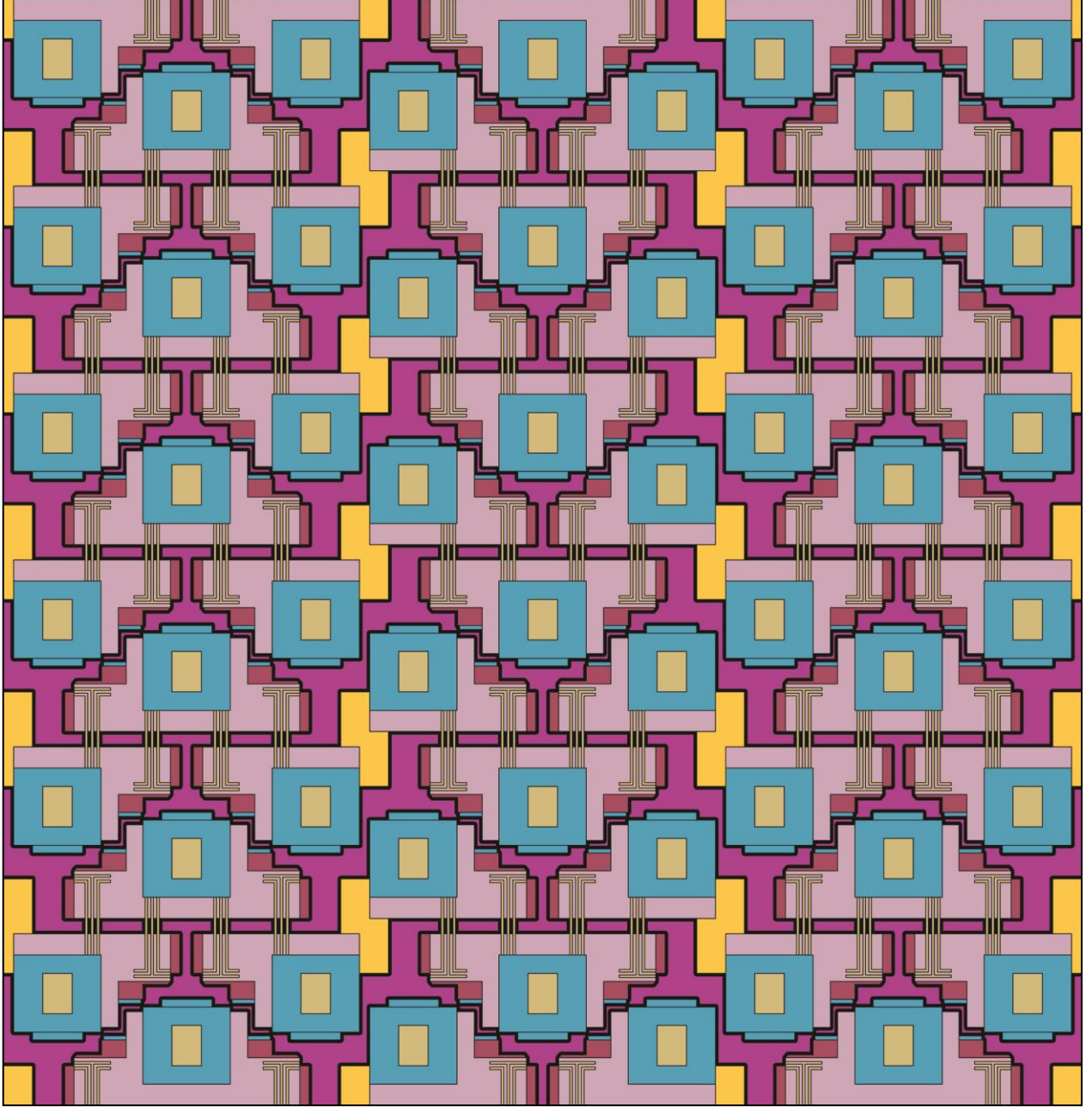
motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.149).

Görsel.147: Teknik Çizim, Tasarım No: 9

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.148: Teknik Çizim, Tasarım No: 9

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.149: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 9

4.1.2.10.Tasarım No: 10 Süreç Analizi ve Uygulama

10 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Colony Otel" seçilmiştir. Otel, 1935 yılında mimar Henry Hohauser tarafından tasarlanmıştır. Eylül 1926'daki büyük kasırgadan sonra Miami sahilinde ilk inşa edilen binalardan biridir. Otelin cephesi Art Deco stiline simgesidir. Basit ve geometriktir. Otelin adını taşıyan ters "T" şeklindeki kalın geometrik parça cepheyi ikiye ayırmaktadır ("Miami Icons: The Colony Hotel, The Most Famous Art Deco Building On Ocean Drive", 2014, 4. paragraf) (Görsel.150).

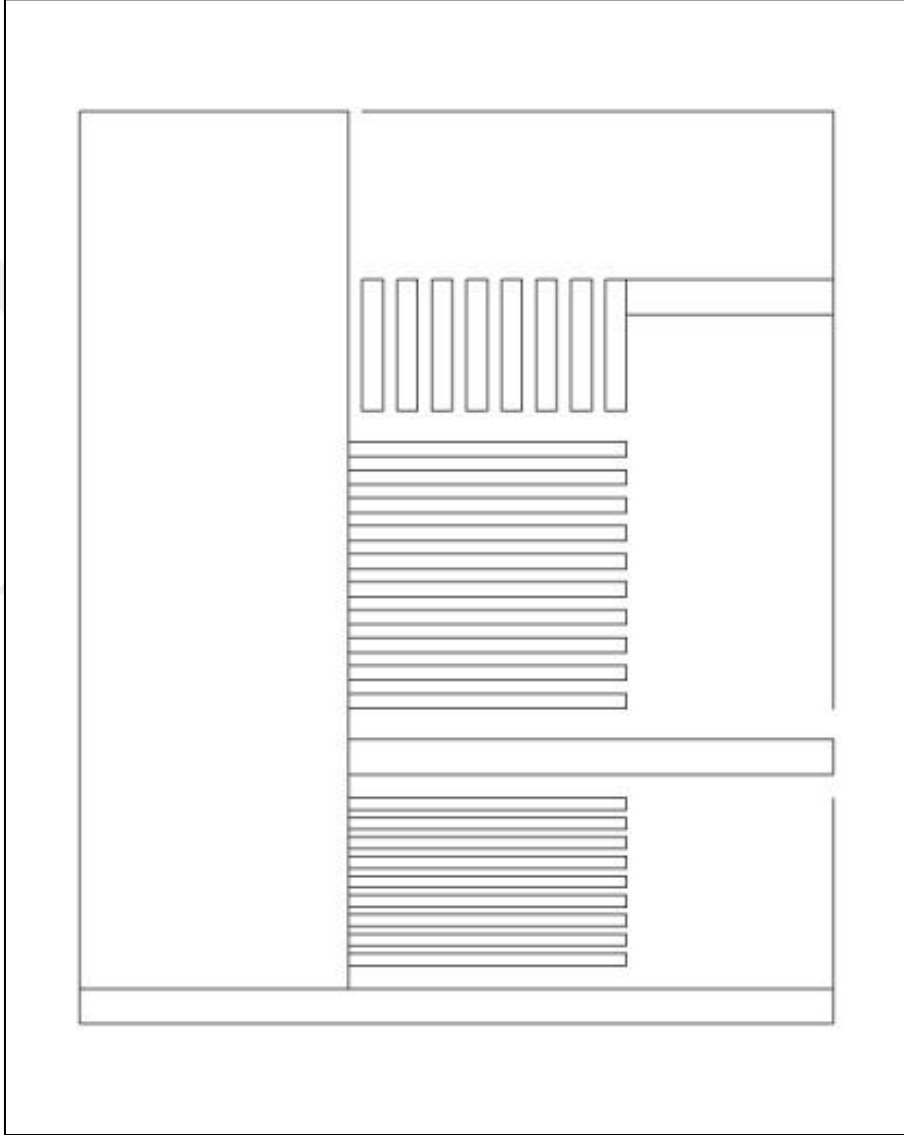
Görsel.150: Colony Otel, Henry Hohauser, 1935, Miami

(<https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/colony/colony.html>, erişim tarihi: 24.07.2019)

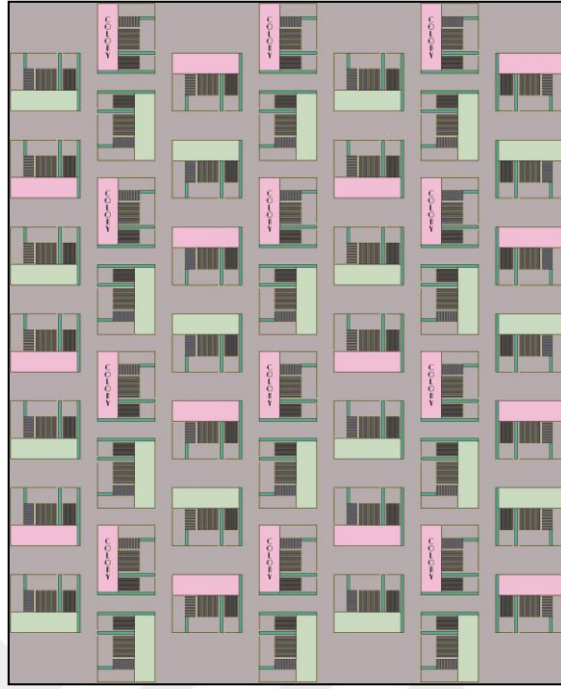
Colony Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.151). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.152-153). Desenlendirme işlemi

tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.154).

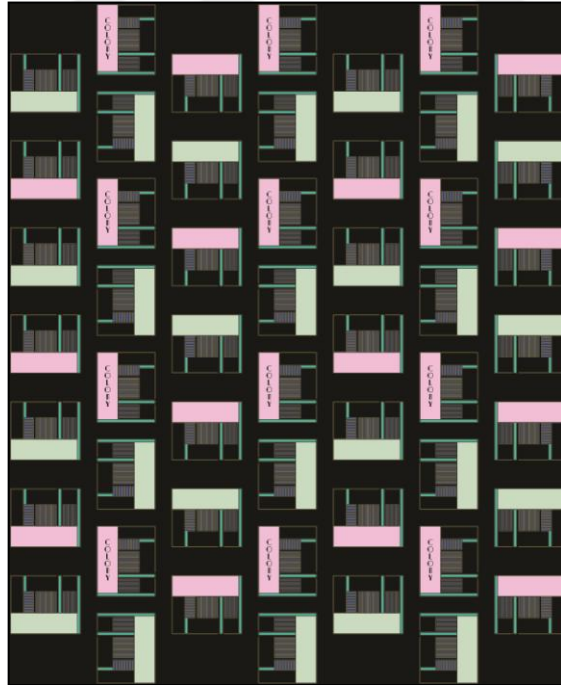

Görsel.151: Teknik Çizim, Tasarım No: 10
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.152: Teknik Çizim, Tasarım No: 10
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.153: Teknik Çizim, Tasarım No: 10
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.154: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 10

4.1.2.11.Tasarım No: 11 Süreç Analizi ve Uygulama

11 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Webster Otel" seçilmiştir. Otel, 1939 yılında mimar Henry Hohausen tarafından tasarlanmıştır. Cephe üç bölüme ayrılmıştır. Binanın odak noktası olan orta bölümdeki pencerelerin etrafı kabartmalı duvar süsleri ile çevrilmiştir (<https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/webster/webster.html>) (Erişim Tarihi: 24.07.2019) (Görsel.155).

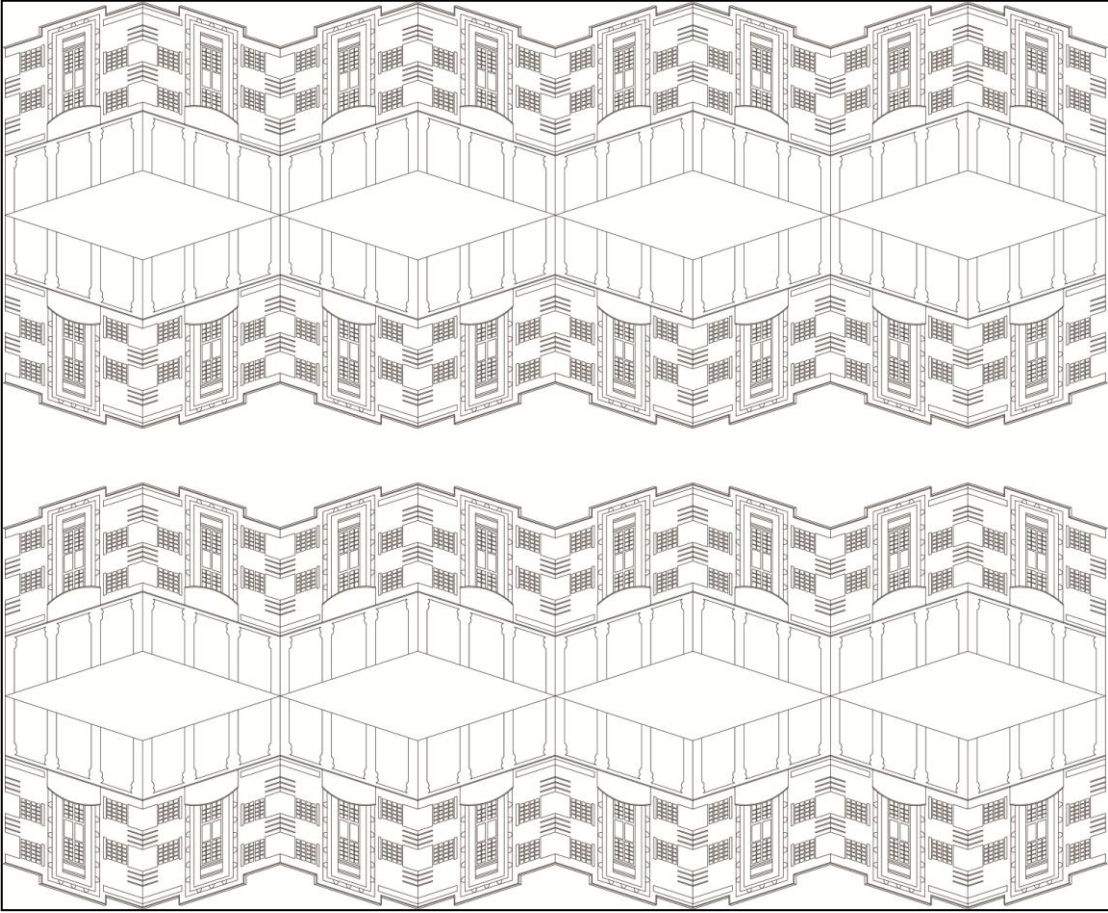
Görsel.155: Webster Otel, Henry Hohausen, 1939, Miami

(<https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/webster/webster.html>, erişim tarihi: 24.07.2019)

Webster Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.156). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.157-158-159). Desenlendirme işlemi

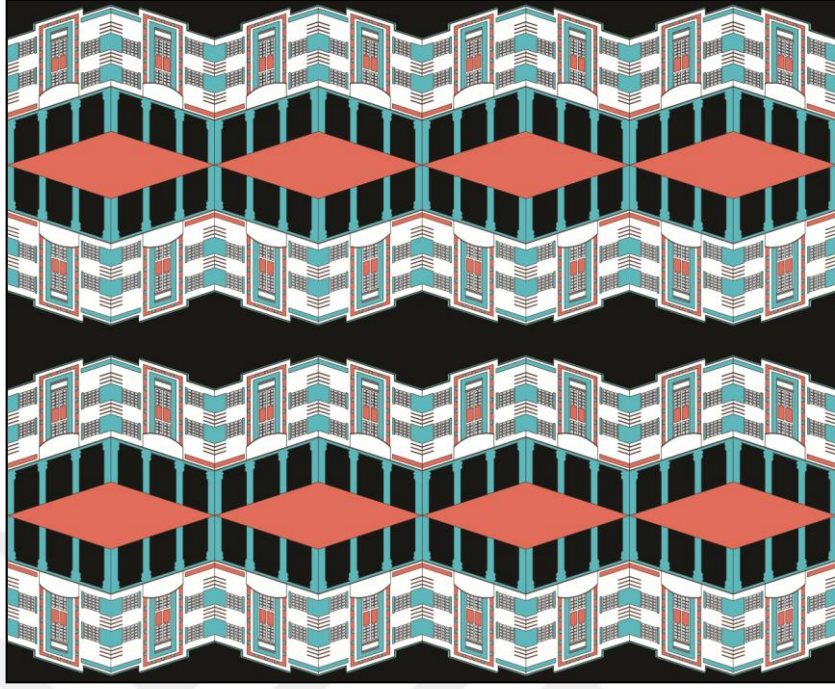
tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.160).

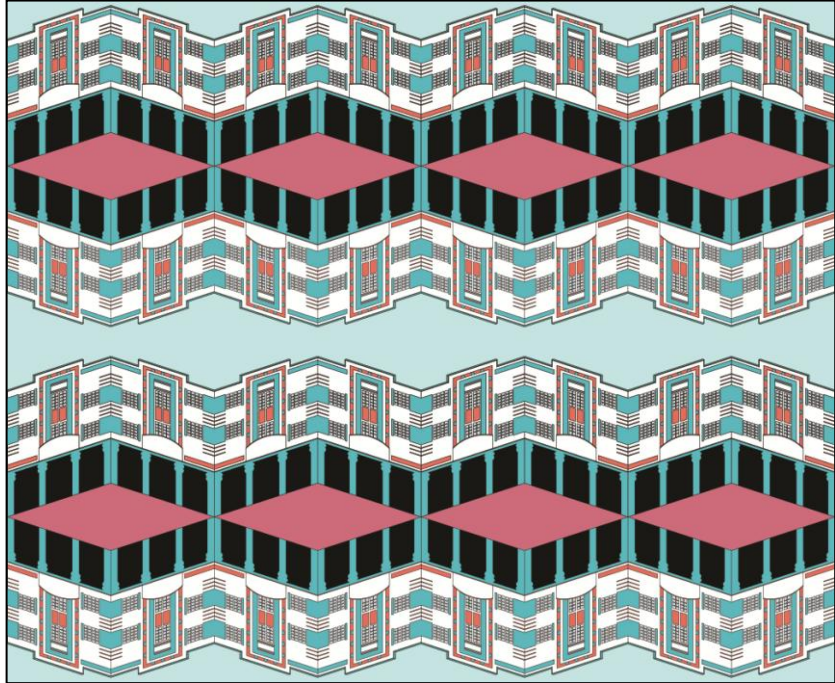

Görsel.156: Teknik Çizim, Tasarım No: 11

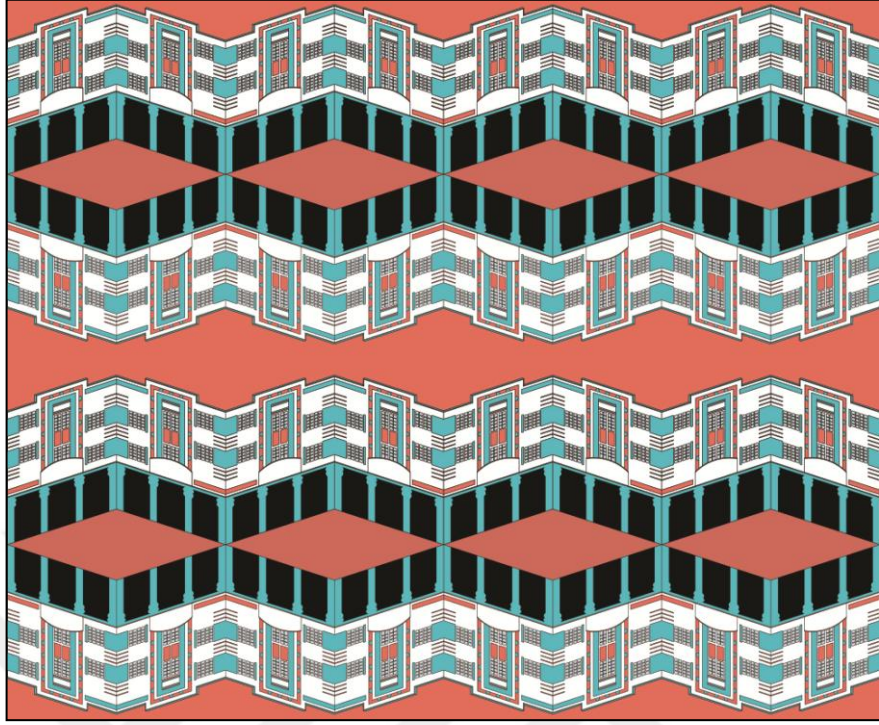
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.157: Teknik Çizim, Tasarım No: 11
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.158: Teknik Çizim, Tasarım No: 11
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.159: Teknik Çizim, Tasarım No: 11

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.160: İç Mekân Tekstilini Halı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 11

4.1.2.12.Tasarım No: 12 Süreç Analizi ve Uygulama

12 no'lu tasarımda ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Greystone Otel" seçilmiştir. Otel, 1939 yılında Henry Hohausen tarafından tasarlanmıştır. Streamline Moderne etkileriyle, Art Deco üslubunda üç katlı olarak inşa edilmiştir. Ön cephesi asimetriktir. Radyo antenine benzeyen iki adet kulenin arasında, otelin isminin yazılı olduğu dikey kütle bulunmaktadır. Çatı hattı basamaklı piramit (ziggurat) şeklindedir. Giriş kapısının her iki yanında lomboz (gemi penceresi) pencereler yer alır (<https://www.ruskinarc.com/mdpl/Museum/4842-1920%20Collins%20Ave/view>) (Erişim Tarihi: 24.07.2019) (Görsel.161).

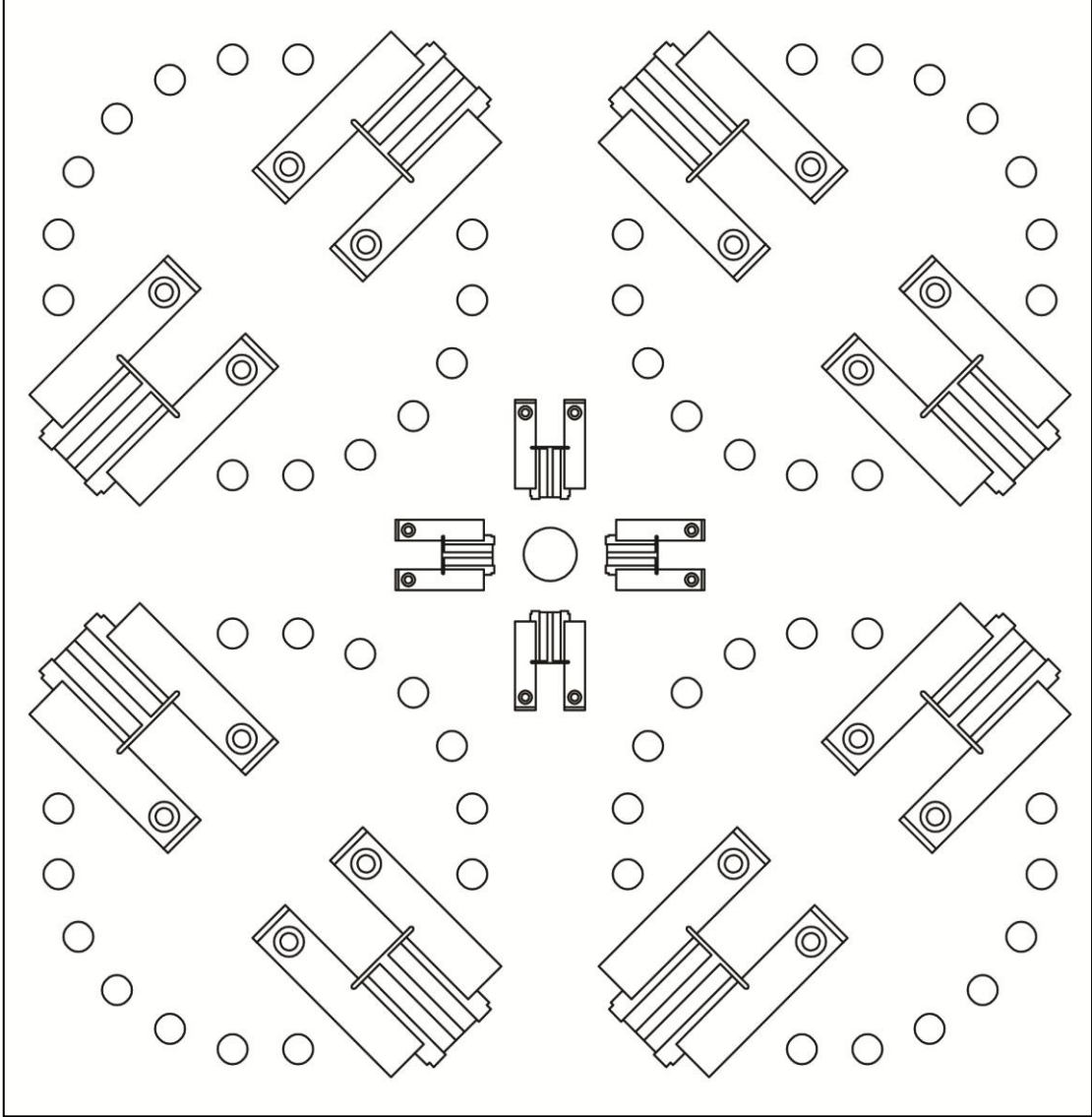
Görsel.161: Greystone Otel, Henry Hohausen, 1939, Miami

(<https://tr.pinterest.com/pin/385480049354059740/>, erişim tarihi: 24.07.2019)

Greystone Otel'inin ön cephesinde yer alan mimari motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.162). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.163-164). Desenlendirme işlemi

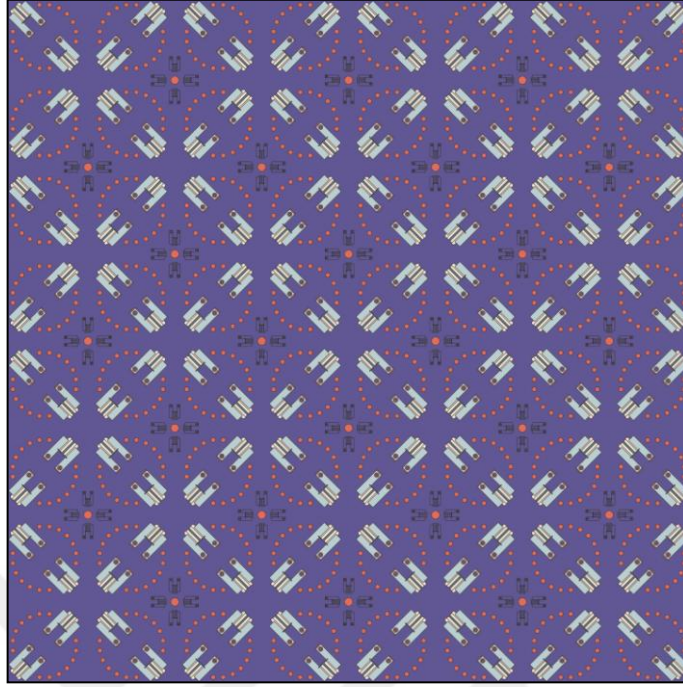
tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.165).

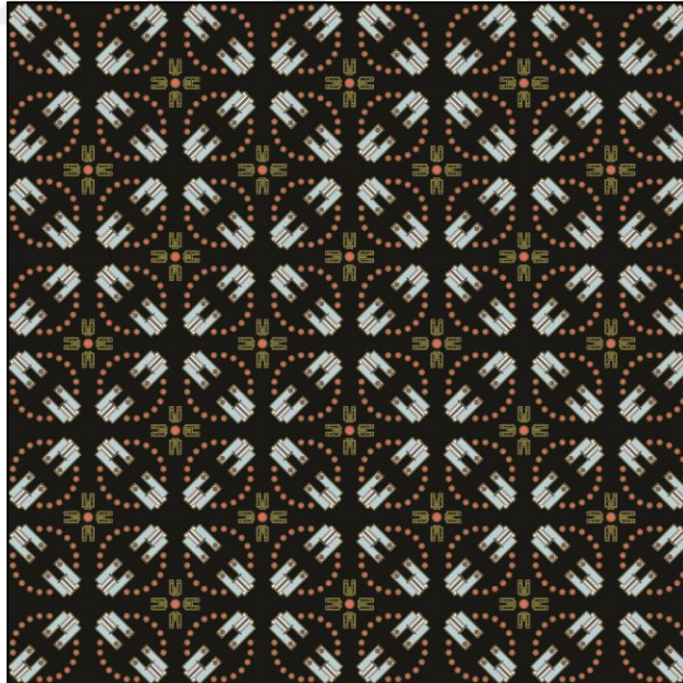

Görsel.162: Teknik Çizim, Tasarım No: 12

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.163: Teknik Çizim, Tasarım No: 12
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.164: Teknik Çizim, Tasarım No: 12
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.165: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 12

4.1.2.13.Tasarım No: 13 Süreç Analizi ve Uygulama

13 no'lu tasarım ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Delano Otel" seçilmiştir. 1947 yılında Robert Swartburg tarafından tasarlanan Delano Otel, adını ABD'nin 32. başkanı Franklin Delano Roosevelt'ten almaktadır. Otelin beyaz ikonik kulesi, Art Deco stilini yansıtmaktadır (<http://www.jeromemorlot.com/blog/delano-hotel-new-chapter-art-deco-icon/>)

(Erişim Tarihi: 25.07.2019)

(<http://scholar.library.miami.edu/miamidigital/timelineAll.php?IDcategory=23>)

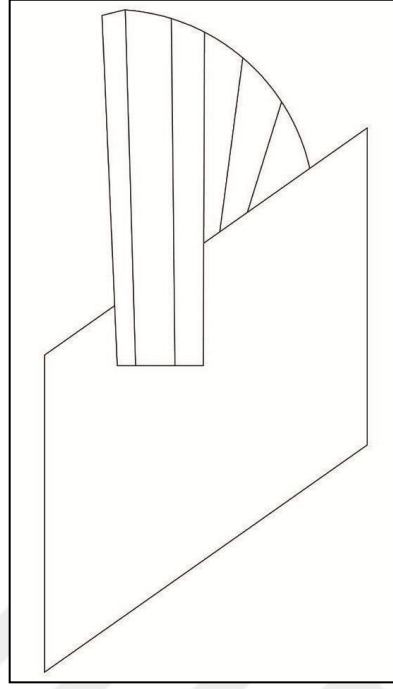
(Erişim Tarihi: 25.07.2019) (Görsel.166).

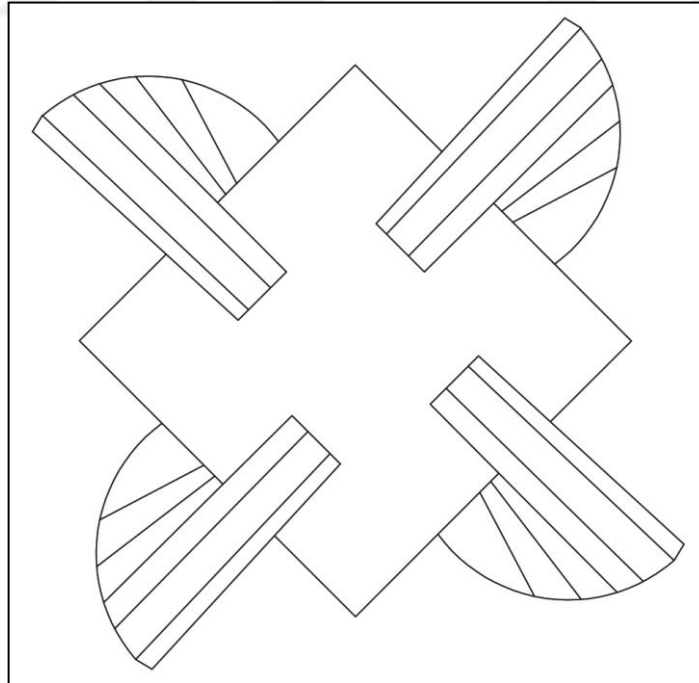
Görsel.166: Delano Otel, Robert Swartburg, 1947, Miami

(<http://www.jeromemorlot.com/blog/delano-hotel-new-chapter-art-deco-icon/>, erişim tarihi: 25.07.2019)

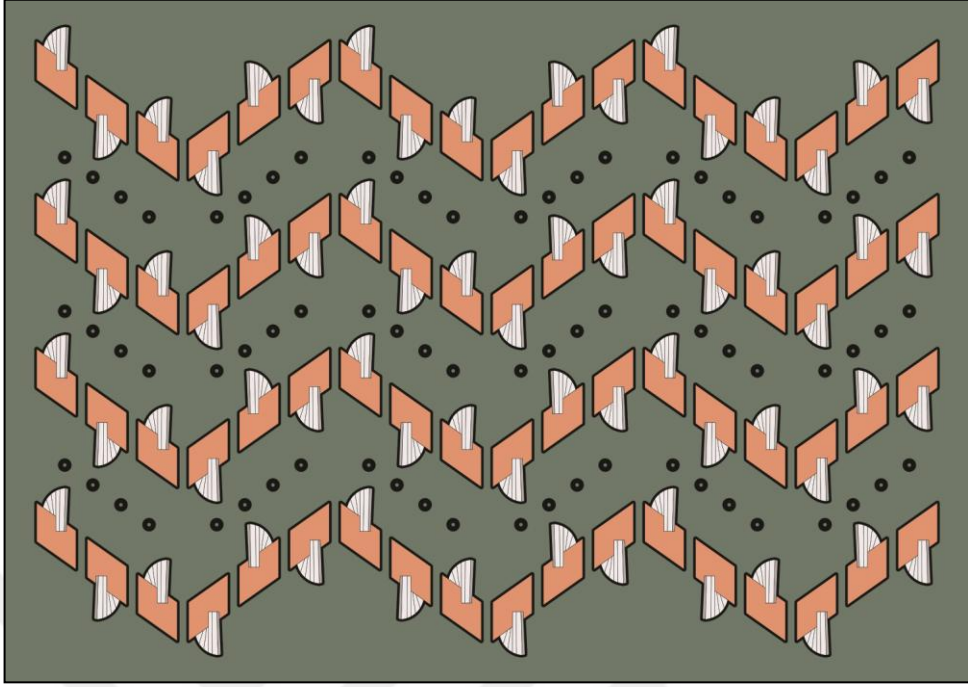
Delano Otel'inin çatısında yer alan beyaz ikonik kuleden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.167-168). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.169-170-171-172). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.173).

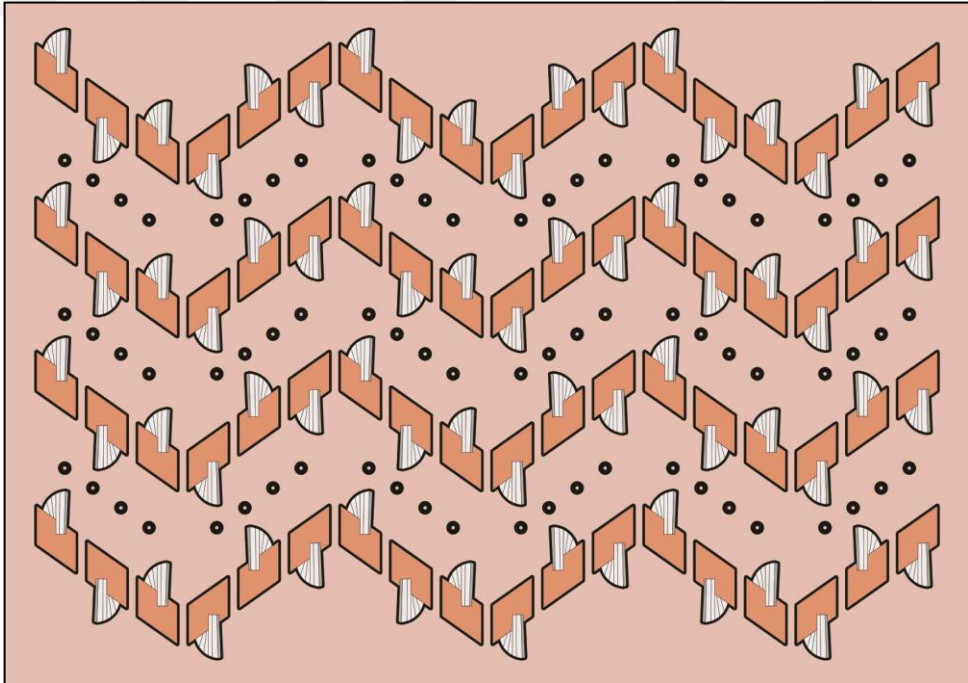
Görsel.167: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

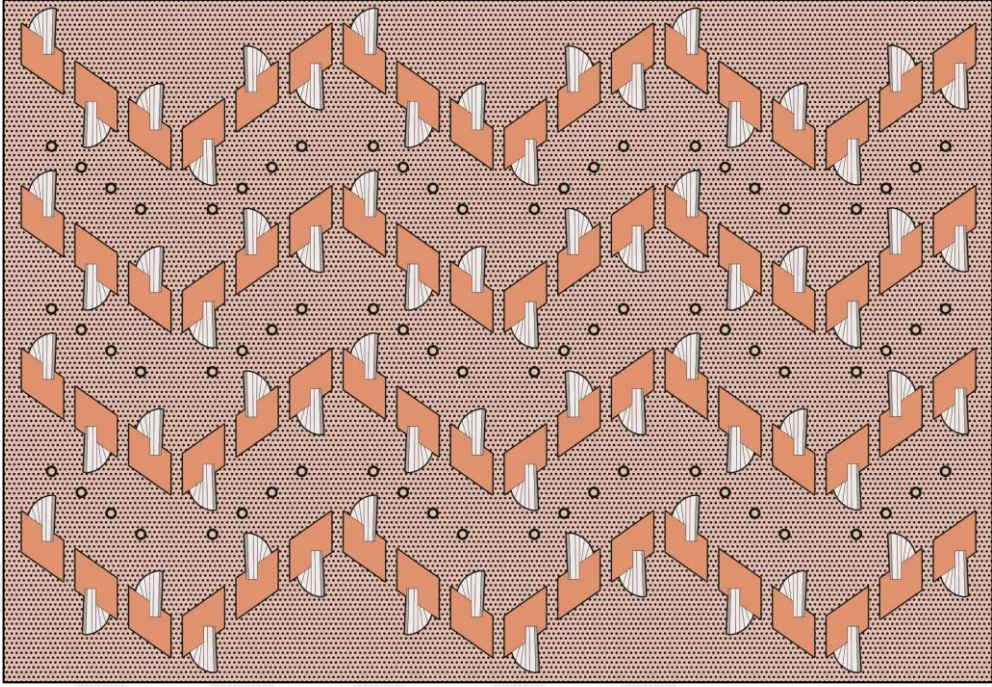
Görsel.168: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

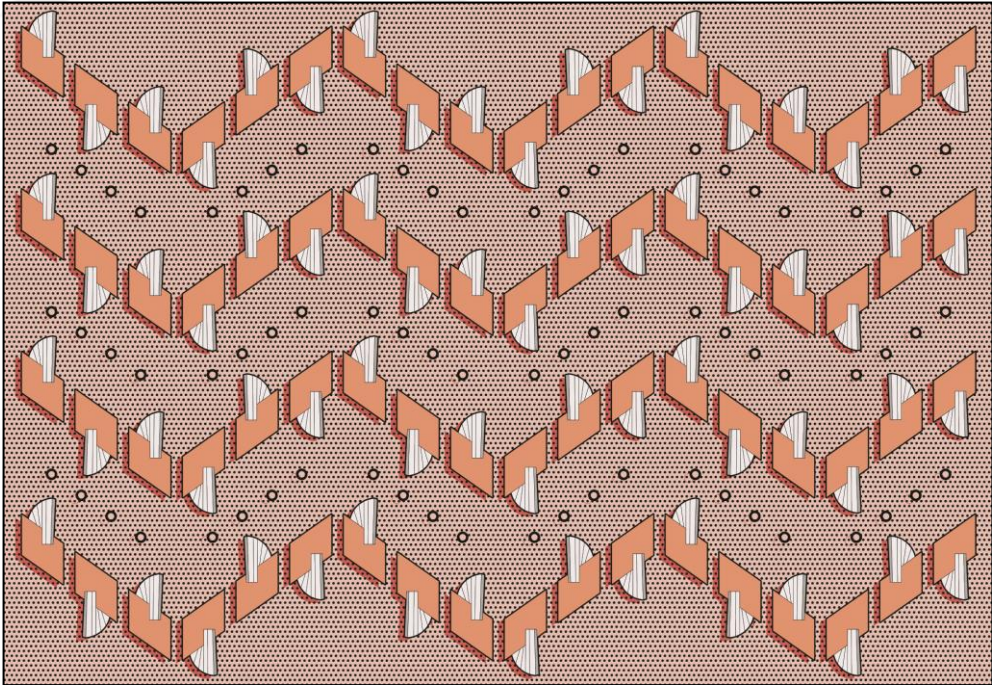
Görsel.169: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.170: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.171: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.172: Teknik Çizim, Tasarım No: 13
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.173: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş ve Yastık Olarak Giydirme İşlemi,
Tasarım No: 13

4.1.2.14.Tasarım No: 14 Süreç Analizi ve Uygulama

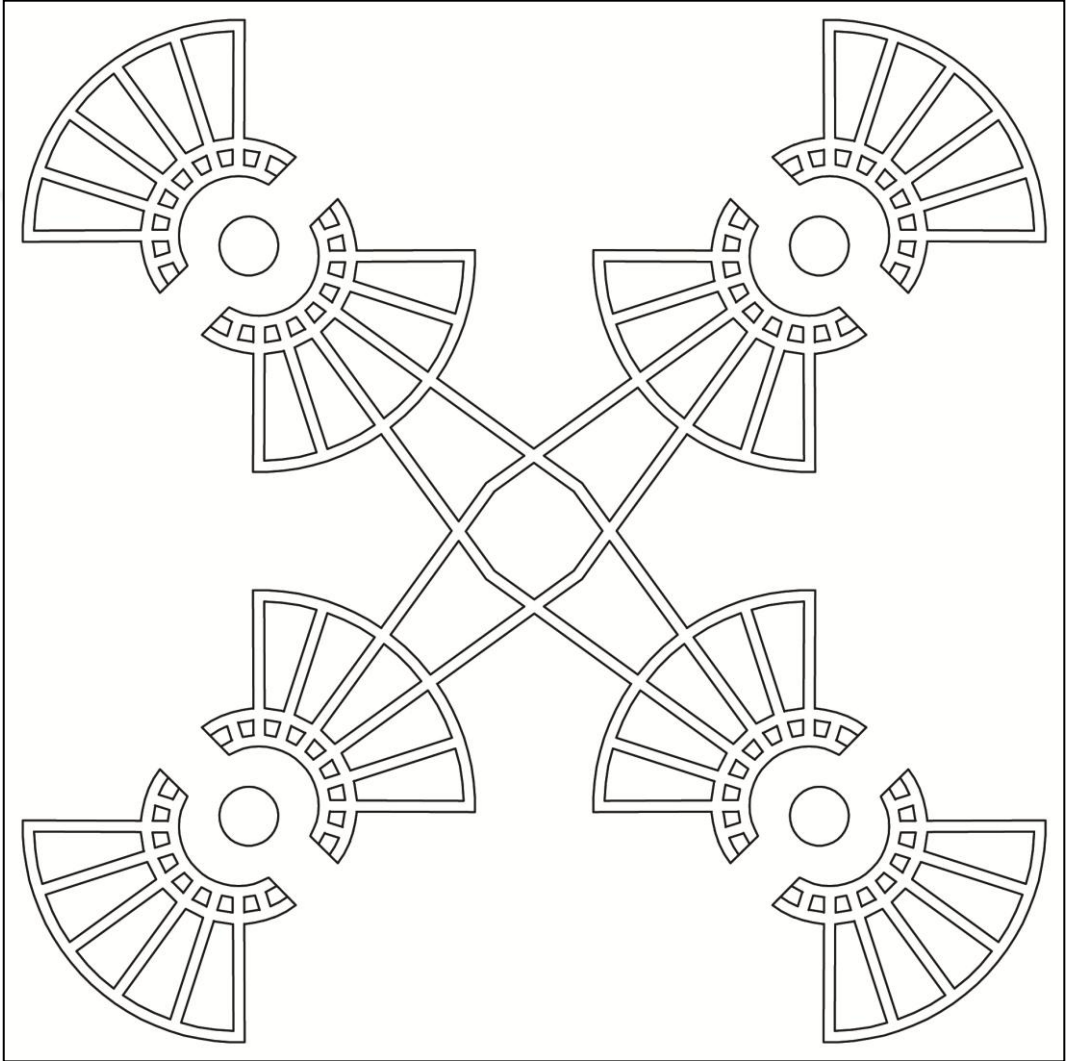
14 no'lu tasarım ABD'nin Miami şehrinde yer alan 25 katlı apartman binası "South Pointe Tower" seçilmiştir. John A. Hinson tarafından 1987 yılında inşa edilmiştir. Bölgede inşa edilen ilk yüksek katlı apartman binasıdır. Art Deco döneminde inşa edilmemesine rağmen, yapının çatı bölümü Art Deco mimarisine özgü basamaklı piramit (ziggurat) şeklindedir ve güneş ışınları motifi kullanılmıştır (<https://www.miamicondoinvestments.com/south-pointe-tower>) (Erişim Tarihi: 21.07.2019) (Görsel.174).

Görsel.174: South Pointe Tower, 1987, Miami

(<https://www.bexrealty.com/real-estate/Miami-Beach/South-Pointe-Tower/>, erişim tarihi: 29.07.2019)

South Pointe Tower'ın çatı bölümünde yer alan Art Deco mimarisine özgü karakteristik motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.175). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.176-177). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.178).

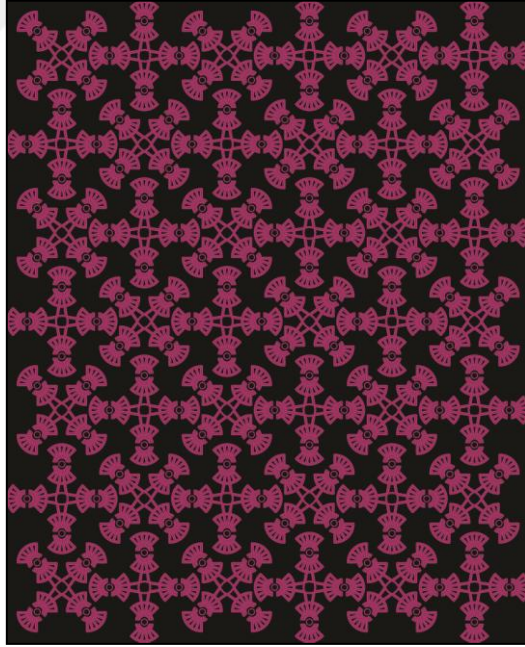

Görsel.175: Teknik Çizim, Tasarım No: 14

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.176: Teknik Çizim, Tasarım No: 14
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.177: Teknik Çizim, Tasarım No: 14
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.178: İç Mekân Tekstilini Döşemelik Kumaş Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 14

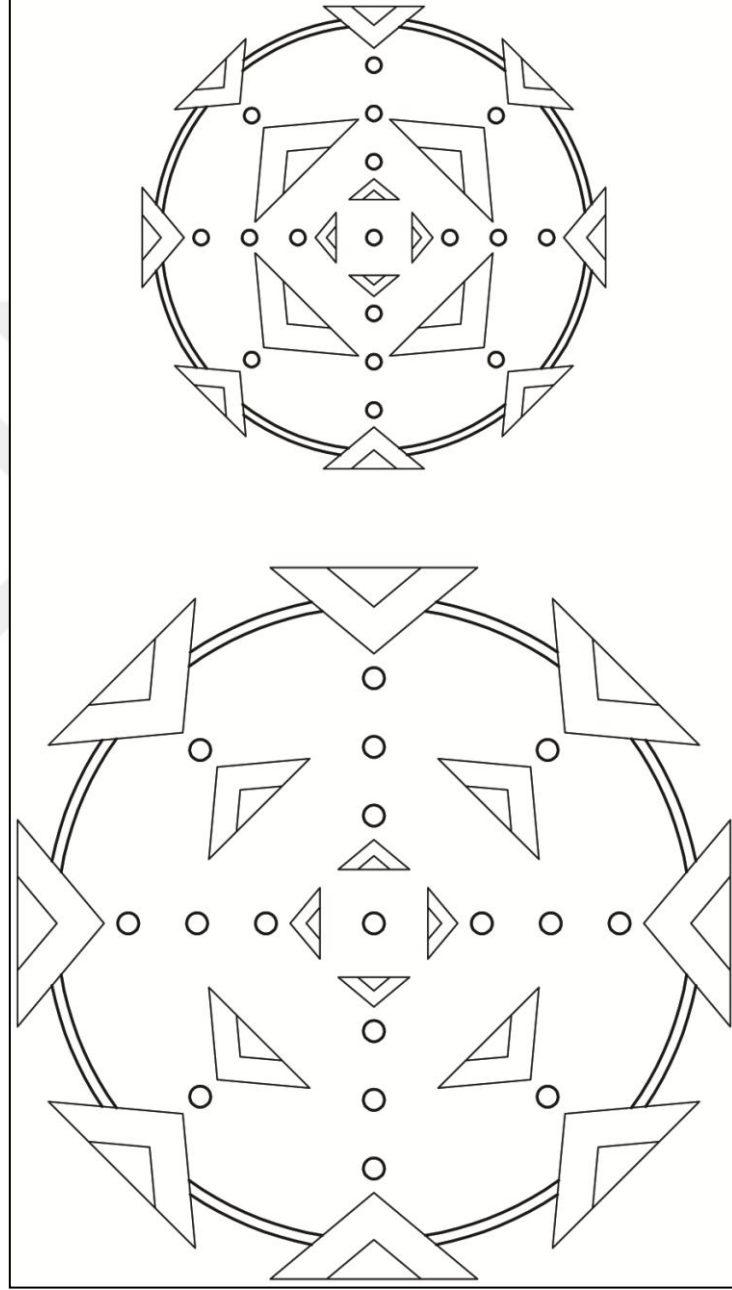
4.1.2.15.Tasarım No: 15 Süreç Analizi ve Uygulama

15 no'lu tasarım ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco mimari yapılarından "Ocean Five Otel" seçilmiştir. Miami şehrinin güney bölgesinde yer alan otel, 1936 yılında açılmıştır. Otelin dış cephesi simetriktir ve Art Deco stiline özgü düz ve ters "V" şeklinde motifler kullanılmıştır (<https://ocean-five-hotel-miami-beach.bookeder.com/>) (Erişim Tarihi: 30.07.2019) (Görsel.179).

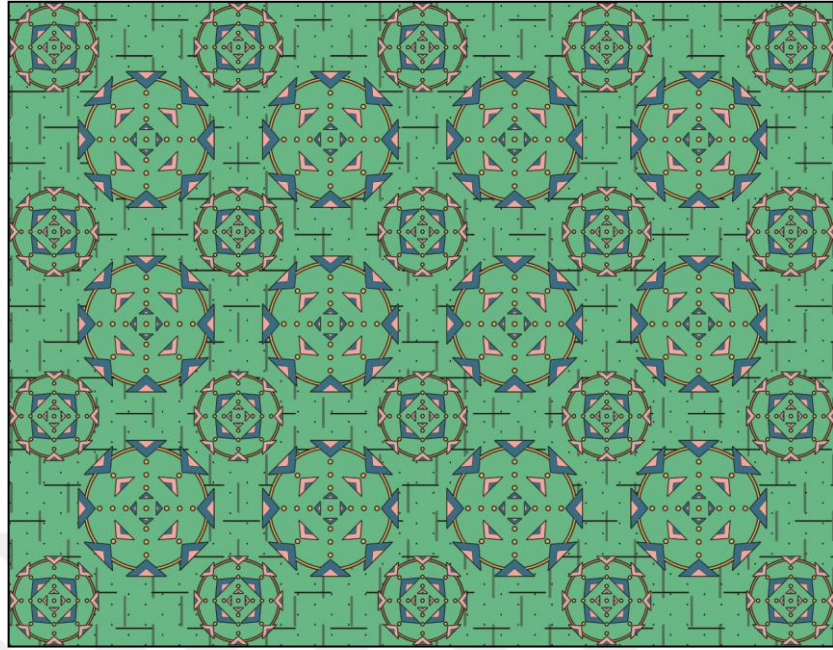
Görsel.179: Ocean Five Otel, 1936, Miami
(<https://www.oceanfive.com/gallery>, erişim tarihi: 30.07.2019)

Ocean Five Otel'in dış cephesinde yer alan "V" şeklindeki motiflerden esinlenilerek AutoCAD programı ile teknik çizim yapılmıştır (Görsel.180). Teknik çizimin ardından birim halindeki motifle temel tasarım yöntemleri aracılığıyla kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programı ile yapılmıştır (Görsel.181-182). Desenlendirme işlemi tamamlanan motifin iç mekân tekstillerinin üzerinde giydirme işlemi ile tasarım süreci sona ermiştir (Görsel.183).

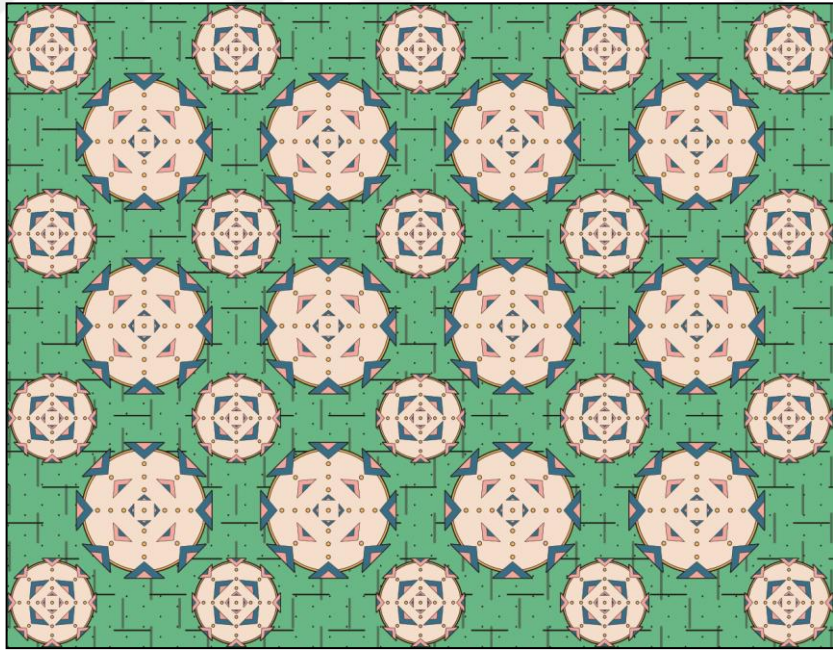

Görsel.180: Teknik Çizim, Tasarım No: 15

(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.181: Teknik Çizim, Tasarım No: 15
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.182: Teknik Çizim, Tasarım No: 15
(Çizim: Uysal, 2019)

Görsel.183: İç Mekân Tekstilini Nevresim Takımı Olarak Giydirme İşlemi, Tasarım No: 15

5.SONUÇ

Daha çok dekoratif özellikleri ile ön plana çıkan Art Deco stili, mimariden giyime kadar bütün tasarım alanlarında kendisini göstermiştir. 1920’li yıllarda ortaya çıkan ve 40’lı yılların ortalarına kadar Avrupa ve Amerika’da etkili olan ve özellikle iki dünya savaşı arasında bütün dünyaya yayılmış bir üsluptur. Art Deco stili, sadece yaşandığı dönemde başlayıp bitmiş bir sanat üslubu olmamıştır. Ortaya çıktığı 1920’li yıllar, günümüzde bile yansımalarını gördüğümüz Art Deco stilinin başlangıç noktası olarak kabul edilebilir. Bu stile ait kavramlar ve tekstil alanındaki etkileri XXI. yüzyıl perspektifinden yeniden gözden geçirilmiştir. XXI. Yüzyıl Perspektifinde Art Deco Stilinin Tekstil Tasarımlarına Yansımalarını konu alan tez çalışmasının amacı; Art Deco stilinin tekstil alanındaki özelliklerini ortaya koymak ve bu tekstilleri XXI. yüzyıl perspektifinden ele alarak değerlendirmektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Art Deco stili genel bir bakış açısıyla incelenmiş ve tarihsel süreç içerisinde Art Deco stilinin ortaya çıkışı, gelişimi ele alınmıştır. Bu tarihsel süreçler; Ballets Russes, Tarihsel üsluplar, Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes sergisi olarak üç başlık altında incelenmiştir.

Bu başlıklardan ilki olan Ballets Russes, Rus sanatını yaymak amacıyla kurulmuş bir bale topluluğudur. Bu topluluk danstan daha çok Art Deco stilinin etkisindeki sahne ve kostüm tasarımlarıyla ön plana çıkmıştır. Oryantalist etkiler taşıyan sahne kostümleri dönemin modasına damga vurmuştur. Aynı Art Deco stilinde olduğu gibi Ballets Russes’da doğunun egzotizm ile batının modern sanatlarını kendi bünyesinde harmanlamıştır. Ballets Russes, Léon Bakst, Coco Chanel, Sonia Delaunay ve Pablo Picasso gibi dönemin önde gelen sanatçıları ile birlikte çalışmıştır.

Birçok kaynaktan beslenen Art Deco, geçmiş dönemlerin mirasını reddetmemiştir. Antik Mısır, Aztek ve Meksika gibi uygarlıkların sanat ve mimarisinden etkilenmiş ve bu uygarlıklar dönemin sanatçıları için ilham kaynağı

olmuştur. Özellikle 1922 yılında Firavun Tutankamon'un mezarının keşfi ile Antik Mısır'a duyulan ilgi, popüler bir zevk haline dönüşmüştür. Tasarım, dekoratif sanatlar, sinema, mimari, moda ve tekstil alanlarında etkisi görülmüştür.

Sanayi ürünlerinin estetikten yoksun olduğunu düşünen sanatçılar, sanat-zanaat ve sanayi ile işbirliği yapılması gerektiği fikrini savunmuşlar ve bunun için uzun yıllar çalışmalar yapmışlardır. Sanat-zanaat ve sanayi işbirliği Art Deco döneminde sağlanmıştır. 1925 yılında Paris'te açılan Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes (Uluslararası Modern Dekoratif ve Endüstriyel Sanatlar Sergisi) sergisinde bu işbirliğinden doğan ürünler sergilenmiştir. Seri üretim ile çoğaltılan modern tarzdaki ürünler, toplumdaki her sınıfın ulaşabileceği uygun fiyatlı ürünler olmuştur. Avrupa ve dünyanın birçok yerinden sergiye katılan tasarımcı ve ziyaretçiler sayesinde Art Deco tüm dünyada yaygınlık kazanmıştır. Bu sergi Art Deco'nun ilk gövde gösterisi olmuştur.

Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilere göre Art Deco stili İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla etkisini yitirmiş, 1960'lı yıllarda yeniden canlandığı ve günümüze kadar etkisini mimarlık, mobilya, iç mimari, grafik, sinema, moda ve tekstil alanlarında devam ettirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Art Deco stilinin Güzel Sanatların birçok alanında etkili olduğu görülmüştür. Bir diğer başlıkta stilin etkilendiği sanat akımları ile en çok etkili olduğu alanlardan mobilya ve mimarlık incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan Art Deco tekstillerinin özelliklerini incelediğimizde, Art Deco olarak adlandırılacak tek bir tekstil biçiminden söz edilememektedir. Art Deco tekstilleri ancak kuruluş dönemi, floral dönem, geometrik dönem, Barok ve Neoklasik dönemler olarak tarihsel bir zaman çerçevesinde adlandırılabilmiş ve sınıflandırılmıştır. Bir sonraki başlıkta Art Deco tekstillerine dönemin ressam ve moda tasarımcılarının yön verdiği yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Art Deco'nun karakteristik motiflerinin günümüz iç mekân tekstil tasarımlarına yansımaları incelenmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde XXI. yüzyıl perspektifinde Art Deco stiline ait 15 adet özgün iç mekân tekstil tasarımından oluşan bir koleksiyon hazırlanmıştır. Uygulama örneklerini oluşturan özgün tekstil tasarımlarının Tema / Konsept'ini çoğunlukla “Art Deco Mimarisinde Kullanılan Motifler” oluşturmaktadır. Bununla birlikte ilk iki tasarımda Art Deco stiline özgü motifler, diğer tasarımlarda ise bu döneme ait mimari yapıların dış cephelerinde yer alan geometrik motiflerden yola çıkılarak tasarımlar ortaya konulmuştur. Art Deco yapılarında sıklıkla kullanılan güneş ışınları, yelpaze, basamaklı piramit (ziggurat), doğrusal ve geometrik formlar gibi motiflere desen tasarımlarında yer verilmiştir. Tasarım sürecinde ilk olarak Art Deco stiline özgü motifler ve yine bu döneme ait mimari yapıların dış cephelerinde öne çıkan motiflerin teknik çizimleri AutoCAD programında yapılmıştır. Teknik çizimleri yapılan birim halindeki motiflerle temel tasarım yöntemleri kullanılarak kompozisyonlar oluşturulmuştur. Kompozisyonların belirlenmesinin ardından renklendirme işlemi Photoshop programında yapılmıştır. Tamamlanan tasarımların farklı alanlarda kullanılabilirliğini ortaya koymak açısından döşemelik kumaş, halı, yastık, duvar kâğıdı, duş perdesi, yatak örtüsü, nevresim takımı gibi iç mekân tekstil ürünleri üzerinde giydirme işlemi yapılarak koleksiyon üretim süreci sona ermiştir. Uygulama sürecinin sonunda belirli sonuçlara ulaşılmıştır:

-Koleksiyon temasını “Art Deco Mimarisinde Kullanılan Motifler” oluşturmaktadır. Art Deco mimari yapıların çokluğu ve mimari yapıların dış cephelerindeki motiflerin zenginliği koleksiyon oluşturma sürecinde katkılar sağlamıştır.

-Art Deco mimari yapılarında çoğunlukla geometrik formların kullanıldığı tespit edilmiş ve hazırlanan tasarımların tamamında bu motiflerden faydalanılmıştır.

-Art Deco stilinin bünyesinde barındırdığı simetri özelliğinin kompozisyonu kurma açısından kolaylık sağladığı, ancak görsel etki açısından monoton bir etki bırakabildiği düşünülmektedir.

-Koleksiyondaki tasarımlar ağırlıklı olarak ABD'nin Miami şehrinde yer alan Art Deco yapılarından esinlenilerek hazırlanmıştır. Bu yapıların dış cephelerinde kullanılan ve en çok tercih edilen renkler olan pembe, krem rengi, açık mavi, açık yeşil gibi pastel tonlar kompozisyonların renklendirme sürecinde kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda Art Deco stili kullanılarak ortaya çıkarılan tekstil tasarımlarına bakıldığında, bu stilin içinde barındırdığı güzellik ve lüks anlayışı ile birlikte, diğer tasarım alanlarında olduğu gibi tekstil alanında da geçmişten günümüze tasarımcılara ilham kaynağı olmaya devam edeceği anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Antmen, A. (2012). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar (4. baskı). İstanbul: Sel Yayınları.

Art Deco. (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Yem Yayın.

Artun, A. ve Çavuşoğlu, E. A. (2009). Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitim Ve Bauhaus (1. baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bauhaus. (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Yem Yayın.

Bridge, N. (2017). Mimarlık 101 Mimari Üsluplar, Önemli Yapılar ve Ünlü Mimarlar Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey (2. baskı). İstanbul: Say Yayınları.

De Stijl. (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Yem Yayın.

Gürcüm, B. H. (2013). Tekstil Malzeme Bilgisi (1. baskı). İstanbul: Kerasus.

Güvenli, Z. (1982). Sanat Tarihi (3. baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.

Hollingsworth, M. (2009). Dünya Sanat Tarihi. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Jackson, L. (2002). Twentieth Century Pattern Design. Princeton Architectural Press: New York.

Kınay, C. (1993). Sanat Tarihi Rönesans'tan Yüzyılımıza Geleneksel'den Modern'e. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Lucie-Smith, E. (2004). 20. Yüzyılda Görsel Sanatlar. (E. Kılıç, B. Kovulmaz, O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Akbank Sanat.

Raoul Dufy. (1987). Meydan Larousse. İstanbul: Meydan Yayınevi.

Seventekin, N. (2015). Kimyasal Lifler (baskı). İzmir.

Shiner, L. (2004). Sanatın İcadı: Bir Kültür Tarihi. (İ. Türkmen, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sonia Delaunay-Terk. (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Yem Yayın.

Sözen, M. Ve Tanyeli, U. (2017). Sanat kavram ve terimleri sözlüğü (17. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Stewart, M. L. (2008). Dressing Modern Frenchwomen: Marketing Haute Couture, 1919–1939 (baskı). Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Tansuğ, S. (1999). Resim Sanatının Tarihi (4. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Turanî, A. (1983). Dünya Sanat Tarihi Resim-Heykel-Mimari (3. baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası.

MAKALELER

Akbostancı, İ. (2014). 20. ve 21. Yüzyıllarda Tekstil Baskı Tasarımı ve Üretiminin Değişen Tanımı. *Sanat ve tasarım dergisi*, cilt (5), 31-41.

Alpat, F. N. ve Papila, A. (2019). Erte ve Tasarımlarının 20. Yüzyıl Kadın Modası ve Art Deco Akımının Ortaya Çıkışına Etkileri. *İdil sanat ve dil dergisi*, 8 (57), 563.

Bilir, T. (2018). Batılı Bir Sanatçının Yorumuyla Şam İşi Üslubunda İznik Çinileri: William De Morgan. *Sanat ve tasarım dergisi*, cilt (22), 49-69.

Erzen, J. N. (2005, Ocak). Art Deco: Yerel Sembolizmden Uluslararası Üsluba. *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, 2005 (cilt), 59-62.

Günay, A. (2017). Ballets Russes Kostümleri Üzerinden Avrupa'da Sanat ve Tasarım Ortamına Bakış (1910'lar Ve 1920'ler). *Yedi sanat, tasarım ve bilim dergisi*, cilt (18), 75-86.

Mülayim, A. (2017). Art Deco Mimarlığı ve İç Mekân Tasarımına Yansımaları. *İleri teknoloji bilimleri dergisi*, 6 (3), 1009-1026.

Özüdoğru, Ş. (2013). Modern Sanat Akımları ve Moda. *İdil journal of art and language*, 2 (6), 211-238.

Sürmeli, K. (2013). Rus Konstrüktivizmin Grafik Tasarıma Yansımaları. *İnönü üniversitesi uluslararası sosyal bilimler dergisi*, 2 (1), 62-70.

Tanyeli, U. (1991, Şubat). Toplumsal Bilinçaltı ve Art Deco. *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, 1991(23), 123-128.

Tuna, A. (2017). Bahar Ayini: Diaghilev'in Bale Tarihindeki Epik Macerası. *Sahne ve müzik eğitim-araştırma dergisi*, cilt (5), 16-31.

Üstüner, S. G. (2017). Tekstil Tasarım Tarihine Genel Bir Bakış. *Sanat ve tasarım dergisi*, cilt (8), 49-56.

Yıldırım, L. (2010). Tekstil Tasarımında Bir Dönüm Noktası: Sonia Delaunay. *Yedi sanat, tasarım ve bilim dergisi*, cilt (4), 63-72.

Yıldırım, L. (2011). Sanat- Zanaat Buluşması ve WienerWerkstätte Tekstilleri. *Sanat ve tasarım dergisi*, 1 (8), 105-122.

BİLDİRİLER

Arslan, H. Y. ve Polat, G. (2015). Disiplinler Arası Bağlamda: Kübizm ve Moda Etkileşimi, 2. *Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyum Ve Çalıştayı Bildiri Kitabı* içinde (331-337). Ankara: Başkent Üniversitesi, 331-337.

TEZLER

Akdemir, N. (2016). *Sanat ve Tasarım Bağlamında Tekstil Yüzeylerinde Bipolar Bozukluğun İfadesi* (Sanatta yeterlik tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (422554).

Çevik, M. (2013). *Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Ballets Russes'in Sahne Tasarımına Yansımaları* (Sanatta yeterlik tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (331907).

Dowdy, S. A. (2005). *The Arts Of Early Twentieth Century Dining Rooms: Arts and Crafts, Art Nouveau, and Art Deco*. The University of Georgia, Athens.

Engin, A. (2013). *Neo-Plastik Sanat Akımı Bağlamında De Stijl Sanat Hareketi ve Tekstil Üzerindeki Etkileri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (344742).

Gönülkırılmaz, Y. İ. (2012). *Bauhaus'un Türkiye'deki İç Mekân Tasarımına Yansımaları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (319474).

Gümüşeli, N. (2016). *Cihangir mahallesi ve Art Deco* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (455393).

Hasbora, H. (1999). *İstanbul Art Deco Mimarisinde Apartman Cephe Tipolojisi* (Sanatta yeterlik tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (82182).

Karagöz, G. (2007). *Doğaya Öykünme; Art Nouveau Mimarlığı* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (201113).

Kayaalp, A. (2018). *Asrileşen İstanbul: 1923-1940 Yılları Arasında İstanbul'da Güzel Sanatlar ve Mimarlık Alanında Art Deco* (Sanatta yeterlik tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (512972).

Kaymaz, Ü. (2005). *Art Deco Stilinin Desen Özellikleri Ve Baskılı Tekstillere Etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (162134).

Ozan, M. (2009). *Bauhaus Okulu ve Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarisi-İç Mimarisine Etkileri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (243600).

Öpöz, N. (2018). *20. Yüzyıldan Günümüze Tekstil Yüzey Tasarımının Giyim Tasarımına Yansımaları* (Yüksek lisans). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (505948).

Terlikli, S. (2013). *1850 ve 1950 Tarihleri Arasında Batı Toplumlarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşimi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (331799).

Uğur, B. (2006). *Lif Sanatında Dokuma Teknikleri Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (186294).

Yıldız, T. (2013). *Sanayi Devriminin Doğurduğu Sanat Anlayışları ve Grafik Tasarımın Bu Süreç İçerisindeki Gelişimi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (344737).

Yurt, D. (2006). *Ev Tekstilinde Renk Olgusu* (Yüksek lisans). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (188614).

Yusufoğlu, T. (2014). *Art Deco Akımı Bağlamında Kadın Giyimi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (350840).

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Karaca, R. (2015). *New York ve Miami'de Art Deco* içinden.

Erişim adresi: <http://informadik.blogspot.com/2015/01/art-deco.html> Erişim tarihi: 12.12.2016

Karaca, R. (2015). *Miami Art Deco District ve Tropical Deco* içinden.

Erişim adresi: <http://informadik.blogspot.com.tr/2015/01/art-deco.html> Erişim tarihi: 12.12.2016

Art Deco Textiles In America Part 1: Africana Prints and Non-Western Influences. (t.y.). *The Fashion Historian* içinden.

Erişim adresi: <http://www.thefashionhistorian.com/2015/07/art-deco-textiles-in-america-part-1.html> Erişim tarihi: 24.03.2019

Art Deco Revival. (2011). *Art Deco Style* içinden.

Erişim adresi: <http://artdecostyle.ca/art-deco-style-blog/art-deco-revival> Erişim tarihi: 30.09.2016

Biba-Barbara Hulanicki. (t.y.). *Formidable Mag* içinden.

Erişim adresi: <https://www.formidablemag.com/biba-barbara-hulanicki/> Erişim tarihi: 13.03.2019

1973 Big Biba Fashion House Opens At 99 Kensington High Street. (t.y.). *Hanger London* içinden.

Erişim tarihi: https://www.hangerlondon.com/biba_fashion_house/ Erişim tarihi: 13.03.2019

Art Deco Museum. (t.y.). *Miami Design Preservation League* içinden.

Erişim adresi: <https://www.mdpl.org/welcome-center/art-deco-museum/> Erişim tarihi: 04.04.2019

Waldek, S. (2017). The 2017 Oscars Stage Is Inspired By Vintage Art Deco Style. *Architectural Digest* içinden.

Erişim adresi: <https://www.architecturaldigest.com/gallery/2017-oscars-stage-art-deco-style> Erişim tarihi: 05.04.2019

Rietveld Schröder Evi. (t.y.). *Arkitektuel* içinden.

Erişim adresi: <https://www.arkitektuel.com/rietveld-schroder-evi/> Erişim tarihi: 03.07.2017

The Exquisite Perfumes Paul Poiret and Rosine. (t.y.). *Poiret Perfumes Blog* içinden.

Erişim adresi: <https://poiretperfumes.blogspot.com/p/history.html> Erişim tarihi: 25.02.2019

Zachary, C. (t.y.). Born On This Day In Fashion History: Raoul Dufy, June 3, 1877. *The Art of Dress* içinden.

Erişim adresi: <https://theartofdress.org/2015/06/03/born-on-this-day-in-fashion-history-raoul-dufy-june-3-1877/> Erişim tarihi: 23.11.2018

La chasse. (t.y.). *Victoria and Albert Museum Search The Collections* içinden.

Erişim adresi: <http://collections.vam.ac.uk/item/O66901/la-chasse-furnishing-fabric-dufy-raoul/> Erişim tarihi: 04.03.2019

Ruth Reeves (1892-1966). (t.y.). *Terenchin Hudson Ny* için.

Erişim adresi: <https://www.terenchin.com/2014/04/04/ruth-reeves-1892-1966/> Erişim tarihi: 25.11.2018

Manhattan. (t.y.). *Victoria and Albert Museum Search The Collections* için.

Erişim adresi: <http://collections.vam.ac.uk/item/O67219/manhattan-hanging-reeves-ruth/> Erişim tarihi: 24.02.2019

Figures With Still Life. (t.y.). *Victoria and Albert Museum Search The Collections* için.

Erişim adresi: <http://collections.vam.ac.uk/item/O67229/figures-with-still-life-furnishing-fabric-reeves-ruth/> Erişim tarihi: 24.02.2019

Modernist Textiles Of Radio City Music Hall. (t.y.). *Driving for Deco* için.

Erişim adresi: <https://www.drivingfordeco.com/radio-city-music-hall-textiles/> Erişim tarihi: 24.02.2019

Drawing, Design For Carpet: Still Life With Musical Instruments, Radio City Music Hall, New York, NY. (t.y.). *Cooper Hewitt* için.

Erişim adresi: <https://collection.cooperhewitt.org/objects/18487391/> Erişim tarihi: 24.02.2019

Ruth Reeves (1892-1966). (t.y.). *New City Library Local History* için.

Erişim adresi: <https://rocklandroom.omeka.net/about> Erişim tarihi: 24.02.2019

Hassas döküm. (t.y.). *Ataçelik Döküm* için.

Erişim adresi: <http://www.atacelik.com/hassas.html> Erişim tarihi: 24.02.2019

E.A. Seguy, Insects, and the Art of Pochoir. (2012). *Miami University Libraries* için.

Erişim adresi: <https://spec.lib.miamioh.edu/home/e-a-seguy-insects-and-the-art-of-pochoir/> Erişim tarihi: 26.11.2018

Exploring Art Deco Textile and Fashion Designs. (2016). *The Met Museum* için.
Erişim adresi: <https://www.metmuseum.org/blogs/now-at-the-met/2016/art-deco-textile-and-fashion-design> Erişim tarihi: 22.04.2019

Catherine Martin. (t.y.). *Catherine Martin* için.
Erişim adresi: <http://www.catherinemartin.com/#gallery1> Erişim tarihi: 06.04.2019

Fitzgerald Suite King. (t.y.). *The Plaza New York* için.
Erişim adresi: <https://www.theplazany.com/rooms-and-suites/fitzgerald-suite-king/>
Erişim tarihi: 06.04.2019

Mokum Collection, Designer Rug Collection. (t.y.). *Catherine Martin* için.
Erişim adresi: <http://www.catherinemartin.com/#gallery30> Erişim tarihi: 06.04.2019

'Deco Collection' By Catherine Martin From Designer Rugs. (2012). *Habitus Living* için.
Erişim adresi: <https://www.habitusliving.com/products/deco-collection-by-catherine-martin-from-designer-rugs> Erişim tarihi: 06.04.2019

Gosling For The Rug Company. (t.y.). *Gosling* için.
Erişim adresi: <https://www.tgosling.com/category/collections/> Erişim tarihi:
08.04.2019

Erişim adresi: <https://www.therugcompany.com/int/4320-deco-spiral.html> Erişim
tarihi: 08.04.2019

Our story. (t.y.). *Ankasa* için.
Erişim adresi: <http://www.ankasa.com/about-me> Erişim tarihi: 08.04.2019

Our story. (t.y.). *Deny Designs* için.
Erişim adresi: <https://www.denydesigns.com/pages/we-are-deny-designs> Erişim
tarihi: 09.04.2019

Empire State Binası. (t.y.). *Arkitektuel* için.

Erişim adresi: <https://www.arkitektuel.com/empire-state-binasi/> Erişim tarihi: 21.07.2019

Cohen, T. (2013). The Ten Best Art Deco Buildings In Miami Beach. *Miami New Times* için.

Erişim adresi: <https://www.miaminewtimes.com/arts/eleventh-house-launches-directory-of-miami-witches-and-brujas-11240857> Erişim tarihi: 21.07.2019

Duran, V. (2014). Miami: The Best Of Art Deco Architecture. *Virginia Duran* için.

Erişim adresi: <https://virginia-duran.com/2014/03/20/miami-the-best-of-art-deco-architecture/> Erişim tarihi: 21.07.2019

Bauso, A. O. (2017). Miami's Most Delightfully Art Deco Hotels. *Oyster* için.

Erişim adresi: <https://www.oyster.com/articles/miamis-most-delightfully-art-deco-hotels/> Erişim tarihi: 21.07.2019

Beacon Hotel. (t.y.). *Bluffton University* için.

Erişim adresi: <https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/beacon/beacon.html> Erişim tarihi: 23.07.2019

Carlton. (t.y.). *Technology Base* için.

Erişim adresi: <http://www.technologybase.com/beachdeco/knavNextLevel.aspx?objID=Carlton> Erişim tarihi: 23.07.2019

Cohen, T. (2014). Miami Icons: The Colony Hotel, The Most Famous Art Deco Building On Ocean Drive. *Miami New Times* içinden.

Erişim adresi: <https://www.miaminewtimes.com/arts/miami-icons-the-colony-hotel-the-most-famous-art-deco-building-on-ocean-drive-6487550> Erişim tarihi: 21.07.2019

Webster Hotel. (t.y.). *Bluffton University* içinden.

Erişim adresi: <https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/florida/miami/webster/webster.html> Erişim tarihi: 24.07.2019

Greystone Hotel. (t.y.). *Ruskin Arc* içinden.

Erişim adresi: <https://www.ruskinarc.com/mdpl/Museum/4842-1920%20Collins%20Ave/view> Erişim tarihi: 24.07.2019

Delano Hotel – A New Chapter For The Art Deco Icon. (2017). *Jerome Morlot* içinden.

Erişim adresi: <http://www.jeromemorlot.com/blog/delano-hotel-new-chapter-art-deco-icon/> Erişim tarihi: 25.07.2019

Modernism. (t.y.). *Travel, Tourism, & Urban Growth In Greater Miami Miami Timeline: Themes* içinden.

Erişim adresi: <http://scholar.library.miami.edu/miamidigital/timelineAll.php?IDcategory=23> Erişim tarihi: 25.07.2019

South Pointe Towers. (t.y.). *Miami Condo Investments* içinden.

Erişim adresi: <https://www.miamicondoinvestments.com/south-pointe-towers> Erişim tarihi: 21.07.2019

Ocean Five Hotel - Miami Beach. (t.y.). *Bookeder* için.

Erişim adresi: <https://ocean-five-hotel-miami-beach.bookeder.com/> Erişim tarihi:
30.07.2019

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı	İlay UYSAL
Doğum Yeri	Isparta
Doğum Tarihi	03.03.1982

İletişim Bilgileri

Telefon	05056402484
e-posta	ilayuysal@hotmail.com
Adres:	Sedir Mah. Gazi Bulvarı No: 98

Eğitim Bilgileri

Lise	Atso Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Ve Çevre Tasarımı Bölümü
Yüksek Lisans	Akdeniz Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat Ve Tasarım Bölümü

İmza